

Helsinki

Tietotilinpäättös 2021

Sisällys

1. Tietosuojavastaavan katsaus	3
2. Tietotilinpäätöksen tarkoitus.....	4
3. Tietosuoja-asioiden vastuunjako Helsingin kaupungilla	5
3.1 Kaupunginhallitus	5
3.2 Tietosuojavastaava	5
3.3 Tietosuojatiimi	5
3.4 Tietosuojatyöryhmä.....	5
3.5 Tietosuojaa koskevat vastuut toimialaloilla, virastoissa ja liikelaitoksissa	5
4. Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen	9
4.1 Rekisteröityjen informointi	9
4.2 Rekisteriselosteet	9
4.3 Rekisteröidyn oikeuksiin liittyvät pyynnöt	9
4.3.1 Oikeus saada pääsy tietoon, tietojen tarkastuspyynnöt	10
4.3.2 Oikeus tietojen oikaisemiseen, oikaisupyynnöt.....	11
4.3.3 Oikeus tietojen poistamiseen, poistopyynnöt.....	12
4.3.4 Oikeus henkilötietojen käsittelyn rajoittamiseen	12
4.3.5 Oikeus vastustaa henkilötietojen käsittelyä.....	12
4.3.6 Oikeus riitauttaa automaattinen yksittäispäätös	13
5. Julkisuuslain mukaiset tietopyynnot	14
6. Tietopyynnot sosiaali- ja terveystoimialalta ja Työterveysliikelaitoksesta	15
7. Selosteet käsittelytoimista	16
8. Tietoturva	18
8.1 Tietoturvaa koskevat vastuut toimialalla/ virastossa/liikelaitoksessa	18
8.2 Käyttöoikeuksien hallinta	21
8.3 Tietojärjestelmien käyttökatkot	23
9. Tietosuojaa koskevat vaikutustenarvioinnit	24
10. Käsiteltävät henkilötiedot ja niiden elinkaaren hallinta.....	35
10.1 Käsiteltävät henkilötietoryhmät.....	35
10.2 Henkilötietojen luovutukset	37
10.3 Henkilötietojen elinkaaren hallinta	39
11. Sopimukset ja hankinnat	42
11.1 Ennen tietosuoja-asetuksen voimaantuloa tehdyt sopimukset.....	42
11.2 Tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeen tehdyt sopimukset ja hankinnat	42
12. Lainsäädäntö, koulutukset ja ohjeistus	44
12.1 Henkilötietojen käsittelyä koskeva lainsäädäntö.....	44
12.2 Henkilötietojen käsittelyä koskevat koulutukset	45
12.3 Henkilötietojen käsittelyä koskeva ohjeistus ...	47
13. Henkilötietojen tietoturvaloukkaukset	50
14. Valvontaviranomaisten selvitys- ja tietopyynnot..	52
15. Tietosuojatyössä havaitut ongelmakohdat, kehittämistarpeet ja onnistumiset.....	53
15.1 Ongelmakohdat.....	53
15.2 Kehittämistarpeet	56
15.3 Onnistumiset.....	58

Julkaisija: Helsingin kaupunginkanslia, Helsinki 2022

Taitto: Innocorp Oy

Helsingin kaupungin tietotilinpäätös 2021

Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2022:12

ISBN 978-952-386-081-0 (nidottu)

ISBN 978-952-386-082-7 (pdf)

ISSN-L 2242-4504

ISSN 2242-4504 (painettu julkaisu)

ISSN 2323-8135 (verkkopainettu julkaisu)

1. Tietosuojavastaavan katsaus

Vuosi 2021 oli kaupungilla tietosuojan osalta mittavien uusien haasteiden aikaa. Vuosi sitten totesin vuoden 2020 tietotilinpäätöksen katsauksessani, että EU:n ja Yhdysvaltojen välisen Privacy Shield -järjestelyn kumoutuminen kesällä 2020 toi merkittävän lisähaasteen yhdysvaltalaisen pilvipalveluiden tietosuojan ja tietoturvan arvioimiselle. Tähän haasteeseen vastaaminen on kaupungilla viime vuonna aloitettu.

Apua haasteeseen vastaamisessa saimme, kun Euroopan komissio hyväksyi uudistetut, sopimuksiin liitettävät vakiolausekkeet, jotka tulivat voimaan kesäkuussa 2021 ja joiden tarkoituksena on varmistaa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen veloitteiden noudattaminen myös siirtotilanteissa. Lisäksi Euroopan tietosuojaneuvosto (EDPB) antoi samoihin aikoihin suosituksensa täydentävistä suojatoimista, jotka tulee ottaa huomioon, kun henkilötietoja siirretään EU/ETA-alueen ulkopuolelle. Näiden molempien osalta kaupungilla annettiin käytännön toteuttamisen suuntaviivoista omat ohjeistukset. Lisäksi olin mukana hiomassa kansliapäällikön päätösluonnosta tiedon sijaintia ja siirron edellytyksiä koskevaksi päätökseksi. Tämän päätöksen kansliapäällikkö teki kuluvaan vuoden 2022 puolella. Siinä on otettu huomioon Euroopan komission ja Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeistukset. Annoin erillisen ohjeen päätöksen soveltamisesta. Kansliapäällikön päätöksen käytännön toteuttaminen tulee jatkossa vaatimaan kaupungilla vielä paljon työtä, ennen kuin tarvittavat toimet on saatu toteutettua.

Vuosi 2021 oli myös suurta kasvun aikaa tietosuojassa seurattavien mittareiden osalta. Rekisteröityjen tietosuoja-asetuksen perusteella tekemien omia tietojaan koskevien tarkastuspyyntöjen lukumäärä oli 1924 kappaletta, kun niitä vuonna 2020 oli ollut 1308. Lisäksi tuli vielä julkisuuslain mukaisia omien tietojen pyyntöjä 222 kappaletta. Tapahtuneita tietoturvaloukkauksia oli vuonna 2021 yhteensä 321 kappaletta, kun niitä oli vuonna 2020 ollut 236. Tietosuojan vaikutustenarviointeja valmistui vuonna 2021 kaikkiaan 100 kappaletta, kun niitä edellisellä vuonna oli valmistunut 75 kappaletta.

Kaikki edellä olevat luvut osoittavat, että tietosuojatyön määrä kasvaa kaupungilla jatkuvasti, mikä on luonnollista ottaen huomioon palvelujen digitalisoitumisen ja datan hyödyntämisen lisääntymisen. Viime vuonna yhtenä haasteena oli lisäksi se, että kahdella toimialalla ja yhdessä liikelaitoksessa tietosuojan vastuuhenkilöt vaihtuivat kokonaan. Tietosuojavastaavalla ja kaupungin tietosuojatiimillä on perehdytysohjelma uusille vastuuhenkilöille. Lisäksi kaikki tietosuojan vastuuhenkilöt saavat muutenkin tukea tietosuojavastaavalta ja tietosuojatiimiltä. Tällä toiminnalla saamme kaupungin tietosuojatyön jatkuvuuden turvatuksi.

Tietosuojatyön varmistamiseksi tarvitaan muitakin keinoja. Kuten mittareista näkyy, tietosuojan vaikutustenarviointien määrä on jatkuvassa nousussa. Lisäksi niiden on todettu vievän runsaasti aikaa ja tuntuvan vaikeilta, mikä johtuu mielestäni pääosin siitä, että tietosuojan vaikutustenarviointeja ovat monesti tekemässä työntekijät, jotka tekevät niitä ensimmäistä kertaa. Aionkin ehdottaa toimialoille, virastoille ja liikelaitoksille, että jokaisessa organisaatiossa voisi olla omien tehtäviensä ohella tietosuojan vaikutustenarviointeja vetäviä henkilöitä. Tietosuojatiimi kouluttaisi heidät, jolloin heillä olisi ymmärrys prosessista. Kaupunginkanslian strategiaosasto onkin jo ilmoittanut omat vetäjänsä koulutettaviksi.

Kasvua on ollut myös minuun yhteyttä ottaneiden kuntalaisten lukumäärässä. Viime vuonna yhteyttä otti 137 kuntalaista, kun heitä edellisenä vuonna oli 88. Melkein kaikkien yhteyttä ottaneiden asiassa olin useampan otteeseen yhteydessä joko eri tahoille kaupungilla tai sitten yhteyttä ottaneeseen kuntalaiseen. Kuntalaisten yhteydenotoissa nousi esille erityisesti kolme asiaa. Ensimmäinen asia koski tietoturvaloukkauksia, joista kuntalaiset ilmoittivat saaneensa jonkun muun henkilön tietoja tai heille oli tullut tietoon, että heidän omia tietojaan oli mennyt väärille henkilöille. Toisena asiana kuntalaiset halusivat kysyä omista lokitiedoistaan sosiaali- ja terveyspalveluissa, koska he epäilivät asiattomia käynnejä omissa tiedoissaan. Kolmantena ja kaikkein suurim-

pana yksittäisenä asiana kuntalaiset pyysivät apua siinä, että he olivat tehneet omien tietojensa tarkastuspyynnön, mutta tietoja ei ollut määräajassa tullut tai he olivat tehneet omien tietojensa korjausvaatimuksen, mutta eivät olleet saaneet siihen mitään vastausta. Tämän viimeksi mainitun asian osalta olen selvittänyt kaupungilla tietopyyntöprosessin toimivuutta ja todennut, että siinä on runsaasti parantamisen tarvetta. Olen aloittanut toimet asiassa kuluvan vuoden alussa.

Jatkossa on hyvä pitää mielessä, että tietosuoja-asiat ovat entistä enemmän esillä ja kuntalaiset ovat tulleet

tietoisemmiksi omista oikeuksistaan. Tietosuoja-valtuutetun toimisto on ilmoittanut käynnistävänsä selvityksen julkisen sektorin pilvipalvelujen käytöstä osana Euroopan valvontaviranomaisten yhteistä toimenpidettä. Helsingin kaupungin on tärkeää pitää huolta kuntalaisten oikeuksien toteuttamisesta ja siitä, että käyttämämme pilvipalvelut ovat lainmukaisia. Kaupungin hyvä maine on tärkeää säilyttää näissäkin asioissa.

Päivi Vilkki

tietosuoja-avustaja, varatuomari, Helsingin kaupunki

2. Tietotilinpäätöksen tarkoitus

Tietotilinpäätös on keskeinen osa tietosuojan toteuttamisen seuranta ja EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (EU 2016/679, jäljempänä tietosuoja-asetus) määrittelemää osoitusvelvollisuutta (5 artikla). Osoitusvelvollisuus tarkoittaa sitä, että organisaation pitää pystyä osoittamaan noudattavansa tietosuoja-asetusta henkilötietojen käsittelyssä sekä toteuttavansa tietosuojaperiaatteita myös käytännössä.

Osoitusvelvollisuuden toteuttaminen edellyttää, että henkilötietojen käsittelyyn liittyvät prosessit ja tietosuojaperiaatteiden käytännön toteuttaminen dokumentoidaan. Tietotilinpäätös on osa tätä dokumentointia, ja se koostaa yhteen, mitä Helsingin kaupungilla on käytännössä tehty tietosuojan toteuttamiseksi.

Osoitusvelvollisuuden toteuttamisen lisäksi tietotilinpäätös antaa tietosuojan tilannekuvan ja toimii tietosuoja-työn kehittämisen välineenä.

Tällä tietotilinpäätöksellä osoitetaan, miten tietosuoja ja tietoturva ovat toteutuneet Helsingin kaupungin toiminnassa aikavälillä 1.1. - 31.12.2021. Dokumentti on laadittu yhteistyössä toimialojen, virastojen ja liikelaitosten tietosuojan ja tietoturvan vastuuhenkilöiden sekä kaupungin tietosuoja-avustajan ja tietosuojatiimin kesken.

3. Tietosuoja-asioiden vastuunjako Helsingin kaupungilla

Tietosuoja-asioiden vastuunjako on määritelty kaupungin tietosuojalinjauksissa.

3.1 Kaupunginhallitus

Hallintosäännön 8 luvun 1 §:n 5-kohdan mukaisesti kaupunginhallitus vastaa siitä, että kaupunki täyttää tietosuojalainsäädännön velvoitteet ja valvoo niiden toteutumista.

3.2 Tietosuojavastaava

Tietosuoja-asetus velvoittaa kaikkia julkishallintoon kuuluvia organisaatioita nimittämään tietosuojavastaavan. Tietosuojavastaavan tehtäviin kuuluu organisaation neuvonta ja ohjaus kaikissa tietosuojakysymyksissä, tietosuoja-asetuksen noudattamisen valvonta mukaan lukien tähän liittyvät tarkastukset, yhteistyö valvontaviranomaisen kanssa ja rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisen tukeminen. Helsingin kaupungin tietosuojavastaavan ottaa virkaan kaupunginhallitus. Hallinnollisesti tietosuojavastaava sijoittuu kaupunginkanslian hallinto-osastolle. Tietosuojavastaavan asema ja tehtävät määräytyvät suoraan tietosuoja-asetuksen 38 ja 39 artiklojen nojalla. Tietosuojavastaava raportoi suoraan kaupungin ylimmälle johdolle, ja hänen asemansa kaupunkiorganisaatiossa on autonominen ja riippumaton.

3.3 Tietosuojatiimi

Tietosuojavastaavalla on apunaan tietosuojatiimi. Siihen kuuluvat apulaistietosuojavastaava, joka avustaa tietosuojavastaavaa tämän tehtävissä ja toimii tietosuojavastaavan sijaisena, sekä kaksi tietosuojan asiantuntijaa.

3.4 Tietosuojatyöryhmä

Kaupungilla on kansliapäällikön asettama tietosuojatyöryhmä, jonka tehtävänä on valmistella kaupungin tietosuoja koskevaa ohjeistusta ja sisäisiä menettelyjä tietosuojan toteuttamiseksi sekä sen osoittamiseksi, että tietosuoja toteutuu kaupungin toiminnassa. Työryhmän tehtävänä on myös koordinoida kaupungin tietosujakäytäntöjen yhtenäisyyttä, huolehtia siitä, että kaupungin henkilöstölle järjestetään riittävästi koulutusta tietosuoja-asioissa sekä ohjeistaa, linjata, seurata ja kehittää tie-

tosuojatyötä kaupungilla. Tietosuojavastaava toimii tietosuojatyöryhmän puheenjohtajana.

Tietosuojatyöryhmällä on kaksi alatyöryhmää: sopimusten alatyöryhmä ja tietosuojan vaikutustenarvioinnin alatyöryhmä.

3.5 Tietosuoja koskevat vastuut toimialoilla, virastoissa ja liikelaitoksissa

Toimialojen, virastojen ja liikelaitosten johdolla on vastuu toiminnan lainmukaisuudesta henkilötietojen käsittelyssä.

Kuhunkin toimialaan, virastoon ja liikelaitokseen on nimetty tietosuojan vastuuhenkilö, joka toimii yhteyshenkilönä oman organisaationsa ja tietosuojavastaavan välillä, osallistuu tietosuojatyöryhmän toimintaan ja viestii omassa organisaatiossaan tietosuojatyöryhmässä käsitellyistä asioista sekä tarvittaessa muista tietosuojaan liittyvistä asioista, opastaa ja neuvoo sekä tarvittaessa kouluttaa omaa organisaatiotaan tietosuoja-asioissa, osallistuu organisaationsa tietosuojan vaikutustenarviointeihin ja uusien tietojärjestelmien hankintoihin, mikäli tietojärjestelmät käsittelevät henkilötietoja. Lisäksi tietosuojan vastuuhenkilö tekee ja päivittää oman organisaationsa rekisteriselosteet ja selosteet käsittelytoimesta. Vastuuhenkilö ilmoittaa myös tietoonsa saamasta tietoturvaloukkauksesta tietosuojavastaavalle ja apulaistietosuojavastaavalle. Jokaisessa organisaatiossa on myös määritelty henkilötietoihin kohdistuvien tietopyyntöjen käsittelyyn liittyvät prosessit ja vastuutahot, joista tietosuojan vastuuhenkilön tulee olla selvillä.

Toimialoilla, virastoissa ja liikelaitoksissa on lisäksi oltava nimetty vastuuhenkilö myös tietoturva-asioissa. Tietosuojan vastuuhenkilön ja tietoturva vastaavan henkilön työtehtävät risteävät usein toisiaan, joten yhteistyön tekeminen kuuluu molempien tehtäviin.

Tietosuojavastaava ja tietosuojatiimi tapaavat kunkin toimialan, viraston ja liikelaitoksen tietosuojan ja tietoturvan vastuuhenkilöt organisaatio kerrallaan kerran syksyn ja kerran kevään aikana. Vastuuhenkilöt ottavat halutessaan mukaan myös muita osallistujia omasta organisaatiostaan.

Seuraavissa kappaleissa kuvataan, miten vastuut ja resurssit ovat toteutuneet tarkastelujakson aikana kullakin toimialalla, virastossa ja liikelaitoksessa.

Kaupunginkanslia

Kaupunginkanslian tietosuojan vastuuhenkilö työskentelee kaupunginasiamiehenä ja hänen varahenkilönsä lakimiehenä kaupunginkanslian hallinto-osaston oikeuspalveluissa. Tietosuojan vastuuhenkilön tehtävät on määritelty kaupungin tietosuojalinjauksissa. Varahenkilö avustaa vastuuhenkilöä kyseisissä tehtävissä. Jokaisella kaupunginkanslian osastolla ja sisäisellä tarkastuksella on lisäksi nimetty tietosuojan yhteyshenkilö, joka edustaa omaa osastoaan kaupunginkanslian tietosuojatyöryhmässä. Yhteyshenkilöiden tehtävänimikkeet ovat asiantuntija, viestintäsuunnittelija, johtava asiantuntija, kassapäällikkö, tutkija ja johtava sisäinen tarkastaja.

Kaupunginkanslian tietosuojatyöryhmän tarkoitus on huolehtia siitä, että kaupunginkanslian osastot saavat tiedon kaupungin tietosuojatyöryhmän ja tietosuojatiimin kaupunkitasoisista tietosuojan toteuttamiseen liittyvistä ohjeista ja toimenpiteistä. Osastojen tietosuojan yhteyshenkilöt osallistuvat kanslian tietosuojatyöryhmän kokouksiin ja viestivät eteenpäin omalla osastollaan tarpeellisista tietosuojaan liittyvistä asioista. Yhteyshenkilöt keräävät osastokohtaiset tiedot tietotilinpäätökseen.

Vastuunjaosta ei ole kansliassa tehty päätöksiä eikä niitä ole kirjattu tehtäväkuviin. Tietosuojan vastuuhenkilölle ja varahenkilölle ei ole määritelty täsmällistä, tietosuojaan työhön käytettävissä olevaa työaikaa. Tietosuojan vastuuhenkilön tietosuojaan käytettävissä oleva työaika riippuu kokonaistyötilanteesta ja se on vaihdellut noin 50–100 %:n välillä. Myös varahenkilön kohdalla tietosuojatyöhön käytettävissä oleva työaika riippuu muista työtehtävistä ja niiden kiireellisyydestä, vaihdellen noin 30–50 %:n välillä.

Osastojen tietosuojan yhteyshenkilöille ei ole määritelty tietosuoja-asioihin käytettävissä olevaa työaikaa eikä sijaisia.

Vastuissa ei ole tapahtunut muutoksia edelliseen tietotilinpäätöskauteen verrattuna.

Kaupunginhallitus on siirtänyt toimivaltaa kaupunginkanslian viranhaltijoille henkilörekistereitä koskevissa asioissa (Kaupunginhallitus 20.4.2020, § 247).

Sosiaali- ja terveystoimiala

Sosiaali- ja terveystoimialalla on kolme tietosuojalakimiestä, joiden pääasiallisena työtehtävänä on tietosuojaan liittyvät tehtävät. Kahden sopimus- ja hankintalakimiehen työtehtäviin on kuulunut sopimuksiin ja hankintoihin liittyvät tietosuoja-asiat. Toimialalle on rekrytoitu tietosuojan erityissuunnittelija, joka aloittaa tammikuussa 2022. Tietosuojan vastuuhenkilöinä on toiminut kaksi tietosuojalakimiestä. Yhden tietosuojalakimiehen työpanos on ollut kokonaisuudessaan Apotti-tietojärjestelmään liittyvässä hankkeessa. Tieto-

suojalakimiesten tehtäväkuviin ei ole kirjattu vastuita tietosuojatehtävistä. Tietosuojatyön vastuunjaosta ei ole tehty päätöksiä toimialalla.

Tietosuojalakimiehet ovat sijaistaneet toisiaan ja poikkeustilanteissa tietotekniikkapäällikkö on sijaistanut heitä tietoturvaloukkausten ilmoittamisessa, jos kaikki tietosuojalakimiehet ovat olleet poissa. Pidemmät poissaolot on pidetty niin, että aina joku tietosuojalakimiehistä on ollut paikalla. Kesälomien aikana korkeakouluharjoittelija on sijaistanut tietosuojalakimiesten työtehtäviä joissain asioissa, kuten tietoturvaloukkausten ilmoittamisessa.

Tietopyyntöjä käsitellyt tietopyyntötiimi siirtyi vuonna 2021 Päätöksenteon tuen yksiköstä Tiedonhallinnan yksikköön omaksi Tietopyyntö-alayksiköksi. Tietopyyntö-alayksikön resurssit ovat kasvaneet vuoden 2021 aikana kahdeksaan kokoaikaiseen työntekijään. Kasvavat tietopyyntömäärät ja tietopyyntöprosessin kehittäminen ovat vaatineet lisäresursseja verrattuna edelliseen vuoteen. Tietopyyntöjen käsittelijöinä on aloittanut vuoden 2021 aikana sekä terveydenhuollon että sosiaalihuollon ammattihenkilö.

Tietoturvaloukkaukset, vaikutustenarvioinnit ja sopimuksiin liittyvät tietosuoja-asiat työllistävät merkittävässä määrin tietosuojalakimiehiä. Lisäksi työntekijöiltä tulee runsaasti tietosuojaan liittyviä konsultaatiopyyntöjä. Toimialalle tulee myös runsaasti tietopyyntöjä ja rekisteröityjen yhteydenottoja tietopyyntöistä. Vuonna 2021 Covid-19-liittännäiset selvitysasiat ovat työllistäneet myös tietosuojalakimiehiä. Apotin käyttönotot ovat myös työllistäneet runsaasti tietosuojalakimiehiä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Kasvatus- ja koulutuslautakunta on delegoinut rekisterinpitäjän tehtävät kasvatuksen ja koulutuksen toimialan toimialajohtajalle (Kasvatus- ja koulutuslautakunta 20.11.2018, 250 §).

Toimialalla tietosuoja-asioiden hoitaminen on vastuutettu hallintopalveluiden päätöksenteon tuki -yksikköön. Toimialan tietosuojan vastuuhenkilö on toimialajohtajan 4.6.2018 päätöksen perusteella pääsuunnittelijana työskentelevä henkilö. Eri yksiköissä vastuu henkilöstön perehdyttämisestä tietosuoja-asioihin on yksiköiden esihenkilöillä.

Toimialan tietosuojan vastuuhenkilön lisäksi toimialan tietosuojatyötiimissä toimivat tietoturvapäällikkö, lakimies ja ICT-asiantuntija. Lisäksi vuoden lopulla saatiin lisäresursseja GDPR-tietopyyntöjen käsittelyä varten. Työaikaa ja henkilöitä tietosuojatyöhön on resursoitu riittävästi. Sijaistukset hoidetaan työtiimissä.

Kaupunkiympäristön toimiala

Toimialan tietosuojatyö on organisoitu vuonna 2021 kahden lakimiehen toimesta. Kaupunkiympäristön toimialalla on perustettu ja täytetty huhtikuusta 2020 lähtien tietosuojalakimiehen vakanssi, jonka työtehtävistä 100 % on tietosuojaa koskevia työtehtäviä ja jolla on päävastuu tietosuojatyöstä. Tietosuojalakimiehen lisäksi toimialalla on toiminut huhtikuusta 2020 lähtien myös toinen tietosuojan vastuuhenkilö, jonka työtehtävistä 40 % on tietosuojaa koskevia työtehtäviä. Tietosuojan vastuuhenkilöt sijaistavat toisiaan tarvittaessa.

Yksittäisenä tietosuojaa koskevana osa-alueena merkittävän osan tietosuojan vastuuhenkilöiden käytettävissä olevasta työajasta vievät vaikutustenarviointiprosesseissa mukana oleminen ja niiden ohjaaminen.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Tietosuojaa koskevat vastuut on kirjattu seuraavissa asiakirjoissa: lautakunnan delegointipäätös rekisterinpitäjän tehtävistä 27.3.2018; toimialajohtajan päätökset 9.4.2018 ja 17.4.2018; palvelukokonaisuuksien johtajien päätökset (liikuntaj 16.4., kulttuurij 16.4. ja 2.5.2018, hallintoj 17.4.2018, nuorisoasiainj 2.5. ja 16.5.2018) sekä lakimiehen TVA (2018).

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan tietosuojan vastuuhenkilönä toimii hallintopalveluiden päätöksenteon tuki-yksikössä työskentelevä lakimies. Toimialan tietosuojatyössä toimii yhteensä neljä henkilöä, jotka ovat tietosuojan vastuuhenkilön lisäksi tietoturvapäällikkö ja kaksi hallintosihteeriä.

Lakimiehen työajasta on käytetty noin 40 % tietosuojan vastuuhenkilön tehtäviin. Tietoturvapäällikkö on toiminut tietosuojan vastuuhenkilön sijaisena. Tietoturvapäällikkö on käyttänyt arviolta 20 % työajastaan tietosuojaan liittyviin tehtäviin, kuten tietosuojan vaikutustenarviointeihin.

Tietoturvapäällikön tehtävä on ollut täyttämättä 1.10.2021 alkaen. Osaan tietoturvapäällikön tehtävien suorittamiseen on vuokrattu asiantuntija Academic Works Oy:ltä.

Liikenneliikelaitos

Tietosuojan vastuuhenkilönä on joulukuusta 2020 helmikuuhun 2021 toiminut hallintopäällikkö. Helmikuusta syyskuuhun 2021 tietosuojan vastuuhenkilönä on toiminut määräaikaaisessa työsuhteessa ollut lakimies. Syyskuusta 2021 alkaen tehtävää on hoitanut vakinaisessa työsuhteessa oleva lakimies. Päätöksiä henkilövaihdokista ei ole tehty. Vain tietosuojan vastuuhenkilöllä on mainittu työtehtävissä nimenomaan tietosuojaan liittyviä tehtäviä. Muutoksia edelliseen tarkastelujaksoon verrattuna ei ole tehty. Vuonna 2021 tietosuojatyöhön on ollut käytettävissä yhden henkilön työajasta 15–50 %. Työ-

aikaa ei ole jäänyt tietosuojan kehitystyölle vaan aika on mennyt perustehtävien hoitamiseen.

HKL:ssä tietosuojatyöhön liittyen ovat työllistäneet enimmäkseen tietosuojan vaikutustenarviointit sekä sopimuksiin liittyvät tietosuoja-asiat.

Palvelukeskusliikelaitos (Palke)

Tietosuojatyön vastuunjaosta ei ole kuluvaan vuonna tehty erillispäätöksiä. Työn toteuttamiseen tarvittavat päätökset on tehty jo aiemmin.

Tietosuojan vastuuhenkilön, turvallisuuspäällikön, ICT-päällikön, ICT-asiantuntijan ja johdon assistentin ja kehityspäällikön tehtäviin kuuluvat Palkessa tietosuojaan liittyvät tehtävät.

Palvelukeskusliikelaitoksessa (Palvelukeskus Helsingissä) tietosuojan vastuuhenkilönä toimii ICT-projektipäällikkö. Varahenkilöiksi on nimetty ICT-päällikkö ja turvallisuuspäällikkö. Tietosuojan vastuuhenkilöllä on käytettävissä työaikaa tarpeen mukaisesti, ei sidottua prosenttimäärää. Aikaa on riittävästi. Resursointi on järjestetty niin, että tietosuojan vastuuhenkilöllä on mahdollisuus käyttää tarvittava aika tietosuojaan. Tukena toimii tietoturvallisuusryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti. Ryhmään kuuluu vakinaisesti 7 jäsentä.

Tietosuojatyö liittyy läheisesti henkilöstön työkäytäntöihin ja järjestelmä- ja projektipäälliköiden kehitystyöhön. Näissä tehtävissä toteuttamista rajoittaa sekä osaaminen että ajan puute.

Sijaisjärjestelyt ovat riittävät Palkessa.

Tietosuoja on Palvelukeskus Helsingissä osa tietoturvallisuutta.

Taloushallintopalveluliikelaitos (Talpa)

Talpassa ei ole varsinaisia päätöksiä vastuunajosta, mutta muuten on selvää, mitä kenellekin kuuluu:

- Tietosuojan kokonaisvastuu on erityissuunnittelijalla
- Tietosuojan vastuuhenkilöitä ovat erityissuunnittelija ja tietohallintopäällikkö sekä heidän varahenkilönsä suunnittelija ja projektipäällikkö. Tietosuojaan liittyviä tehtäviä on myös integraatioasiantuntijalla
- Tietopyynnöistä vastaavat suunnittelija ja erityissuunnittelija
- Tietoturvaloukkauksista vastaavat erityissuunnittelija ja tietohallintopäällikkö. Varahenkilönä on projektipäällikkö
- Tietosuojakoulutuksista vastaa integraatioasiantuntija
- Vastuut on osittain kuvattu tehtäväkuvissa

Tietosuojaan vastuuhenkilöllä ja varahenkilöllä on käytettävissä työaikaa tietosuojaan liittyviin tehtäviin riittävästi, mutta prosenttiosuutta kokonaistyöajasta ei pystytty sanomaan, sillä se vaihtelee.

Sijaisjärjestelyt ovat riittävät tietosuojaan vastuuhenkilön ja muiden tietosuojatyöhön osallistuvien osalta.

Nykyään tietoturvaloukkaukset tunnistetaan paremmin.

Talpan tietosuojaan vastuut käyvät ilmi hallintosäännöstä ja organisaation mukaisista tehtäväkuvista sekä riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan dokumenteista.

Salassapitovelvollisuus on kaikissa työsojimuksissa.

Tietosuojaan vastuuhenkilöiden tehtäväkuvissa on erikseen mainittu tietosuojaan liittyvät tehtävät. Esihenkilöt on vastuutettu esihenkilöiden infotilaisuuksissa ja Helmi-intrassa. Henkilöstö vastuutetaan perehdytyksissä, henkilöstöinfoissa ja työyhteisökokouksissa.

Tietosuoja-asiat kuuluvat koko henkilöstölle ja vastuuta on korostettu siten, että se ulottuu myös työajan ulkopuolelle. Tietosuojaan on kiinnitetty erityisesti huomiota korona-aikana lisääntyneessä etätyössä.

Tietoturvaloukkauksiin ja tietopyyntöihin on käytössä riittävästi henkilöstöresursseja.

Rakentamispalveluliikelaitos

Rakentamispalveluliikelaitoksen (Staran) johtokunta on siirtänyt liikelaitoksen toimitusjohtajalle tietosuojaan ja tietoturvan järjestämistä koskevan päätösvallan 26.4.2018 (§ 69). Liikelaitoksen tietosuojaan vastuuhenkilönä toimivat hallintolakimies ja lakimies. Varahenkilöksi on kaupungin tietosuojatyöryhmälle ilmoitettu hankintalakimies.

Työaikaa tietosuojatyötehtäviin on käytettävissä riittävästi.

Liikelaitoksen tietosuojaan vastuuhenkilöt ovat tehneet tietosuojaan liittyviä tehtäviä yhteistyössä tietohallintopäällikön ja varahenkilön kanssa.

Vastuissa ei ole tapahtunut muutoksia edelliseen tietotilinpäätöskautteen verrattuna.

Työterveysliikelaitos

Työterveysliikelaitoksen (jäljempänä Työterveys Helsingin) tietosuojaan vastuuhenkilönä on toiminut ylilääkäri ja varahenkilönä palvelupäällikkö. Vastuut ja toimintaohjeet on kuvattu Työterveys Helsingin sähköisessä toiminnanohjausjärjestelmässä.

Tietosuojaatehtävät on saatu hoidettua määräajassa.

Tietojen jalkauttamisen varmistamiseksi on tietosuoja-työryhmän kokousten jälkeen pidetty sisäinen palaveri, mikä on toteutunut alkuvuodesta 2021. Sitten tietosuojatyöryhmän kokousten jälkeen avainhenkilöille on lähetetty kokouksista sähköposti, jossa on nostot kokouksesta ja johon on liitetty kokouksen muistio.

Pelastuslaitos

Pelastuskomentaja on päättänyt pelastuslaitoksen tietosuojatyön vastuujako. Vastuujako on kirjattu ohjeeseen Tiedonhallinnan vastuuroolit.

Pelastuslaitoksen lakimies toimii pelastuslaitoksen tietosuojaan vastuuhenkilönä, joka toimii yhteyshenkilönä kaupungin tietosuojavastaavaan ja neuvoo pelastuslaitosta tietosuoja-asioissa. Varahenkilöinä toimivat tietotekniikkapalveluiden esihenkilö ja hallintopäällikkö.

Pelastuslautakunta on 8.5.2018 delegoinut toimivallan henkilörekistereitä koskeissa asioissa pelastuskomentajalle tai tämän määräämälle. Pelastuskomentaja on päättänyt (HEL 2018-004821), että hallintopäällikkö toimii pelastuslaitoksen henkilörekisterien vastuuhenkilönä. Hallintopäällikkö on päättänyt henkilörekistereiden yhteyshenkilöt (HEL 2018-004821).

Työaikaa tietosuojatyötehtäviin on resursoitu arviolta 200–250 henkilötyötuntia vuodessa. Vuoden 2021 osalta resurssit ovat riittäneet.

Tarkastusvirasto

Tietosuojaan vastuuhenkilö vaihtui alkuvuonna 2021. Tarkastusviraston tietosuojaan vastuuhenkilönä toimii nyt kaupunkitarkastaja, joka on myös aiemmin tietosuojaan vastuuhenkilönä toimineen controllerin varahenkilö. Tietosuojaan vastuuhenkilön varahenkilönä toimii ICT-kaupunkitarkastaja. Vastuut on kirjattu tietosuoja-asioita hoitavien tehtäväkuvauksiin.

Työaikaa tietosuojatyötehtäviin on käytettävissä riittävästi.

Tarkastuslautakunnan toimivalta henkilörekistereitä koskeissa asioissa on siirretty tarkastusjohtajalle 10.12.2019 § 92.

4. Rekisteröidyn oikeuksien toteuttaminen

4.1 Rekisteröityjen informointi

Rekisterinpitäjän on toimitettava rekisteröidylle henkilötietojen käsittelyä koskevat tiedot. Tiedot on annettava tiiviisti esitetyssä, läpinäkyvässä, helposti ymmärrettävässä ja saatavilla olevassa muodossa selkeällä ja yksinkertaisella kielellä.

Rekisterinpitäjän on lisäksi helpotettava rekisteröidyn oikeuksien toteuttamista.

Helsingin kaupunki antaa rekisteröidyille tarvittavan informaation kaupungin internetsivuilla (hel.fi/tietosuoja). Sivulla annetaan yleisinformaatiota henkilötietojen käsittelystä Helsingin kaupungilla sekä kerrotaan rekisteröidyn oikeuksista ja niiden toteuttamisesta. Lisäksi sivuilla on rekisteriselosteet, joissa kerrotaan henkilötietojen käsittelystä rekisterikohtaisesti.

Vuoden 2021 aikana tietosuojatiimi päivitti rekisteröidyn oikeuksista ja niiden toteuttamisesta kertovaa verkkosivua entistä selkeämmäksi.

4.2 Rekisteriselosteet

Kaupunki kerää henkilötietoja eri rekistereihin tietojen käyttötarkoitusten mukaan. Kaikista kaupungin rekistereistä on laadittu rekisteriselosteet, joista ilmenee seuraavat tiedot:

- rekisterin nimi
- rekisterinpitäjän ja tämän edustajan yhteystiedot
- henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset sekä käsittelyn oikeusperuste
- rekisterin tietosisältö
- tieto henkilötietojen säännönmukaisista luovutuksista
- henkilötietojen säilytysaika tai jos se ei ole mahdollista, tämän ajan määrittämiskriteerit
- henkilötietojen tietolähteet.

Rekisteriselosteet, jotka koskevat kaupungin asiakkaiden henkilötietoja, on julkaistu kaupungin verkkosivuilla ja sisäiset rekisteriselosteet ovat intranetissä. Toimialojen, virastojen ja liikelaitosten tietosuojan vastuuhenkilöt huolehtivat rekisteriselosteiden laatimisesta. Tietosuoja-vastaava ja tietosuojatiimi tarkastavat kaikki rekisteriselosteet ennen niiden julkaisemista.

Jokaiselle rekisterille on nimetty vastuuhenkilö, joka vastaa omalta osaltaan kyseisen rekisterin tietosuojasta, rekisteriselosteen lainmukaisuudesta sekä rekisteröityjen tietopyyntöihin vastaamisesta ja muiden rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisesta. Jokaisella rekisterillä on lisäksi yhteyshenkilö, joka noutaa tiedot rekisteristä.

Toimialojen, virastojen ja liikelaitosten rekisterien lukumäärät on lueteltu oheisessa taulukossa:

Toimiala/virasto/ liikelaitos	Rekisterien lukumäärä		
	25.5.2018– 31.12.2019	2020	2021
Kaupunginkanslia	25	30	34
Sosiaali- ja terveystoimiala	12	15	16
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	19	19	20
Kaupunkiympäristön toimiala	55	58	59
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	31	34	37
Liikenneliikelaitos (HKL)	11	15	15
Palvelukeskusliikelaitos (Palvelukeskus Helsinki)	0	0	0
Taloushallintopalvelu- liikelaitos (Talpa)	1	1	2
Rakentamispalveluliikelai- tos (Stara)	4	4	4
Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki)	1	1	1
Pelastuslaitos	10	12	12
Tarkastusvirasto	3	3	3
Kaupungilla yhteensä	172	192	203

4.3 Rekisteröidyn oikeuksiin liittyvät pyynnöt

Rekisteröidyillä on oikeuksia liittyen omiin henkilötietoihinsa ja niiden käsittelyyn. Rekisteröidyillä on muun muassa oikeus tietää käsitelläänkö hänen henkilötietojensa ja mitä henkilötietoja käsitellään sekä pyytää hän-

tä koskevat tiedot itselleen. Lisäksi rekisteröidyillä on oikeus vaatia virheelliset henkilötiedot oikaistavaksi. Muita rekisteröidyn oikeuksia sovelletaan eri tavoin riippuen siitä, mikä on henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste. Esimerkiksi oikeutta tietojen poistamiseen ei sovelleta lakisääteisiin rekistereihin.

Rekisterinpitäjän velvollisuutena on helpottaa rekisteröidyn oikeuksien käyttämistä ja varmistaa oikeuksien tehokas toteutuminen. Kaupunki informoi rekisteröidyn oikeuksista ja niiden toteuttamisesta verkkosivuillaan.

Jokaisella toimialalla, virastossa ja liikelaitoksessa on määritelty henkilötietoihin kohdistuvien tietopyyntöjen käsittelyyn liittyvät prosessit ja vastuutahot.

Vuoden 2021 aikana täsmennettiin kaupunkiyhteistä prosessia siitä, miten tietopyynnöistä kieltäytymisessä menetellään.

Seuraavissa luvuissa luetaan kunkin rekisteröidyn oikeuden osalta kullekin toimialalle, virastoon ja liikelaitokseen tulleiden pyyntöjen lukumäärät.

Kaupungilla on järjestelmiä, joissa rekisteröidyt itse hallitsevat, tarkastavat ja poistavat tietojaan. Nämä rekisteröityjen omat toimet eivät näy tilastoissa.

4.3.1 Oikeus saada pääsy tietoon, tietojen tarkastuspyynnöt

Henkilöllä, jonka henkilötietoja kerätään kaupungin palveluissa, on oikeus saada kaupungilta vahvistus siitä, että häntä koskevia henkilötietoja käsitellään tai että niitä ei käsitellä. Rekisteröity voi pyytää jäljennökset omista tiedoistaan. Tämän voi tehdä sähköisesti kaupungin internetsivuilla tai palauttamalla paperilomake kaupungin kirjaamoon tai erikseen määriteltyjen toimialojen palvelupisteisiin.

Toimiala/virasto/ liikelaitos	Saapuneiden tarkastus- pyyntöjen lukumäärä 25.5.2018– 31.12.2019	Pyynnöistä kieltäytymisten lukumäärä 25.5.2018– 31.12.2019	Saapuneiden tarkastus- pyyntöjen lukumäärä 2020	Pyynnöistä kieltäytymisten lukumäärä 2020	Saapuneiden tarkastus- pyyntöjen lukumäärä 2021	Pyynnöistä kieltäytymisten lukumäärä 2021
Kaupunginkanslia	11	0	5	0	9	0
Sosiaali- ja terveystoimiala	993	0	1158	5	1642	15
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	56	0	110	0	236	1
Kaupunkiympäristön toimiala	12	0	12	0	4	0
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	0	0	1	0	0	0
Liikenneliikelaitos (HKL)	0	0	1	0	1	0
Palvelukeskusliikelaitos (Palvelukeskus Helsinki)	0	0	3	0	0	0
Taloushallintopalvelu- liikelaitos (Talpa)	0	0	0	0	4	0
Rakentamispalvelu- liikelaitos (Stara)	0	0	0	0	0	0
Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki)	43	0	8	0	23	0
Pelastuslaitos	2	0	10	0	5	0
Tarkastusvirasto	0	0	0	0	0	0
Kaupungilla yhteensä	1117	0	1308	5	1924	16

4.3.2 Oikeus tietojen oikaisemiseen, oikaisupyynnöt

Henkilöllä on oikeus vaatia, että kaupunki oikaisee häntä koskevat epätarkat ja virheelliset henkilötiedot ilman aiheetonta viivytystä. Vaatimuksen voi tehdä sähköisesti kaupungin internetsivuilla tai palauttamalla paperilomake kaupungin kirjaamoon tai erikseen määriteltujen toimialojen palvelupisteisiin.

Vuoden 2021 aikana oikaisuvaatimuslomakkeille ja rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta kertovalle verkkosivulle päivitettiin tiedot siitä, että tarkastuspyynnön lisäksi myös oikaisuvaatimuksen voi tehdä valtakirjalla.

Toimiala/virasto/ liikelaitos	Oikaisu- pyyntöjen lukumäärä 25.5.2018- 31.12.2019	Pyynnöis- tä kieltäy- tymisten lukumäärä 25.5.2018- 31.12.2019	Oikaisu- pyyntöjen lukumäärä 2020	Pyynnöis- tä kieltäy- tymisten lukumäärä 2020	Oikaisu- pyyntöjen lukumäärä 2021	Pyynnöis- tä kieltäy- tymisten lukumäärä 2021
Kaupunginkanslia	2	0	2	1	1	0
Sosiaali- ja terveystoimiala	180	0	364	198	167	18
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	2	0	3	1	4	1
Kaupunkiympäristön toimiala	2	0	1	0	3	0
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	0	0	0	0	0	0
Liikenneliikelaitos (HKL)	0	0	0	0	0	0
Palvelukeskusliikelaitos (Palvelukeskus Helsinki)	0	0	0	0	0	0
Taloushallintopalvelu- liikelaitos (Talpa)	0	0	0	0	0	0
Rakentamispalvelu- liikelaitos (Stara)	0	0	0	0	0	0
Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki)	9	0	3	0	14	1
Pelastuslaitos	0	0	0	0	0	0
Tarkastusvirasto	0	0	0	0	0	0
Kaupungilla yhteensä	195	0	373	200	189	20

4.3.3 Oikeus tietojen poistamiseen, poistopyynnot

Joissakin poikkeustapauksissa, esimerkiksi jos tietojen käsittely on perustunut henkilön suostumukseen ja henkilö peruuttaa suostumuksensa, henkilöllä on oikeus

saada tietonsa poistetuiksi eli tulla unohdetuksi. Oikeutta tietojen poistamiseen ei ole, jos käsittely perustuu kaupungin lakisääteisen veloitteen noudattamiseen, liittyy yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen tai kaupungille kuuluvan julkisen vallan käyttämiseen.

Toimiala/virasto/ liikelaitos	Poistopyyntöjen lukumäärä 25.5.2018- 31.12.2019	Pyynnöistä kieltäytymisten lukumäärä 25.5.2018- 31.12.2019	Poistopyyntöjen lukumäärä 2020	Pyynnöistä kieltäytymisten lukumäärä 2020	Poistopyyntöjen luku- määrä 2021	Pyynnöistä kieltäytymisten lukumäärä 2021
Kaupunginkanslia	0	0	0	0	0	0
Sosiaali- ja terveystoimiala	Muutama, tarkka tilastointi puuttuu	0	0	0	0	0
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	7	0	2	2	1	0
Kaupunkiympäristön toimiala	3	0	2	0	0	0
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	1	0	0	0	0	0
Liikenneliikelaitos (HKL)	0	0	0	0	0	0
Palvelukeskusliikelaitos (Palvelukeskus Helsinki)	0	0	0	0	0	0
Taloushallintopalvelu- liikelaitos (Talpa)	0	0	0	0	0	0
Rakentamispalvelu- liikelaitos (Stara)	0	0	0	0	0	0
Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki)	0	0	2	0	0	0
Pelastuslaitos	0	0	0	0	0	0
Tarkastusvirasto	0	0	0	0	0	0
Kaupungilla yhteensä	Noin 15	0	6	2	1	0

4.3.4 Oikeus henkilötietojen käsittelyn rajoittamiseen

Henkilöllä voi tietyissä tilanteissa olla oikeus pyytää henkilötietojensa käsittelyn rajoittamista siksi aikaa, kunnes hänen tietonsa on asianmukaisesti tarkistettu ja korjattu tai täydennetty.

Henkilötietojen käsittelyn rajoittamispyyntöjä ei ole tullut kaupungille yhtään.

4.3.5 Oikeus vastustaa henkilötietojen käsittelyä

Henkilöllä on oikeus henkilökohtaiseen, erityiseen tilanteeseensa perustuen milloin tahansa vastustaa henkilötietojensa käsittelyä silloinkin, kun käsittely perustuu

yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen tai kaupungille kuuluvan julkisen vallan käyttämiseen. Sama oikeus on silloin, kun käsittely perustuu rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettuun etuun. Tässä tapauksessa tietoja voidaan käsitellä edelleen vain, jos käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, jonka kaupunki voi osoittaa. Käsittelyä saa jatkaa myös, jos käsittely on tarpeen oikeusvaateen laitimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi. Vastustamisoikeus ei koske tilanteita, joissa henkilötietojen käsittely perustuu kaupungin lakisääteiseen veloitteeseen.

Henkilötietojen käsittelyn vastustamisvaatimuksia ei ole tullut kaupungille yhtään.

4.3.6 Oikeus riitauttaa automaattinen yksittäispäätös

Henkilöllä on oikeus olla joutumatta automaattiseen henkilötietojen käsittelyyn perustuvan päätöksen kohteeksi, jos päätöksestä aiheutuu hänelle oikeudellisia vaikutuksia tai se vaikuttaa häneen muulla vastaavalla tavalla

merkittävästi. Tällaista automaattista päätöksentekoa on esimerkiksi profilointi.

Kaupungille ei ole tullut yhtään yhteydenottoa koskien automaattiseen henkilötietojen käsittelyyn perustuvan päätöksen kohteeksi joutumista.

5. Julkisuuslain mukaiset tietopyynnot

Henkilöllä on oikeus saada itseään koskevia tietoja sekä tietosuoja-asetuksen että julkisuuslain (laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta) nojalla. Lisäksi hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee eli asianosaisella, on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto

muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn.

Oheisessa taulukossa on lueteltu lukumäärät julkisuuslain perusteella saapuneiden omien tietojen pyynnöille ja asianosaisen tietopyynnöille:

Toimiala/virasto/liikelaitos	Omien tietojen pyynnot julkisuuslain nojalla	Asianosaisen tietopyynnot
Kaupunginkanslia	-	-
Sosiaali- ja terveystoimiala	168	61
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	44	15
Kaupunkiympäristön toimiala	-	-
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	Julkisuuslain mukaisia tietopyyntöjä yhteensä 10	-
Liikenneliikelaitos (HKL)	0	0
Palvelukeskusliikelaitos (Palvelukeskus Helsinki)	0	0
Taloushallintopalveluliikelaitos (Talpa)	-	-
Rakentamispalveluliikelaitos (Stara)	0	0
Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki)	-	-
Pelastuslaitos	-	-
Tarkastusvirasto	0	0

6. Tietopyynnot sosiaali- ja terveystoimialalta ja Työterveysliikelaitoksesta

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköistä käsittelyä annetun lain 26 §:n mukaan asiakkaalla on oikeus saada tietää, kuka on käsitellyt hänen tietojaan.

Lisäksi kuolleen henkilön elinaikana annettua terveyden- ja sairaanhoitoa koskevia tietoja saadaan lain potilaan asemasta ja oikeuksista 13 §:n mukaan perustellus-

ta kirjallisesta hakemuksesta antaa sille, joka tarvitsee tietoja tärkeiden etujensa tai oikeuksiensa selvittämistä tai toteuttamista varten. Henkilön on mahdollista pyytää sosiaali- ja terveystoimialalta ja Työterveys Helsingistä lokitietojaan tai tietoja vainajasta. Oheisessa taulukossa on näiden tietopyyntöjen lukumäärät:

Toimiala/virasto/liikelaitos	Lokitietopyyntöjen lukumäärä	Vainajaa koskevien tietopyyntöjen lukumäärä
Sosiaali- ja terveystoimiala	254	126
Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki)	5	-

7. Selosteet käsittelytoimista

Rekisterinpitäjän on ylläpidettävä selosteita käsittelytoimista (tietosuoja-asetuksen 30 artiklan mukaiset selosteet). Selosteet käsittelytoimista ovat yleisiä kuvauksia siitä, miten rekisterinpitäjä käsittelee henkilötietoja. Selosteet käsittelytoimista laaditaan kaupungin sisäiseen käyttöön sekä valvontaviranomaista varten. Toimialojen, virastojen ja liikelaitosten tietosuojan vastuhenkilöt huolehtivat selosteiden laatimisesta. Selosteissa kerrotaan:

- rekisterin tai palvelukokonaisuuden nimi
- rekisterinpitäjä ja yhteystiedot
- tietosuojavastaava ja hänen yhteystietonsa
- henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset
- kuvaus rekisteröityjen ryhmistä
- kuvaus henkilötietoryhmistä
- vastaanottajaryhmät
- tietojen säilytysajat
- kuvaus teknisistä ja organisatorisista turvatoimista
- tieto henkilötietojen säännönmukaisista luovutuksista EU/ETA-alueen ulkopuolelle
- viittaus henkilötietojen käsittelijän kanssa solmittuun.

Alla on lueteltu, mitä selosteita käsittelytoimista kullakin toimialalla, virastossa ja liikelaitoksessa on tehty.

Kaupunginkanslia

- Työllisyyspalvelurekisteri
- Ohjaamotoiminta
- Kykyviisari
- Yritystoiminnan tukeminen ja yrittäjyyden edistäminen
- Kansainväliset osaajat yritysten kasvun vauhdittajina -hankkeen puoliso-ohjelman osallistujarekisteri
- Yksinyrittäjille myönnettävät avustukset COVID-19 -epidemian aiheuttaman tilapäisesti heikentyneen taloudellisen tilanteen vakauttamiseksi
- Asian- ja asiakirjahallinnan rekisteri
- Kaupunginkanslian kirjastoasiakkuuksien hallinta
- Kunnalliskalenteri
- Tilan- ja turvallisuudenhallinta
- Oikeuspalvelujen asiakasrekisteri
- Henkilöstöhallintorekisteri
- Rekrytoinnin rekisteri
- Koulutuksenhallinnan rekisteri
- Kaupunkikonsernin omistajatietorekisteri
- Avustusrekisteri
- Henkilöstökassa
- Laskentarekisteri
- Antolainarekisteri

- Helsingin kaupungin talouden ja toiminnan suunnittelun ja seurannan rekisteri
- Helsingin väestötietojärjestelmä
- Tilasto- ja tutkimustoiminnan tietorekisteri
- Käyttäjätunnusten hallinta
- Sähköisten asiointipalvelujen rekisteri
- Pääkaupunkiseudun toimipiste- ja palvelurekisteri
- Kaupunginkanslian asiakasviestinnän, markkinoinnin ja tilaisuuksienhallinnan rekisteri
- Helsingin kaupungin aineistopankin rekisteri
- Helsingin kaupungin etäyhteyden avulla toteutettujen digiopastusten asiakasrekisteri
- Leanlab kehittäjäyhteisön jäsenrekisteri
- Osallisuuden ja palautteiden rekisteri
- Sisäisen tarkastuksen tarkastusrekisteri

Sosiaali- ja terveystoimiala

- läkkäiden palvelujen asiakasrekisteri
- Kotihoidon asiakasrekisteri
- Lapsiperheiden palvelujen asiakasrekisteri
- Lastensuojeluilmoitusten asiakasrekisteri
- Lastensuojelun rekisteri
- Perheoikeudellisten palvelujen asiakasrekisteri
- Potilasrekisteri
- Päihdepalvelujen asiakasrekisteri
- Työikäisten palvelujen asiakasrekisteri
- Vammaispalvelujen asiakasrekisteri

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

- Asiakas- ja sidosryhmäviestinnän rekisteri
- Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan rekisteri
- Opetusverkon käyttäjärekisteri
- Opintohallintorekisterit
- Oppilas- ja opiskelijahuolto
- Oppivelvollisuuden valvontarekisteri
- Perhepäivähoitajarekisterit
- Puhelinpalveluiden asiakasrekisteri
- Tilojen asukaskäytön asiakasrekisteri
- Vapaan sivistystyön rekisteri
- Varhaiskasvatuksen asiakasrekisteri

Kaupunkiympäristön toimiala

- Palvelut ja luvat -kokonaisuus
- Maankäyttö ja kaupunkirakenne -palvelukokonaisuus
- Hallinto- ja tukipalvelut -palvelukokonaisuus
- Rakennukset ja yleiset alueet -palvelukokonaisuus

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

- Etsivän nuorisotyön asiakasrekisteri
- HAM näyttelylainarekisteri
- Helmet-kirjastojen asiakasrekisteri
- Kaupunginmuseon kokoelmanhallintarekisteri
- Kaupunginmuseon kuvapalvelurekisteri
- Kaupunginorkesterin kummiperherekisteri
- Kaupunginorkesterin teos- ja esitystietorekisteri
- Kaupunginorkesterin toiminnanohjausrekisteri (OPAS)
- Kirjastopalvelujen asiakastyöasema- ja tulostusrekisteri
- Kirjastopalvelujen infonäyttöresteri
- Kirjastopalvelujen Kotikirjaston asiakasrekisteri (Kotikirjasto)
- Kirastot.fi-emosivuston käyttäjärekisteri
- Kohdennetun nuorisotyön Luotsin asiakasrekisteri
- Kulttuuripalvelujen kanta-asiakas- ja sidosryhmäresteri
- Kulttuuripalvelujen tilaus- ja asiakasrekisteri
- Liikuntapalvelujen asiakasrekisteri
- Liikuntapalvelujen vuokrauksenhallintaresteri
- Nuorisoneuvoston vaalit 2019 (Ruuti)
- Nuorisopalvelujen harrastushakuresteri
- Nuorisopalvelujen jäsenrekisteri
- Nuorisopalvelujen kesätyöseteliresteri
- Nuorten ääni -toimitus
- Rastila Camping asiakasrekisteri
- RuutiGaala-henkilöresteri
- Taidemuseon kokoelmahallintaresteri (TAMU/Maria)
- Tapahtumien, kampanjoiden, arvontojen ja kilpailuiden osallistujatietoresteri
- Tilanvaraus- ja tietokantaresteri (Varaamo ja Respa)
- Toimialan palvelujen kuvauslupien ja kuvien julkaisulupien henkilörekisteri
- Vapaaehtoistyön rekisteri
- Venepaikkojen varausrekisteri
- Julkisen taiteen portfoliohaun rekisteri
- Palvelutarjotin
- Kulttuurin kummilapset
- Lukuvalmentaja Junior

Liikenneliikelaitos (HKL)

- Autopaikkajärjestelmän asiakasrekisteri
- Espoon ja Helsingin kaupunkipyöräpalvelun asiakasrekisteri
- Lakipalveluiden asiakasrekisteri
- Liikennehenkilökunnan tietojärjestelmän rekisteri
- Liikennepeili- lehden jakeluresteri
- Liikenteenohjauksen ja liikenneturvallisuuden henkilörekisteri
- Metro- ja raitioliikenteen ajoluparesteri
- Palvelussuhdeasuntojärjestelmän rekisteri
- Raide-Jokerin asiakaspalautteiden rekisteri
- Raide-Jokerin sidosryhmien ja sidosryhmäviestinnän rekisteri
- Raide-Jokerin työntekijöiden ja henkilöstöviestinnän rekisteri

Palvelukeskusliikelaitos (Palvelukeskus Helsinki)

- Palkella ei ole omia selosteita

Taloushallintopalveluliikelaitos (Talpa)

- Talpa-tiedottaa
- Verkkokauppa

Rakentamispalveluliikelaitos (Stara)

- Staran tuotannonohjauksen rekisteri
- Ajo-oikeus, ajolupakoulutus- ja ajoneuvonkäyttöresteri
- Staran Asiakasrekisteri
- Rakennustyömaiden työntekijöiden työmaaresteri -palvelu

Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki)

- Työterveyden potilastiedot

Pelastuslaitos

- Sisäisten rekistereiden palvelukokonaisuus
- Ulkoisten rekistereiden palvelukokonaisuus

Tarkastusvirasto

- Lakisääteiset sidonnaisuusilmoitukset
- Tarkastusviraston tarkastusrekisteri
- Tarkastusviraston työajanseuranta

8. Tietoturva

Tietoturva liittyy läheisesti tietosuojaan. Rekisterinpitäjän on toteutettava tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla voidaan varmistaa, että henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan tietosuoja-asetusta. Tietoturvatyötoimenpiteet, kuten käyttöoikeuksien hallinta ja käyttöoikeusrajaukset, järjestelmälokitukset, auditoinnit sekä kyky taata järjestelmien ja palveluiden jatkuva luottamuksellisuus, eheys, käytettävyyden ja vikasietoisuus sekä kyky palauttaa nopeasti tietojen saatavuus ja pääsy tietoihin fyysisen tai teknisen vian sattuessa ovat teknisiä toimenpiteitä, joilla pyritään varmistamaan tietosuojan toteutuminen.

Kukin toimiala, virasto ja liikelaitos vastaa itse siitä, että tietoturvan taso niiden rekistereissä on riittävä. Lisäksi toimialoilla, virastoissa ja liikelaitoksissa on oltava nimetty vastuhenkilö myös tietoturva-asioissa sekä riittävät sijaisjärjestelyt.

Seuraavissa kappaleissa kuvataan kunkin toimialan, viraston ja liikelaitoksen osalta, miten tietoturvaa koskevat vastuut ja käyttöoikeushallinnan prosessit on toteutettu sekä minkä verran tietojärjestelmissä on ollut suunnittelemtomia käyttökatkoja, joilla on ollut merkittävää vaikutusta henkilötietojen käsittelyyn.

8.1 Tietoturvaa koskevat vastuut toimialalla/virastossa/liikelaitoksessa

Kaupunginkanslia

Hallintosäännön mukaan kaupunginhallitus vastaa, että kaupunki täyttää tietosuojalainsäädännön mukaiset velvoitteet ja valvoo velvoitteiden toteutumista sekä hyväksyy kaupunkikonsernin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet (8 luku 1 §).

Näistä seuraa tietoturvatyötoiminnalle seuraavaa:

- Tietosuojavelvoitteiden täyttämiseen tarvitaan tietoturvajärjestelyitä
- Riskienhallinnan menettelyillä hallitaan myös tieto- ja ICT-riskejä

Kansliapäällikkö on tehnyt päätöksen 23.12.2019 § 278 koskien tiedonhallinnan ohjausvastuita ja tiedonhallintaryhmän asettamista, sekä päätöksen 25.5.2020 § 125 kaupunginkanslian tiedonhallinnan toteutusvastuista. Päätös 25.5.2020 § 125 koskee myös eräitä tietoturvan vastuista. Kansliapäällikkö on tehnyt uuden päätöksen tiedonhallinnan ohjausvastuista 6.9.2021 § 193. Päätöksen mukaan tietoturvaa ovat tekniset toimenpiteet tiedon ja toiminnan suojaamiseksi sekä organisatoriset toimenpi-

teet ja ohjeistukset, käsittäen muun muassa tiedonhallintalain 4. luvun mukaiset tehtävät.

Kaupunginkanslian strategiaosaston tietoturvapäällikkö koordinoi ja ohjaa kaupungin tietoturvaa. Asiakirjahallinnon tietoturvan ohjauksesta vastaa tiedonhallintapäällikkö. Tietoturvallisuusohjeiden ylläpitovastuusta, tiedonhallintaan liittyvän riskienhallinnan ja varautumisen vastuista vastaa tietoturvallisuuden kokonaisvastuussa oleva työntekijä.

Helsingin kaupungin tietoturvalinjauksista kansliapäällikkö on tehnyt päätöksen 22.6.2020 § 166 ja tietoturvan teknisen tavoitearkkitehtuurin linjauksesta päätöksen 30.4.2020 § 105.

Kaupunginkanslian toimintasäännön 1.1.2021 mukaan strategiaosaston digitalisaatioyksikön vastuulla ovat kaupunkiyhteiset digitaaliset palvelut ja niihin liittyvät alustat ja ratkaisut, data- ja analytiikkaratkaisut sekä digitaalisen perustan infra- ja perustietotekniikan palvelut ja sovellukset. Näihin palveluihin sisältyvät myös kyberturvapalvelut. Digitalisaatioyksikköä johtaa digitalisaatiojohtaja.

Strategiaosaston digitalisaatioyksikön tietoturva-asiantuntijan tehtävä on tukea muita asiantuntijoita erilaisissa tietoturvaan liittyvissä tehtävissä, sisältäen henkilöstön tietoturvakoulutuksen sekä -viestinnän järjestämisen yhdessä viestinnän ja koulutuksen asiantuntijoiden kanssa. Kaupunginkanslian strategiaosaston tietoturva-asiantuntija on toiminut kansliassa tietoturvatehtävissä kokopäiväisesti (100 % työajasta). Strategiaosaston tietoturva-asiantuntijan lisäksi useat muutkin kanslian työntekijät hoitavat tietoturvaan liittyviä tehtäviä. Kaupunginkanslian digitalisaatioyksikön asiantuntijoiden tehtäviin sisältyy tekniseen tietoturvaan liittyviä tehtäviä osana normaaleja tietohallinnon tehtäviä.

Kaupunkistrategiayksikön vastuulla on kaupunkiyhteinen riskienhallinnan kehittäminen. Kaupunkistrategiayksikköä johtaa strategiapäällikkö. Kaupunkistrategiayksikössä aloitti elokuussa 2021 kaupungin tietoturvapäällikkö kaupunkiyhteisen tietoturvatyötoiminnan ohjaamisen ja kehittämisen (100 % työajasta).

Kaupunginkanslian tiedonhallintayksikön johdolla on toteutettu tiedonhallintalain toimeenpanoa. Siihen on liitetty myös tiedonhallintalakiin liittyvien tietoturvavelvoitteiden toimeenpano ja niiden toteutumisen seuranta.

Kanslian henkilöstöosaston it-koulutuksen konsultin tehtävään on sisällynyt tietoturvakoulutuksen järjestäminen koko henkilöstölle ja myös kaupunkikonsernissa. Erilaisiin tietoturvakoulutuksiin osallistui vuoden 2021 aikana 784 osallistujaa koko kaupungista, yhteensä 351 opetuspäivän edestä.

Sosiaali- ja terveystoimiala

Toimialan tietoturvasta on vastannut tietoturvapäällikkö 31.11.2021 saakka. Lisäksi toimialalla on ollut 30.9.2021 saakka ICT-pääsuunnittelija ja 1.10.2021 alkaen vastaava ICT-asiantuntija, joka on toiminut tietoturvavastaavana. Hänen vastuualueenaan on ollut tietoturva ja hän on toiminut tietoturvapäällikön sijaisena tietoturva-asioissa. Tietoturvapäällikkö osallistuu kaupungin digiturvallisuustyöryhmään sekä tietosuojatyöryhmään ja hänen sijaisenaan näissä työryhmissä toimii ICT-palvelupäällikkö. Toimialan tietohallintopäällikkö osallistuu kaupungin digitaaliseen johtoryhmään. Uuden tietoturvapäällikön on tarkoitus aloittaa vuoden 2022 alkupuolella.

Tietoturvapäälliköllä on kokonaisvastuu toimialan tietoturvatyöstä. Työtehtäviin sisältyy tietoturvan ja tietosuojan määrittelyyn ja ohjeistukseen osallistuminen toimialan tietosuojatyöryhmässä. Tehtävään kuuluu myös ICT-kehitystarpeiden tunnistaminen sekä prosessien, viestinnän, koulutuksen ja ohjeistuksen kehittäminen erityisesti tietoturvan osalta. Tietoturvapäällikkö osallistuu myös ICT-kehityshankkeisiin ja järjestelmien tietoturvakatselmointeihin sekä vaikutustenarviointeihin ja on vastuussa niistä tietoturvan osalta. Lisäksi tehtävään kuuluu toimialan tietosuojan kehittämiseen ja varmistamiseen osallistuminen tietoteknisenä asiantuntijana.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Toimialan tietoturvasta vastaa tietoturvapäällikkö, joka toimii myös ICT-infrapalvelut-yksikön päällikkönä. Lisäksi toimialalla on ICT-asiantuntija, jonka vastuualueena on tietoturva, ja joka toimii tietoturvapäällikön sijaisena tietoturva-asioissa.

Tietoturvapäällikkö osallistuu kaupungin digiturvallisuustyöryhmään sekä tietosuojatyöryhmään ja toimialan tietosuojatyöryhmään.

Tietohallinnon ICT-infrapalvelut seuraa tietoturvapoikkeamia, ajankohtaisia uusia ja haavoittuvuuksia sekä tekee niiden pohjalta toimenpiteitä ja lisäksi tunnistaa tietoturvaan liittyviä kehitystarpeita ja koordinoi niiden toteuttamista.

Kaupunkiympäristön toimiala

Toimialan tietoturvapäällikkö vaihtui vuonna 2021. Uusi tietoturvapäällikkö aloitti 1.8.2021 ja toimii 100 % toimialan tietoturvatehtävissä, aivan kuten edeltäjäkin. Tietoturvapäälliköllä on sijainen, ja tietoturvaan ja tietoriskeihin liit-

tyvää työskentelyä tehdään laaja-alaisesti ja tiiviisti niin toimialalla kuin kaupunkitasollakin. Tietoturvapäällikkö osallistuu kaupungin digiturvallisuustyöryhmään sekä tietosuojatyöryhmään. Toimialalla on erikseen tilaturvallisuudesta ja valmiudesta vastaavat henkilöt ja turvallisuusyhteistyö toimialalla on tiivistä. Tietoturvapäällikkö koordinoi tietoturvan toimenpiteitä toimialalla ja muodostaa yleiskuvan tietoturvasta. Tietoturvapäällikkö raportoi toiminnasta tietohallinnon johdolle ja vuosittain myös toimialan johtoryhmälle. Tiedon ja järjestelmien omistajat vastaavat omista tiedoistaan ja järjestelmistään.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla päävastuu tietoturvan kehittämisestä ja hallinnasta on tietoturvapäälliköllä, joka käyttää tietoturvatyöhön 80 % ajastaan.

Tietoturvapäällikkö vastaa tietoturvan määrittelystä ja ohjeistuksesta sekä järjestää tietoturvakoulutukset. Toimialan sekä palvelukokonaisuuksien johto vastaa tietoturvasta omien palveluidensa osalta.

Yhteensä seitsemällä tietohallinnon henkilöllä on tietoturva osana tehtäväkuvaa: tietohallintopäällikkö, ICT-palvelupäällikkö, ICT-tuen päällikkö, tietoturvapäällikkö, ICT-projektipäällikkö, tietoliikenneasiantuntija ja ICT-erityisasiantuntija.

Tietoturvapäällikön sijaisena tietoturva-asioissa toimii ensisijaisesti ICT-kehityksen päällikkö ja tämän jälkeen tietohallintopäällikkö.

Toimialalla on toiminut tietoturvapäällikön vetämä kuu-sihenkilinen tietoturvaryhmä, joka seuraa ajankohtaisia uusia ja haavoittuvuuksia sekä tekee niiden pohjalta toimenpiteitä ja tämän lisäksi tunnistaa tietoturvaan liittyviä kehitystarpeita ja koordinoi niiden toteuttamista.

Liikenneliikelaitos

ICT-organisaation läpivalaisun perusteella on muutettu organisaatorakennetta siten, että ICT-organisaatiossa on nimetty kyberturvavastaava, joka ohjeistaa sekä hallinnon tietojärjestelmiä että sulautettuja järjestelmiä.

Kyberturvavastaava ohjeistaa tietoturvan toteuttamisesta. Tietosuojavastaavana toimiva lakimies laatii tietosuojaselvitykset yhteistyössä järjestelmien vastuuhenkilöiden ja käyttöpalveluista vastaavien asiantuntijoiden kanssa. Tehtävänkuvissa on pääsääntöisesti kuvattu vastuut. Tehtävänkuvia ollaan tarkentamassa johtuen organisaatiomuutoksesta.

Vuonna 2021 varahenkilönä on toiminut IT-asiantuntija.

Työajasta ei ole määritelty tarkkaa prosenttiosuutta tietoturvatyölle, vaan työtä tehdään tarpeen mukaan. Pääsääntöisesti aika on riittänyt, mutta kasvavien vaatimusten erityisesti lisääntyvän projektimäärän takia on käytetty myös konsultteja.

Toistaiseksi sijaisjärjestelyt ovat riittäneet.

Vuonna 2021 ei ole tapahtunut muutoksia. ICT-organisaation läpivalaisun aiheuttamat muutokset astuvat voimaan 1.1.2022.

Vaikutustenarvioinnit on tehty oman työn ohella.

Palvelukeskusliikelaitos

Toimitusjohtajan päätöksellä turvallisuuspäällikkö vastaa tietoturvallisuudesta ja toimii tietoturvallisuusryhmän puheenjohtajana. Lisäksi tekninen tietoturvallisuus on sovittu jaetuksi vastuuksi turvallisuuspäällikön ja ICT-päällikön kesken.

Tietosuojaan vastuuhenkilöllä on käytettävissä työaika tietoturvaan liittyviin tehtäviin riittävästi tarpeen mukaisesti. Tietosuojaan vastuuhenkilön nimetty sijainen on ICT-päällikkö.

Palkessa myös muilla kuin tietosuojaan vastuuhenkilöllä on riittävästi aikaa tietosuojatyöhön.

Myös sijaisjärjestelyt ovat riittävät tietoturvan vastuuhenkilön ja muiden tietosuojatyöhön osallistuvien osalta.

Vastuissa ei ole tapahtunut muita muutoksia verrattuna edelliseen tarkastelujaksoon 2021.

Palvelukeskus Helsingin tietoturvallisuudesta vastaa turvallisuuspäällikkö suoraan toimitusjohtajan alaisuudessa. Turvallisuuspäällikkö toimii tietoturvaan hallinnoivan ja valvovan tietoturvallisuusryhmän puheenjohtajana yhteistyössä ICT-päällikön kanssa. Ryhmään kuuluu seitsemän henkilöä. Tietosuoja on osa ryhmän tehtäväaluetta.

Taloushallintopalveluliikelaitos

Tietoturva toteutetaan Talpan tietoturvasuunnitelmalta, joka on kaupungin tietoturvalinjausten mukainen. Tietoturvan vastuu jakautuu usealle henkilölle. Vastuujako on tietoturvasuunnitelmassa. Kehittämis- ja koordinativastuu on määrätty tietohallintopäällikölle, integraatioasiantuntijalle ja IT-päällikölle.

Rakentamispalveluliikelaitos

Tietoturva Starassa toteuttaa tietohallinto, Helsingin kaupungin tietoturvalinjausten ja -ohjeiden mukaisesti. Toimijoina tietohallinnossa ovat erityisesti tietohallintopäällikkö ja palvelupäällikkö, joka on nimetty kansliaan päin teknisen tietoturvan yhteyshenkilöksi. Tietohallinnos-

sa muutkin asiantuntijat osallistuvat tietoturvan käytännön toteuttamiseen. Tehtävinä on seurata kaupunkitason linjauksia ja ohjeita, huolehtia Staran osalta tietoturva-asoiden toteutumisesta, sekä ohjeistaa ja tiedottaa liikelaitoksen henkilökuntaa ja johtoa tietoturvasta. Lisäksi esimiehet vastaavat työntekijöidensä toiminnasta tietoturvaohjeiden mukaisesti. Starassa ei ole erityistä tietoturva-ryhmää, eikä Stara osallistu kaupunkitason ryhmiin.

Vaikutustenarvioinnit on tehty oman työn ohella.

Vastuissa ei ole tapahtunut muutoksia verrattuna edelliseen tarkastelujaksoon 2021.

Työterveysliikelaitos

Tietoturva toteutetaan kaupunkiyhteisten linjausten ja ohjeiden mukaisesti. Tietoturvallisuudesta on osaltaan vastuussa tietohallinto sekä Työterveyden IT-asiantuntija. Tietoturva-asioissa tarvittaessa on konsultoitu kaupungin tietoturvan asiantuntijoita.

Pelastuslaitos

Pelastuskomentaja on päättänyt pelastuslaitoksen tietoturvatyön vastuujako. Vastuujako on kirjattu ohjeeseen Tiedonhallinnan vastuuroolit.

Pelastuslaitoksen tietohallintopäällikkö toimii pelastuslaitoksen tietoturva-asoiden vastuuhenkilönä, joka vastaa pelastuslaitoksen tietojärjestelmien, tietoverkon ja siihen liittyvän infrastruktuurin tietoturvallisuudesta. Varahenkilönä toimii tietotekniikkapalveluiden esihenkilö.

Tietojärjestelmän ja tietoaineiston suojaustasosta ja käyttöturvallisuusprosesseista vastaa tietojärjestelmän tai tietoaineiston omistajaksi nimetty pelastuslaitoksen viranhaltija/työntekijä. Esihenkilöt vastaavat siitä, että tietohallinnon ja tietojärjestelmien tai tietoaineistojen omistajien antamat tietoturvallisuusohjeet on koulutettu työntekijöille. Jokainen pelastuslaitoksen työntekijä on velvollinen noudattamaan asiakirjojen, tietoaineiston ja tietojärjestelmien turvaamisesta ja luokittelusta annettuja määräyksiä ja ohjeita.

Tietoturvan vastuissa ei vuonna 2021 tapahtunut muutoksia suhteessa vuoteen 2020.

Pelastuslaitoksen tietohallinnolla on tietoturvan osalta riittävät resurssit.

Tietoturva- ja tietosuojatyön yhteistyö on sujunut sujuvasti vuoden 2021 aikana. Tietoturvan asiantuntijoilla muun muassa ollut riittävästi mahdollisuuksia osallistua tietosuojaan vaikutustenarviointeihin. Vaikutustenarvioinnit on tehty oman työn ohella.

Tarkastusvirasto

Tietoturvaa toteutetaan kaupungin tietoturvalinjausten mukaisesti.

Viraston johdolla on kokonaisvastuu tietoturvan toteuttamisesta. Käytännön tietoturvatyöstä vastaa ICT-kaupunkitarkastaja. Tarkastusviraston tietosuojaan vastuuhenkilönä toimiva kaupunkitarkastaja on tietoturvavastaavan varahenkilö. Vastuut on kirjattu tehtäväkuvauksiin. Jokainen tarkastusviraston työntekijä on velvollinen noudattamaan kaupungin tietoturvaohjeistuksia.

Työaikaa tietoturvatyötehtäviin on käytettävissä riittävästi.

8.2 Käyttöoikeuksien hallinta

Kaupunginkanslia

Käyttöoikeudet määritellään henkilön aloittaessa työskentelyn kaupunginkansliassa. Käyttöoikeudet myönnetään järjestelmäkohtaisesti ja ne ovat henkilökohtaiset. Joissakin järjestelmissä myös alitunnisteiden käyttö on mahdollista. Käyttöoikeudet määräytyvät työntekijän roolin ja työtehtävien mukaan. Joissain järjestelmissä on käytössä ryhmäoikeuksia käyttäjäroolin mukaan.

Pääsääntöisesti työntekijät sitoutuvat salassapitoon työ sopimuksella. Osassa rekistereistä on käytössä myös erillinen käyttö lupamenettely, johon kuuluu käyttöluvan lisäksi salassapitositoumuksen allekirjoitus. Hakemukset, luvat ja sitoumukset säilytetään pysyvästi.

Käyttöoikeudet tarkistetaan ja päivitetään työtehtävien vaihtuessa. Käyttöoikeuksia poistetaan henkilön oman tai esihenkilön ilmoituksen perusteella, jolloin käyttöoikeudet poistetaan manuaalisesti. Yhdessä järjestelmässä käyttöoikeudet poistuvat automaattisesti, jos työntekijä ei ole kirjautunut kyseiseen järjestelmään neljään kuukauteen. Käyttöoikeuksia myös seurataan ja käyttäjätunnukset, joita ei ole käytetty, poistetaan käytöstä. Tämän lisäksi poistuessa kaupungin palveluksesta käyttöoikeudet poistuvat automaattisesti kaupungin keskitetyn käyttäjähakemiston, AD:n, myötä.

Monialaisen yhteispalvelun käytössä olevaan TYPPI-järjestelmään käyttöoikeudet luo ja tietoja ylläpitää Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus VALTORI. Työllisyyden kuntakokeilussa asiakastietojen hallintaan käytetään työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmää (URA) sekä monialaisen yhteispalvelun TYPPI-järjestelmää. Käyttöoikeuksia hallinnoi rekisterinpitäjänä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus KEHA-keskus.

Järjestelmäkohtaisesti käyttöoikeudet voivat olla nähtävillä ja muokattavissa järjestelmähallinnasta, johon on pääsy järjestelmän pääkäyttäjällä.

Sosiaali- ja terveystoimiala

HEL 2018-003023 T 00 01 00 -toimintaohjeessa on kuvattu asiakas- ja potilastietojärjestelmien käyttöoikeuksien määräytyminen, ylläpito ja valvonta. Käyttöoikeuksien hallintaan ei ole keskitetty sähköistä ratkaisua, vaan käytössä ovat paperiset käyttöoikeuslomakkeet. Käyttöoikeusprosessia ollaan kehittämässä sähköiseen järjestelmään.

Esihenkilö myöntää käyttöoikeudet delegointisääntöjen perusteella ja käyttöoikeudet myönnetään Käyttöoikeushakemus ja vaitiolositoumus (Te-051) -lomakkeella. Käyttöoikeuksia päivitetään tehtävien muutoksien ja ongelmatilanteiden yhteydessä. Tietohallinnon asiantuntijat tarkistavat käyttöoikeudet vähintään kerran vuodessa sekä sosiaali- ja terveystoimialan ulkopuoliset käyttöoikeudet tarkistetaan vuosittain ja LifeCare-järjestelmän osalta kerran kolmessa vuodessa. Joissakin järjestelmissä tarkistuksia tehdään tätä useammin.

Käyttöoikeudet poistetaan HEL 2018-003023 T 00 01 00 -toimintaohjeen mukaisesti. Tieto käyttöoikeuksista löytyy paperisilta käyttöoikeuslomakkeilta ja viimeisin käyttöoikeustieto löytyy asianomaisesta järjestelmästä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Käyttöoikeudet myöntää esihenkilö tai järjestelmien pääkäyttäjä työtehtävien ja tarpeen pohjalta. Pääkäyttäjä tai tietohallinto toteuttaa ne kaupunkiyhteisten ja/tai toimialan ohjeiden ja menettelyiden mukaisesti. Käyttöoikeuksia tarkistetaan tietohallinnon tai pääkäyttäjien toimesta. Tarvittaessa pääkäyttäjä tai tietohallinto poistaa käyttöoikeudet, mutta päivityksiä ja poistoja tehdään myös esihenkilöiden pyynnöstä. Tieto käyttöoikeuksista löytyy Active Directorystä tai tietojärjestelmistä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla käyttäjät kuuluvat eri Active Directory -toimialueille siten, että oppilaat, opiskelijat ja opettajat ovat opetuksen verkossa, edu.hel.fi-toimialueella. Henkilöstö kuuluu helsinki1-toimialueeseen (opettajat kuuluvat myös tähän). Huoltajien ja sidosryhmiin kuuluvien käyttäjien käyttövaltuuksia eri järjestelmissä ja ympäristöissä hallinnoidaan erikseen määritellyillä tavoilla.

Oppilaiden ja opiskelijoiden käyttäjätunnukset, käyttöoikeudet ja ryhmät muodostetaan automatiikalla käyttövaltuusjärjestelmässä oppilastietojärjestelmän tietojen perusteella ja välitetään eri oppimisympäristöihin. Myös käyttöoikeuksien poisto tapahtuu automatiikalla käyttövaltuusjärjestelmässä oppilastietojärjestelmän tietojen

perusteella. Tieto opetuksen käyttöoikeuksista löytyy Active Directorystä tai tietojärjestelmistä.

Opetuksen käyttäjien identiteetin suojauksessa on käytössä ehdollinen kirjautuminen, jolla esimerkiksi sallitaan kirjautumiset vain turvallisiksi luokitelluista maista, ja monivaiheinen tunnistautuminen kaikille pääkäyttäjäreoleille. Monivaiheista tunnistautumista pilotoitiin rajatulla käyttäjryhmällä muutamassa koulussa. Opetuksen kirjautumisten toimintavarmuutta on parannettu Azure AD -kirjautumisella kaikissa oppimisympäristöissä.

Kaupunkiympäristön toimiala

Järjestelmien ja työasemien käyttöoikeuksia hallitaan erillisellä tätä varten tehdyllä tilauslomakkeella ja tilauksissa hyödynnetään kaupunkiyhteistä palvelunhallintajärjestelmää. Esihenkilöt ovat vastuussa oikeuksista ja niiden tilaamisesta. Toimialalla pyritään käyttämään samaa AD-tunnusta kaikissa järjestelmissä ja välttämään erillisiä järjestelmäkohtaisia tunnuksia. Käyttöoikeuksissa noudatetaan kaupunkiyhteisiä ohjeistuksia.

Työasemien ja palvelinten hallinnointitunnuksia seurataan erikseen tietohallinnon toimesta.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Käyttöoikeuksien hallinnassa on käytössä seuraavat prosessit: esihenkilöt määrittelevät ja hakevat käyttäjälle tehtävän edellyttämät käyttöoikeudet; vaihdosten yhteydessä käyttöoikeudet tarkastetaan manuaalisesti; käsityönä tarvittaessa, automaattisia heräitteitä löytyy osin; käyttöoikeus lukitaan, kun henkilö ei enää palveluksessa; käyttäjätiedot poistetaan kolmen kuukauden kuluttua; käyttöoikeustiedot haetaan hallintajärjestelmästä (AD).

Liikenneliikelaitos

Esihenkilö pyytää alaiselleen käyttöoikeuksia tikettijärjestelmällä. Rajoitettujen järjestelmien / tietojen kohdalla oikeuksia joko pyytää esihenkilö tai järjestelmän / tiedon omistaja. IT-palvelut toteuttaa varmistetut oikeuspyynnöt. Uusien henkilöiden palkkaamisen yhteydessä käytettävissä on tikettijärjestelmään liitettävä lomake, jossa on paikat useimmin tarvituille oikeuksille.

Pääkäyttäjaoikeudet tarkistetaan vuosittain. Muita oikeuksia poistetaan / muutetaan, kun saadaan ilmoitus henkilön irtisanoutumisesta tai siirtymisestä eläkkeelle. Satunnaisia tarkastuksia suoritetaan.

Tieto käyttöoikeuksista löytyy AD-tunnistautumisjärjestelmästä siltä osin, kun palvelut ovat keskitetyssä hallinnassa. SaaS-palveluissa tiedot löytyvät osittain myös järjestelmästä itsestään.

Käyttöoikeuksien hallinnassa ei ole tapahtunut muutoksia vuoteen 2020 verrattuna.

Palvelukeskusliikelaitos

Käyttöoikeudet haetaan Luukku-järjestelmän kautta. Esihenkilöt hakevat alaistensa oikeudet. Myös muutokset ja poistot käyttöoikeuksiin liittyen tehdään Luukun kautta. Esihenkilöt voivat myös itse tarkistaa alaistensa voimassa olevat käyttöoikeudet suoraan Luukku-näkymästä.

Käyttöoikeudet voidaan myös listata Efectestä Luukun kautta tehtyjen tilausten mukaisesti. Järjestelmäpäälliköiden vastuulla on käyttöoikeuksien tarkistus säännöllisesti. Luukkua kehitetään jatkuvasti myös tässä suhteessa.

Taloushallintopalveluliikelaitos

Talpassa on määritelty käyttöoikeusprosessi. Talpan käyttöoikeuslomakkeet ja ohjeistus löytyy Helimestä. Käyttövaltuudet myöntää esihenkilö ja niitä hallinnoivat järjestelmäkohtaiset vastuuhenkilöt. Käyttöoikeudet poistetaan esihenkilön pyynnöstä. Tarkistuksia tehdään järjestelmäkohtaisesti.

Rakentamispalveluliikelaitos

Käyttöoikeudet myöntää esihenkilö tai järjestelmien pääkäyttäjä työtehtävien ja tarpeen pohjalta. Pääkäyttäjä tai tietohallinto toteuttaa ne kaupunkiyhteisten ja/tai Staran ohjeiden ja menettelyiden mukaisesti. Käyttöoikeuksia tarkistetaan tietohallinnon tai pääkäyttäjien toimesta useamman kerran vuodessa. Tarvittaessa pääkäyttäjä tai tietohallinto poistaa käyttöoikeudet, mutta päivityksiä ja poistoja tehdään myös esihenkilöiden pyynnöstä. Tieto käyttöoikeuksista löytyy Active Directorystä tai tietojärjestelmistä ja tieto käyttöoikeuspyynnöistä sähköisestä palvelupyynnö-tietojärjestelmästä.

Työterveysliikelaitos

Työterveys Helsingissä potilastietojärjestelmän käyttäjäroolit ja oikeudet on määritelty.

Käyttöoikeudet myönnetään esihenkilön pyynnöstä ja ne myös poistetaan pääsääntöisesti esihenkilön pyynnöstä tietolomakkeella tai sähköisellä käyttöoikeuslomakkeella. Tietohallinto toteuttaa käyttöoikeuksien muutokset. Tieto käyttöoikeuksista löytyy tietojärjestelmästä, käyttöoikeuslomakkeilta tai Active Directorystä.

Pelastuslaitos

Käyttöoikeudet myönnetään työtehtävien tarpeiden mukaan vain työtehtävän edellyttämiin tietoihin. Tietojärjestelmien käyttäjillä on oikeus päästä vain sellaisiin tiedostoihin, niiden osiin, tietovälineisiin, järjestelmiin, tietoliikenneverkon osiin ja muihin resursseihin, joihin

heille on työtehtävänsä suorittamista varten annettu käyttöoikeus.

Käyttöoikeudet haetaan oman esihenkilön ja järjestelmän tai resurssin omistajan kautta. Järjestelmien ja resurssien omistajat on kirjattu luetteloihin. Omistaja myöntää käyttöoikeudet sekä vastaa niiden tarkastamisesta ja päivittämisestä.

Käyttöoikeuden haltijan esihenkilö vastaa työntekijän käyttöoikeuksien lakkauttamisesta palvelussuhteen päättyessä sekä oikeuksien poistamisesta väliaikaisesti työntekijän jäädessä virkavapaalle tai pitkälle työlomalle.

Pelastuslaitoksen tietohallinto toteuttaa käyttöoikeuksien muutokset.

Käyttöoikeuksien hallinnassa ei vuonna 2021 tapahtunut muutoksia vuoteen 2020 verrattuna.

Tarkastusvirasto

Käyttöoikeudet myöntää esihenkilö työtehtävien ja tarpeen pohjalta. Esihenkilö täyttää viraston laatiman lomakkeen, jossa järjestelmäkohtaisesti valitaan tarvittava rooli. ICT-kaupunkitarkastaja luo tai anoo oikeudet kaupunkiyhteisten ohjeiden ja menettelyiden mukaisesti. Kriittisimpien järjestelmien käyttöoikeuksia tarkistetaan pari kertaa vuodessa. Käyttöoikeuksiin tehdään poistoja ja päivityksiä esihenkilön pyynnöstä. Tieto käyttöoikeuksista löytyy Active Directorystä, tietojärjestelmistä sekä omasta seurantaluetelosta.

8.3 Tietojärjestelmien käyttökatkot

Tietojärjestelmien suunnittelemattomien käyttökattojen, joilla on ollut merkittävää vaikutusta henkilötietojen käsittelyyn, lukumäärät on lueteltu oheisessa taulukossa kunkin toimialan, viraston ja liikelaitoksen osalta:

Toimiala/virasto/liikelaitos	Käyttökattojen lukumäärä		
	25.2.2018-31.12.2019	2020	2021
Kaupunginkanslia	0	2	2
Sosiaali- ja terveystoimiala	0	0	1
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	1	5	4
Kaupunkiympäristön toimiala	0	0	0
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	1	1	0
Liikenneliikelaitos (HKL)	4	1	3
Palvelukeskusliikelaitos (Palvelukeskus Helsinki)	0	0	0
Taloushallintopalveluliikelaitos (Talpa)	0	2	1
Rakentamispalveluliikelaitos (Stara)	0	0	0
Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki)	0	0	0
Pelastuslaitos	0	0	0
Tarkastusvirasto	0	0	0
Kaupungilla yhteensä	6	11	11

9. Tietosuojaa koskevat vaikutustenarvioinnit

Tietosuojaa koskevan vaikutustenarvioinnin tarkoituksena on tunnistaa, arvioida ja hallita henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä. Tietosuoja-asetuksen mukaan arvioinnin on sisällettävä vähintään järjestelmällinen kuvaus suunnitelluista käsittelytoimista ja käsittelyn tarkoituksista, arvio käsittelytoimien tarpeellisuudesta ja oikeasuhteisuudesta tarkoituksiin nähden, arvio rekisteröityjen oikeuksia ja vapauksia koskevista riskeistä sekä suunnitellut toimenpiteet riskeihin puuttumiseksi. Vaikutustenarvioinnin tuloksena syntyy näkemys tarvittavista hallintakeinoista, joita tarvitaan pienentämään riskitasoa ja varmistamaan asetuksen vaatimusten toteuttaminen.

Helsingin kaupungilla on tehty omat vaikutustenarvioinnin työkalut, joihin kuuluvat:

- alkukartoitus
- vaikutustenarvioinnin työkalu -taulukko
- tietosuojan tarkistuslista.

Työkalut on julkaistu intranetissä ja kaupungin ulkoisilla verkkosivuilla (hel.fi/tietosuoja). Työkaluja uudistettiin vuoden 2021 aikana niin, että vaikutustenarviointi ja siihen liittyvä riskianalyysi yhdistettiin yhdeksi työkaluksi. Lisäksi työkalusta poistettiin turhia täyttökenttiä ja ulkoasua muokattiin käyttöä paremmin ohjaavaksi.

Intrassa julkaistiin vuonna 2021 uudet vaikutustenarvioinnin lomakkeet tutkimuslupia varten.

Tietosuojan vastuhenkilö neuvoo omaa organisaatiotaan vaikutustenarviointien tekemisessä, työkalujen käytössä ja tietosuojakysymyksissä. Hän ei kuitenkaan toimi vaikutustenarviointia tekevän ryhmän puheenjohtajana eikä hänen vastuullaan ole vaikutustenarvioinnin eteneminen.

Tietosuojan vastuhenkilö vie tiedot oman organisaation vaikutustenarvioinneista ja niiden etenemisestä yhteenvetotaulukkoon, jonka tietosuojatiimi julkaisee intranetissä. Yhteenvetotaulukkoa alettiin tehdä ja julkaista keväällä 2021. Tällä tavoin tietosuojayöryhmän jäsenet ja koko kaupungin henkilöstö saavat tietää muiden organisaatioiden tekemistä vaikutustenarvioinneista ja voivat tarvittaessa hyödyntää niitä. Yhteenvetotaulukkoon lisätään oletuksena tiedot tehdyistä ja tekeillä olevista tietosuojan vaikutustenarvioinneista, mutta siihen voi lisätä tiedot myös tilanteista, joissa on tehty pelkkä alkukartoitus tai käytetty tietosuojan tarkistuslistaa, jolloin saadaan dokumentoitua, että jotakin asiaa on tarkasteltu tietosuojan kannalta.

Oheisessa taulukossa on lueteltu kaupungilla tehtyjen vaikutustenarviointien lukumäärät sekä pelkän alkukartoituksen ja tietosuojan tarkistuslistan käyttämisen lukumäärät kunkin toimialan, viraston ja liikelaitoksen osalta. Keskeneräiset on jätetty pois tästä taulukosta, mutta ne on lueteltu taulukon jälkeen kunkin toimialan, viraston ja liikelaitoksen tiedoissa.

Toimiala/virasto/liikelaitos	Pelkkien alkukartoitusten lukumäärä			Tietosuojaan vaikutustenarviointien lukumäärä			Tietosuojaan tarkistuslistan käyttämisen lukumäärä		
	25.5.2018-31.12.2019	2020	2021	25.5.2018-31.12.2019	2020	2021	25.5.2018-31.12.2019	2020	2021
Kaupunginkanslia	-	-	3	4	11	20	-	5	6
Sosiaali- ja terveystoimiala	-	-	0	4	33	41	-	1	0
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	-	-	7	12	6	3	-	16	3
Kaupunkiympäristön toimiala	-	-	7	1	6	5	-	0	0
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	-	-	2	2	3	8	-	Ei dokumentoitu	0
Liikenneliikelaitos (HKL)	-	-	2	2	3	5	-	Ei dokumentoitu	0
Palvelukeskusliikelaitos (Palvelukeskus Helsinki)	-	-	0	9	7	13	-	0	0
Taloushallintopalveluliikelaitos (Talpa)	-	-	0	5	3	1	-	0	0
Rakentamispalveluliikelaitos (Stara)	-	-	1	0	0	1	-	0	0
Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki)	-	-	0	3	3	1	-	Ei dokumentoitu	0
Pelastuslaitos	-	-	0	0	0	2	-	Ei dokumentoitu	0
Tarkastusvirasto	-	-	0	0	0	0	-	Ei dokumentoitu	0
Kaupungilla yhteensä	-	-	22	42	75	100	-	-	9

Oheisissa taulukoissa luetellaan kullakin toimialalla, virastossa ja liikelaitoksessa vuonna 2021 tehdyt ja tekeillä olevat tietosuojaan koskevat vaikutustenarvioinnit

sekä tapaukset, joissa on käytetty tietosuojaan tarkistuslistaa tai täytetty pelkkä tietosuojaan alkukartoitus.

Kaupunginkanslia

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojaan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Abstract, Github, Snyk ja Slack	Vaikutustenarviointi	Valmis
Azure DevOPS, Openshift, Jira&Confluence, Sonarcloud/Sonarcube ja Elastic Search	Tietosuojaan tarkistuslista	Valmis
Brändipalvelujen hankinta	Tietosuojaan tarkistuslista	Valmis
Community Learning	Vaikutustenarviointi	Valmis
Digitaalisen oppimisolustan hankinta, valittu järjestelmä: Valamis	Vaikutustenarviointi	Valmis
Efecte-järjestelmän käyttö kertapalkitsemisiin, palkkapäätöksiin ja nimikelausuntoihin	Vaikutustenarviointi	Valmis
Feedbackly -kyselyjärjestelmä	Vaikutustenarviointi	Valmis
Hela-hanke	Vaikutustenarviointi	Valmis
Helsingin kaupungin turvallisuuskysely	Vaikutustenarviointi	Valmis
Helsinki-profiili	Vaikutustenarviointi	Valmis
Henkilöstöetujen käyttöön ja hallintaan tarkoitettu sähköinen sovellus Eazybreak	Vaikutustenarviointi	Valmis
Henkilöstökassajärjestelmä Depositor 360	Vaikutustenarviointi	Valmis
Henkilöstökyselyn toteutuksen kilpailutus, järjestelmä: Vibemetrics tuotantopalvelin Upcloud-palvelimella	Vaikutustenarviointi	Valmis
Kestävän liikkumisen kokeilu / kaupunkikuormapyörät	Tietosuojaan tarkistuslista	Valmis
Kokka kohti työmarkkinoita	Vaikutustenarviointi	Valmis
Käännöspalvelujen hankinta	Vaikutustenarviointi	Valmis
Liiketoimintasuunnitelmatyökalu	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Matkailijavirtojen mittaamisen datapilotti	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
MOT Kielipalvelu	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Opinto- ja uraohjauksen verkkopalvelu	Tietosuojaan tarkistuslista	Valmis
Osallistuvan budjetoinnin Omastadi. hel.fi-palvelu	Vaikutustenarviointi	Valmis
PKS-seudun kuntien yhteinen kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia koskeva kyselytutkimus	Vaikutustenarviointi	Valmis
SAP S4 Hana	Vaikutustenarviointi	Valmis
Sentry	Vaikutustenarviointi	Valmis

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojaan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Single Sign On (SSO)	Tietosuojaan tarkistuslista	Valmis
Stadin helpdesk ja laiterekisteri	Vaikutustenarviointi	Valmis
Suorahakupalvelujen hankinta	Vaikutustenarviointi	Valmis
URA-boxiajot työllisyyden kuntakokeilussa	Vaikutustenarviointi	Valmis
Uutiskirjetyökalu	Tietosuojaan tarkistuslista	Valmis
6aika: Carbon Neutral Tourism -hanke	Tietosuojaan tarkistuslista	Kesken
Aineistopankki	Vaikutustenarviointi	Kesken
Arkkitehtuuripankki	Vaikutustenarviointi	Kesken
Deal Room -tapahtuma-alusta	Tietosuojaan tarkistuslista	Kesken
Digitaalinen säilytysratkaisu	Vaikutustenarviointi	Kesken
Etädigitukipalvelu 2	Vaikutustenarviointi	Kesken
Helsinki-lisähakemusten käsittelyjärjestelmä	Vaikutustenarviointi	Kesken
Henkilöarvointipalveluiden hankinta	Vaikutustenarviointi	Kesken
HR-kokonaisjärjestelmä	Vaikutustenarviointi	Kesken
Kaupunginkanslian kulunvalvontajärjestelmän hankinta	Vaikutustenarviointi	Kesken
Kesäyrittäjyysohjelma	Vaikutustenarviointi	Kesken
Koko kaupungin oheistulostimien, tulostimien, monitoimilaitteiden ja turvatulospalveluiden hankinta	Tietosuojaan tarkistuslista	Kesken
Kykyviisari	Vaikutustenarviointi	Kesken
Kyselyjärjestelmän hankinta	Vaikutustenarviointi	Kesken
Lyyti-järjestelmä	Tietosuojaan tarkistuslista	Kesken
Miro -virtuaalinen yhteistyöalusta	Tietosuojaan tarkistuslista	Kesken
Nektion -työkalu	Tietosuojaan tarkistuslista	Kesken
Numerotiedustelupalvelu / asiakasviestinnän työkalu	Tietosuojaan tarkistuslista	Kesken
Optikkopalvelut	Vaikutustenarviointi	Kesken
Palvelumuotoiluhankinta	Vaikutustenarviointi	Kesken
Rekrytointia tukevien palveluiden hankinta	Vaikutustenarviointi	Kesken
Riskienhallintaohjelmisto	Tietosuojaan tarkistuslista	Kesken
SAP-Analytics Cloud	Tietosuojaan tarkistuslista	Kesken
Slotti-ajanvaraus	Vaikutustenarviointi	Kesken
Somekanavien hallintatyökalu	Vaikutustenarviointi	Kesken
Tavata-tietojärjestelmä	Vaikutustenarviointi	Kesken

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Tilastotaulukoiden jakeluun ja käsittelyyn tarkoitettu ohjelmat PX-edit ja PX-win.	Pelkkä alkukartoitus	Kesken
Uljas	Vaikutustenarviointi	Kesken

Sosiaali- ja terveystoimiala

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Liikettä terveydeksi -projekti	Vaikutustenarviointi	Valmis
Ostot vähittäisliikkeistä-hankinta	Vaikutustenarviointi	Valmis
Suun terveydenhuollon NHG:n laatu- ja vaikuttavuusmittaristo	Vaikutustenarviointi	Valmis
Seppo-sovellus	Vaikutustenarviointi	Valmis
SMOP Hammas kuvantamisjärjestelmä	Vaikutustenarviointi	Valmis
SFTP-palvelu	Vaikutustenarviointi	Valmis
Tartunnan jäljityksen automatisointi robotin avulla: turvalomakkeiden lukeminen	Vaikutustenarviointi	Valmis
Tartunnan jäljityksen automatisointi robotin avulla: tekstiviestin lähettäminen	Vaikutustenarviointi	Valmis
Takaisinsoittojärjestelmän käyttäminen tartunnan jäljittämisessä	Vaikutustenarviointi	Valmis
Aktiivix-liikuntaan aktivointimalli	Vaikutustenarviointi	Valmis
Splunk-tapahtumavalvontajärjestelmän laajentaminen	Vaikutustenarviointi	Valmis
Previct-laite	Vaikutustenarviointi	Valmis
Kotihoidon NHG:n laatu- ja vaikuttavuusmittaristo KUSTI	Vaikutustenarviointi	Valmis
Apotti-integraatio: Aromi	Vaikutustenarviointi	Valmis
eRa-järjestelmä	Vaikutustenarviointi	Valmis
Työkykyisempi Stadi-hanke	Vaikutustenarviointi	Valmis
Apotti-integraatio: EBMEDS ja LKA	Vaikutustenarviointi	Valmis
Apotti-integraatio: Physiotools	Vaikutustenarviointi	Valmis
Apotti-integraatio: SAI Covid	Vaikutustenarviointi	Valmis
Apotti-integraatio: Väilystilitulot (SAP Helsinki)	Vaikutustenarviointi	Valmis

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojaan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Rafaela hoitoisuusluokitus työpöytäintegraatio	Vaikutustenarviointi	Valmis
OmaOlo työpöytäintegraatio	Vaikutustenarviointi	Valmis
Helsinki SAP, kirjanpitoaineistot	Vaikutustenarviointi	Valmis
Maksusitoumukset (SAP Helsinki)	Vaikutustenarviointi	Valmis
Medimobi	Vaikutustenarviointi	Valmis
ITTE ilmoittautumisjärjestelmä	Vaikutustenarviointi	Valmis
Laskutus SC (SAP Helsinki)	Vaikutustenarviointi	Valmis
Laskutus HB (SAP Helsinki)	Vaikutustenarviointi	Valmis
Effector palveluseteli	Vaikutustenarviointi	Valmis
Digora työpöytäintegraatio	Vaikutustenarviointi	Valmis
Primus	Vaikutustenarviointi	Valmis
Lääkäripalkkiot (HIJAT Helsinki)	Vaikutustenarviointi	Valmis
Titania	Vaikutustenarviointi	Valmis
Helsinki Banking maksuaineisto	Vaikutustenarviointi	Valmis
Effector Apu	Vaikutustenarviointi	Valmis
Soten chatbotit	Vaikutustenarviointi	Valmis
Sote-yhteyshenkilö	Vaikutustenarviointi	Valmis
Segmentointi	Vaikutustenarviointi	Valmis
Kahteen rekisteriin kirjaavat roolit	Vaikutustenarviointi	Valmis
Lääkitystyönkulku	Vaikutustenarviointi	Valmis
Turvakieltotiedot Apotin muistilapuilla	Vaikutustenarviointi	Valmis
Sote tietoaallas	Vaikutustenarviointi	Kesken
Terveyshyötyarvio Apotti-integraatio	Vaikutustenarviointi	Kesken
Katselin	Vaikutustenarviointi	Kesken
Hammaslaboratorioiden kilpailutus	Vaikutustenarviointi	Kesken
Vuoka/Tampuuri-järjestelmä	Vaikutustenarviointi	Kesken
Care Code	Vaikutustenarviointi	Kesken
Peliklinikka	Vaikutustenarviointi	Kesken

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojaan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Reactored	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Axiell verkkokirjastot	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Microsoft Universal Print	Vaikutustenarviointi	Valmis
Annie-palvelu	Vaikutustenarviointi	Valmis

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Apotti	Vaikutustenarviointi	Valmis
Aureta Robotiikka	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Defender jor endpoint	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
HEI Schools	Tietosuojan tarkistuslista	Valmis
Lukuseula	Tietosuojan tarkistuslista	Valmis
Positive Learning/Huomaa hyvä	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
ROI-app	Tietosuojan tarkistuslista	Valmis
TYK-tiedonsiirto	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Wevideo	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Google ympäristöt	Vaikutustenarviointi	Kesken
LATO-työkalu	Vaikutustenarviointi	Kesken

Kaupunkiympäristön toimiala

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Kauppakirjojen sähköinen allekirjoitus (VismaSign-järjestelmä) ATT:ssa	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Wistec Online -verkko-oppimisympäristöä koskeva vaikutustenarviointi	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Harava-karttakyselytyökalulla tehtävä Kaavapalaute-pilotti	Vaikutustenarviointi	Valmis
360-katunäkymäpalvelu	Vaikutustenarviointi	Valmis
Uusi HITAS-tietojärjestelmä	Vaikutustenarviointi	Valmis
Kipakka eli uusi paikkatieto- ja karttapalvelualueasovellus	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Asuntomyynnin asiakkuudenhallintajärjestelmän vaikutustenarviointi	Vaikutustenarviointi	Valmis
Vianovan tarjoaman sähköpotkulautojen datapalvelun vaikutustenarviointi	Vaikutustenarviointi	Valmis
Cintoo-maastokeilauspalvelua koskeva vaikutustenarviointi	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Cave-ohjelmistohankinta koskeva vaikutustenarviointi	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Uusi työntekijä taloon - sujuvaa Onboarding-prosessia koskeva vaikutustenarviointi	Pelkkä alkukartoitus	Valmis

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojaan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Tilastotyökaluprojektia koskeva vaikutustenarviointi	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
VUOKA-projektissa käyttöönotettavan Tampuuri-järjestelmän vaikutustenarviointi	Vaikutustenarviointi	Kesken
Arkisto-lupapiste ohjelmistorobotiikan (rakennuslupatietojen arkistointi) vaikutustenarviointi	Vaikutustenarviointi	Kesken
Toimijatietojen Ahjoon viennin automatisoinnin (ohjelmistorobotiikka) vaikutustenarviointi	Pelkkä alkukartoitus	Kesken
Pysäköinninvalvonnan haalarikameroiden vaikutustenarviointi	Vaikutustenarviointi	Kesken
Ympäristönsuojelun uusi tietojärjestelmä	Vaikutustenarviointi	Kesken
Haitaton 2.0 -sovellus (katuhaittojen hallinta)	Vaikutustenarviointi	Kesken
Digipaven (=Palvelutilaverk- kosuunnittelun digitalisointi) vaikutustenarviointi	Vaikutustenarviointi	Kesken
Rakennus- ja huoneistotietojen tilaaminen DVV:ltä	Vaikutustenarviointi	Kesken
Pirkko (PAS12) -järjestelmä (pysäköinninvalvonnan tietojärjestelmän uusiminen)	Vaikutustenarviointi	Kesken
Jalankulkija- ja kävijälaskentapalvelun vaikutustenarviointi		Kesken
Tilaydin (Tilat-palvelun kiinteistönhallintajärjestelmän korvaaminen) vaikutustenarviointi		Kesken
Salkunjohtomallin ja -työkalujen pilotointi		Kesken
Rehti 1.0 - Rakennetun elinympäristön helsinkiläisen tietopohjan pilotointi (pilotoinnin jälkeen tehtävä vaikutustenarviointi)		Kesken
Maanvuokrausjärjestelmän (tonttihakua, kilpailut, hakemukset) vaikutustenarviointi		Kesken
Älykäs kaupunkiopastaminen		Kesken

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojaan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Miro-sovelluksen vaikutustenarviointi		Kesken
Kokeilukilpailujen (erityisesti näkövammaisille tarkoitettujen ääniopastusratkaisujen) vaikutustenarviointi		Kesken
Lupapisteiden / Facta/Lupapiste-integraation vaikutustenarviointi		Kesken
Tilatietojärjestelmän vaikutustenarviointi (mahdollisesti)		Kesken
Metsätietojärjestelmän vaikutustenarviointi		Kesken
Asumisoikeusjärjestelmän vaikutustenarviointi		Kesken
Kaavapino 2.0 vaikutustenarviointi		Kesken
LATO:n vaikutustenarviointi		Kesken
LIISU -järjestelmän (liikenteensuunnittelujärjestelmä) korvaavan järjestelmän vaikutustenarviointi		Kesken

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojaan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Allekirjoitus-palvelu	Vaikutustenarviointi	Valmis
Vapaaehtoistyön järjestelmä	Vaikutustenarviointi	Valmis
Teams-etäjumppat ikääntyneille - Liikunta	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Museon etäpalvelu	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Liikuntaneuvontapalvelu etäyhteydellä ulkomaalaistaustaisille kuntalaisille.	Vaikutustenarviointi	Valmis
Pelitalo-järjestelmän päivitys	Vaikutustenarviointi	Valmis
Liikunta-aktiivointi malli Aktiivixin yhteistyö Soten kanssa	Vaikutustenarviointi	Valmis
HAMin verkkokauppa	Vaikutustenarviointi	Valmis
Digitaalinen työnvälitys (esim. Treacher)	Vaikutustenarviointi	Valmis
Digitaalinen kesäseteli	Vaikutustenarviointi	Valmis

Liikenneliikelaitos (HKL)

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojaan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Oppimisalusta	Vaikutustenarviointi	Valmis
HR-järjestelmä	Vaikutustenarviointi	Valmis
Henkilökuntasovellus	Vaikutustenarviointi	Valmis
Lyyti	Vaikutustenarviointi	Valmis
Kiinteistötietojärjestelmä	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Light Rail Training	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Google Workspace	Vaikutustenarviointi	Valmis
Liityntäpysäköinti	Vaikutustenarviointi	Kesken
Matkustajalaskenta	Vaikutustenarviointi	Kesken
Kalasatamasta Pasilaan -hanke	Vaikutustenarviointi	Kesken
Kuljettajien välillinen seuraaminen	Vaikutustenarviointi	Kesken
Kuljettajiliikenteenohjaajat onnettomuusitsearviointi		Kesken
Winbus	Vaikutustenarviointi	Kesken
Kuljettajarekrytointi		Kesken

Palvelukeskusliikelaitos (Palvelukeskus Helsinki)

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojaan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Aromi	Vaikutustenarviointi	Valmis
Efecte vrs 3.2.	Vaikutustenarviointi	Valmis
Evondos	Vaikutustenarviointi	Valmis
Granite tietosuojaan vaikutustenarviointi	Vaikutustenarviointi	Valmis
Harvest	Vaikutustenarviointi	Valmis
Kameravalvonta	Vaikutustenarviointi	Valmis
Kuljetuspalvelujärjestelmä (hankinnassa)	Vaikutustenarviointi	Valmis
Kulunvalvonta	Vaikutustenarviointi	Valmis
Luukku - palvelut	Vaikutustenarviointi	Valmis
Mobirouter	Vaikutustenarviointi	Valmis
Sympa	Vaikutustenarviointi	Valmis
Titania	Vaikutustenarviointi	Valmis
VideoVisit HOME	Vaikutustenarviointi	Valmis

Taloushallintopalveluliikelaitos (Talpa)

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojaan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Aula-, vartiointi- ja turvallisuuspalvelu	Vaikutustenarviointi	Valmis
Kivra	Pelkkä alkukartoitus	Kesken
Mepco		Kesken

Rakentamispalveluliikelaitos (Stara)

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojaan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Ajo-oikeus-, ajolupakoulutus- ja ajoneuvonkäyttökisteri	Vaikutustenarviointi	Valmis
LATO Strategy Tool (strategiatyökalu)	Pelkkä alkukartoitus	Valmis
Ylläpitoprosessien digitalisaatio-ohjelma	Pelkkä alkukartoitus	Kesken

Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki)

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojaan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Sähköiset palvelut; videovastaanotto ja kiireetön etäasiointi	Vaikutustenarviointi	Valmis
Sähköiset palvelut /vaihe 2	Vaikutustenarviointi	Kesken
Palmin henkilötietojen ja jatkossa sairauspoissaolotietojen siirto potilastietojärjestelmään	Vaikutustenarviointi	Kesken

Pelastuslaitos

Mistä järjestelmästä/prosessista vaikutustenarviointi on tehty	Vaikutustenarviointi/Tietosuojaan tarkistuslista/Pelkkä alkukartoitus	Valmiusaste
Numeron	Vaikutustenarviointi	Valmis
Onnettomusriski-ilmoitukset	Vaikutustenarviointi	Valmis

Tarkastusvirasto

Tarkastusvirastossa ei ole tehty tietosuojaan vaikutustenarviointeja.

10. Käsiteltävät henkilötiedot ja niiden elinkaaren hallinta

Henkilötietojen elinkaaren hallinnalla pyritään varmistamaan, että henkilötietoja käsitellään vain niissä tarkoituksissa, jotka on määritelty rekisteriselosteessa (käytötarkoitussidonnaisuus). Lisäksi pyritään huolehtimaan siitä, että henkilötiedot poistetaan ja asiakirjat hävitetään sen jälkeen, kun määritelty säilytysaika on päättynyt.

Seuraavissa kappaleissa kuvataan, mitä henkilötietoja kullakin toimialalla, virastossa ja liikelaitoksessa pääsääntöisesti käsitellään, mille tahoille henkilötietoja luovutetaan ja miten tiedon elinkaaren hallinta on toteutunut henkilötietoja sisältävän aineiston osalta.

10.1 Käsiteltävät henkilötietoryhmät

Kaupunginkanslia

Pääsääntöiset henkilötietoryhmät, joita kaupunginkansliassa käsitellään, ovat henkilön nimi, henkilötunnus, yhteystiedot, asuinpaikka- sekä osoitetiedot, perhesuhdetiedot, edunvalvonta- ja huostaanottotiedot, palvelusuhde- ja palkkatiedot, työkokemusta, koulutusta ja muuta osaamista koskevat tiedot, pankkiyhteydet, lainan myöntöä ja hoitoa edellyttävät tiedot, yhteisön toimielimen jäsenyystiedot ja tiedot maksuhäiriömerkinnöistä. Kaupunginkansliassa käsitellään lisäksi arviointi- ja palautetietoja sekä kyselylomakkeisiin annettuja vastauksia. Muutamassa kaupunginkanslian rekisterissä käsitellään rekisteröityjen kuvia, videoita ja videohaastatteluja.

Rekistereissä käsitellään erityisiä henkilötietoryhmiä kuten rotu tai etninen alkuperä, poliittinen mielipide, ammattiliiton jäsenyys ja terveyttä koskevat tiedot, kuten työtapaturmiin sekä työ- ja toimintakykyyn liittyvät tiedot.

Edellisten lisäksi työllisyyden kuntakokeilun yhteydessä käsiteltäviä henkilötietoja ovat tunniste- ja yhteystiedot, asiakkuuteen ja asiointiin liittyvät tiedot, koulutusta, työhistoriaa ja ammatillista osaamista koskevat tiedot, palvelutarvetta ja suunnitelmia koskevat tiedot, tiedot työtarjouksista ja esittelyistä työnantajille, palvelujen tarjoamisen edellyttämät terveydentila- ja muut tiedot, työvoimapolitiittiset lausunnot, tiedot työ- ja elinkeinohallinnon palveluista ja etuuksista. Henkilötietojen käsittely suoritetaan rekisterinpitäjänä olevan KEHA-keskuksen puolesta.

Sosiaali- ja terveystoimiala

Sosiaali- ja terveystoimialalla käsitellään pääsääntöisesti asiakkaiden ja potilaiden nimiä, henkilötunnuksia, yhteystietoja sekä mm. terveyttä, sairautta ja huoltoa koskevia tietoja, palvelutarpeen selvittämistä koskevia tietoja, hoidon ja huollon järjestämiseen liittyviä hallinnollisia tietoja sekä laskutustietoja.

Erityisiä henkilöryhmiä koskevana tietoina käsitellään terveystietoja sekä henkilötietoja, joista ilmenee asiakkaiden seksuaalinen käyttäytyminen tai suuntautuminen taikka rotu tai etninen alkuperä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla keskeisin rekisteröityjen ryhmä on lapset. Heidän henkilötietojaan on erityisesti pyrittävä suojaamaan, koska he eivät välttämättä ole kovin hyvin perillä henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä riskeistä, seurauksista, asianomaisista suojaustoimista tai omista oikeuksistaan.

Toimialalla käsitellään etenkin varhaiskasvatuksen asiakkaiden, oppilaiden ja opiskelijoiden henkilötietoja varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestämiseksi. Tyypillisiä henkilötietoryhmiä ovat perus- ja yhteystiedot (esim. nimi, henkilötunnus, osoite, puhelinnumero, huoltaja/yhteyshenkilö) pois lukien turvakiellossa olevat, opiskeluun ja koulunkäyntiin liittyvät tiedot, oppilaan rooliin liittyvät tiedot (peruskoulun oppilas, kotiopetuksessa oleva, aineopiskelija, sairaalaopetus), opetussuunnitelma oppiaineineen, kursseineen, kurssivalintoineen ja arvosanoineen, varhaiskasvatussuunnitelmat, opetukseen liittyvät tiedot (muun muassa S2-opetus, erityinen tuki, maahanmuuttajien valmistava opetus, kieliohjelma, kielikyly- ja kaksikielinen opetus, katsomusaine), oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseen liittyvät tiedot ja asiakirjat, todistuksiin ja aine-/kurssiarvosteluihin liittyvät tiedot, poissaolot ja tuntimerkinnot, kurinpidolliset asiat, oppilaskohtaiset muistiot, koulun ja kodin yhteistyön hallintaan liittyvät asiat, asiakkaan tulotiedot ja henkilöstötiedot.

Erityisiä henkilöryhmiä koskevana tietoina käsitellään uskonnollista tai filosofista vakaumusta sekä terveyttä koskevia tietoja.

Uutta vaatavuutta henkilötietojen käsittelyyn vuonna 2021 toi oppivelvollisuuden laajentuminen kaikkiin alle 18-vuo-

tiisiin Helsingissä asuviin henkilöihin. Oppivelvollisuuden valvonnassa työmäärä on moninkertaistunut aiempaan verrattuna.

Kaupunkiympäristön toimiala

Kaupunkiympäristön toimialalla käsitellään pääsääntöisesti henkilöiden yhteystietoja, kiinteistötunnuksia sekä henkilötunnuksia. Lisäksi toimialalla käsitellään esimerkiksi henkilötietoja käsittelevää kamerakuva, tapauskohtaisesti yksityiselämään liittyviä tietoja sekä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia terveystietoja. Muutosta edelliseen tarkastelujaksoon verrattuna ei ole tapahtunut.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla käsiteltäviä henkilötietoryhmiä ovat pääasiassa asiakkaiden ja työntekijöiden nimet, osoitteet, yhteystiedot, puhelinnumerot ja sähköpostiosoitteet.

Erityisiä henkilötietoryhmiä on etsivän nuorisotyön rekisterissä ja kohdennetun nuorisotyön Luotsin rekisterissä. Tiedoista löytyy muun muassa terveystietoja ja asiakasnuorten perheitä koskevia arkaluonteisia tietoja.

Myös henkilötunnustietoa käsitellään laskutukseen liittyen tilavaraus- ja vuokraustoiminnassa. Henkilötunnustietoja löytyy yhteensä kuudesta henkilörekisteristä.

Liikenneliikelaitos

HKL:ssä käsitellään pääsääntöisesti työntekijöiden tietoja, joita ovat muun muassa työntekijöiden nimet, henkilötunnukset, sairausloma- ja poissaolotiedot, yhteystiedot, osoitteet, puhelinnumerot, ammattiliiton jäsenyys, sijaintitiedot sekä turvallisuuteen liittyvät tiedot kuten kulunvalvonnan ja joissakin tapauksissa myös kameravalvonnan ja radioviestinnän tallenteet.

Vahingonkorvaus- ja töhryasioiden yhteydessä käsitellään myös vahingonkäräjien eli yleensä matkustajan, joka on esimerkiksi kompastunut metron portaissa, terveystietoja ja yhteystietoja. Töhry- ja vahinkoasioissa käsitellään vahingontekijän/syytetyn henkilötietoja ja esimerkiksi poliisiin kuulustelupöytäkirjoja sekä oikeuden tuomioita.

Kameravalvonnan yhteydessä matkustajista tallennetaan kameravalvontakuva, jota liikenteenohjauksessa tarvitaan liikenne- ja henkilöturvallisuuden takaamiseksi sekä riskienhallintaan, onnettomuustutkintaan sekä turvallisuuden kehittämiseen.

Erikseen nimetyt henkilöt käsittelevät tarvittaessa terveystietoja. Turvallisuuspalveluiden yhteydessä voidaan käsitellä henkilöiden työperäisiä radon-altistumätietoja,

joiden osalta alkukartoitus/erillisen rekisteriselosteen tarve on selvityksessä.

Muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna ei ole.

Palvelukeskusliikelaitos

Palvelukeskus Helsingissä käsitellään työntekijöiden tietoja, joita ovat muun muassa työntekijöiden nimet, henkilötunnukset, sairausloma- ja poissaolotiedot, yhteystiedot, osoitteet, puhelinnumerot ja ammattiliiton jäsenyys.

Lisäksi käsitellään sosiaali- ja terveystoimialan asiakkaiden ja potilaiden nimiä, henkilötunnuksia, yhteystietoja sekä muun muassa hoidon järjestämiseen liittyviä hallinnollisia tietoja, terveystietoja koskevia tietoja, palvelutarpeen arvioimista koskevia tietoja sekä laskutustietoja. Erityisiä henkilöryhmiä koskevana tietoina käsitellään terveystietoja.

Muutosta tilanteeseen ei verrattuna edelliseen tarkastelujaksoon 2020 ole tapahtunut.

Taloushallintopalveluliikelaitos

Talpassa käsitellään muun muassa nimiä, henkilötunnuksia, sairausloma- ja poissaolotietoja, osoitteita, puhelinnumeroja ja edunvalvontajärjestöjäsenyyksiä.

Talpa käsittelee asiakkaansa puolesta myös arkaluonteista tietoa kuten esimerkiksi sosiaali- ja terveystaloihin liittyvää tietoa.

Rakentamispalveluliikelaitos

Pääsääntöisesti Starassa käsitellään työntekijöiden tietoja, joita ovat muun muassa työntekijöiden nimet, henkilötunnukset, sairausloma- ja poissaolotiedot, yhteystiedot, osoitteet, puhelinnumerot ja ammattiliiton jäsenyys.

Staran tuotantokäyttöön tarkoitetut sovellukset voivat sisältää sellaisia liikelaitoksen työntekijää tai sopimus-kumppania koskevia henkilötietoja, jotka voidaan yhdistää henkilöön joko suoraan (nimi, sähköpostiosoite, puhelinnumero, ajo-oikeus) tai välillisesti (paikannin, ajoneuvon rekisterinumero). Tuotantokäyttöön tarkoitettujen sovellusten pääasiallinen käyttötarkoitus ei ole henkilötietojen käsittely.

Staran omat sovellukset eivät sisällä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja eivätkä kuntalaisten henkilötietoja, koska liikelaitoksen henkilötietoja sisältävät sovellukset on tarkoitettu sisäiseen tuotantokäyttöön.

Muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna ei ole.

Työterveysliikelaitos

Työterveys Helsingissä käsitellään tavanomaisten henkilötietojen lisäksi erityisistä henkilötietoryhmistä terveys-tietoja. Muutosta vuoteen 2020 ei ole tapahtunut.

Pelastuslaitos

Pelastuslaitoksella käsitellään pääsääntöisesti työntekijöiden ja pelastuskoulun oppilaiden henkilötietoja, joita ovat muun muassa nimet, henkilötunnukset, sairausloma- ja poissaolotiedot, fyysisen työkyvyn tiedot, opiskelutiedot, yhteystiedot, osoitteet, puhelinnumerot ja ammattiliiton jäsenyys. Niiden lisäksi käsitellään pelastus- ja ensihoitotoimintaan sekä palotarkastustoimintaan ja varautumiseen liittyviä tietoja. Erityisinä henkilötietoryhminä käsitellään ensihoitotehtäviin liittyviä asiakkaiden terveystietoja.

Muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna ei ole.

Tarkastusvirasto

Tarkastusvirastossa käsitellään pääsääntöisesti työntekijöiden, asiakkaiden ja toimittajien tietoja, joita ovat muun muassa nimet, henkilötunnukset tai y-tunnukset ja yhteystiedot. Tiedot voivat koskea kuntalaista, kunnan työntekijää, luottamushenkilöä, yritystä, järjestöä/yhteisöä tai muuta viranomaista. Tarkastustyössä ei pääsääntöisesti käsitellä erityisiä henkilötietoja. Joihinkin tarkastuksiin saattaa liittyä erityisten henkilötietojen tarkastelua, mutta erityisiä henkilötietoja ei saa viedä tarkastusrekisteriin.

10.2 Henkilötietojen luovutukset

Kaupunginkanslia

Kaupunginkanslian keskeisiä vastaanottajatahoja ovat esitutkintaviranomaiset, tuomioistuimet, ulosottoviranomainen, verohallinto, työeläkevakuutuslaitokset, tilastokeskus, ammattiyhdistykset, pankkilaitokset, henkilöarviointia tekevät kaupungin sopimuskumppanit, Työterveyslaitos, Helsingin yliopisto, Palmia, Palvelukeskus Helsinki, tapaturmavakuutusyhtiöt, Helsingin kaupunkikonsernin tytär- ja osakkuusyhteisöt ja Helsingin kaupungin muut rekisterit.

Luovutukset perustuvat lainsäädäntöön tai tietoja luovutetaan rekisteröidyn suostumuksella.

Päätöspöytäkirjat pidetään nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Pöytäkirjassa julkaistaan ainoastaan tiedonsaannin kannalta välttämättömät julkiset henkilötiedot. Pöytäkirjan sisältämät henkilötiedot poistetaan tietoverkosta oikaisuvaatimus- tai valitusajan päättyessä. Salassa pidettäviä henkilötietoja ei julkaista yleisessä tietoverkossa.

Luovutuksensaajat on yksilöity rekisteriselosteissa.

Työllisyyden kuntakokeilussa käsiteltäviä tietoja luovutetaan muille viranomaisille, jos tietojen luovuttamisesta on säädetty laissa tai tietojen luovuttamiseen on asiakkaan suostumus. Työnantajalle tietoja luovutetaan asiakkaan suostumuksella.

Sosiaali- ja terveystoimiala

Henkilötietoja luovutetaan sosiaali- ja terveystoimialalta mm. THL:lle, Kansaneläkelaitokselle, HUSille sekä sairaanhoitopiiriin alueelliseen tartuntatautirekisteriin. Luovutukset perustuvat lainsäädäntöön tai tietoja luovutetaan asiakkaan tai potilaan suostumuksella. Luovutusten lakiperusteet on todettu rekisteriselosteissa. Tietojen luovutuksista jää tietojärjestelmiin lokimerkinnyt.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Henkilötietoja luovutetaan kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta Opetushallituksen Varda- ja Koski-tietovarantoihin, IT-hakemistoihin ja IT-työympäristöihin kuten Microsoft 365 Education ja Google Workspace for Education Fundamentals sekä Helsingin kaupungin taloushallintopalveluliikelaitokselle.

Oppilas- ja opiskelijatietoja voidaan luovuttaa muille opetuksen järjestäjille pyydettyä, jos ne ovat oikeutettuja tietojen saamiseen. Tietoja voidaan myös luovuttaa pyynnöstä muille viranomaisille ja terveydenhoidon ammatillisille, jos ne ovat oikeutettuja tietojen saamiseen. Opintohallintorekistereistä siirretään oppilastietoja kouluterveydenhuollon järjestelmään kouluterveydenhuollon asiakkuuden perusteella.

Tietoja voidaan luovuttaa historialliseen tai tieteellisen tutkimuksen käyttöön tutkimuslupien perusteella.

Oikeudet tietojen luovutukset perustuvat lainsäädäntöön, sopimukseen ja rekisteröityjen suostumuksiin.

Kaupunkiympäristön toimiala

Keskeisiä vastaanottajatahoja ovat oikeuslaitos, pelastuslaitos, poliisi, kunnallishallinto, Digi- ja väestötietovirasto, maanmittauslaitos ja eläkevakuutusyhtiöt.

Arkisto käsittelee tässä tarkoitettuja tiedonluovutuksia prosessin loppupäässä, kun toimialan (ja entisen viraston) aineisto on luovutettu arkistoitavaksi aineistoon merkityt salassapitovaatimukset huomioiden TOSin tai AMSin mukaan. Sisäisesti henkilötietojen luovutuksia on lähinnä palkkatositteiden muodossa HR:lle. Muuten arkiston tietopalvelu käsittelee sisäisesti palveluiden tietopyyntöjä arkistosta ja ulkoisia konsulttiasiakkaita lähinnä suunnittelutietojen/selvitysten luovutuksissa hankkeille julkisuus- ja tietosuojalainsäädäntö sekä kaupungin tietosuoja- ja -turvaohjeet huomioiden.

Palvelut ja luvat -palvelun arkiston asiakaspalvelu luovuttaa julkista tietoa kaikille tahoille julkisuuslain mukaisesti henkilöitä tunnistamatta julkisuus- ja tietosuojalainsäädäntö sekä kaupungin tietosuoja- ja -turvaohjeet huomioiden. Palvelut luovuttavat tietoa palautejärjestelmän kautta kaikille tunnistetuille vastaanottajatahoille erityisesti julkisuus- ja tietosuojalainsäädäntö sekä kaupungin tietosuoja- ja -turvaohjeet huomioiden.

Paperiarkiston tietojen luovuttamista koskevat oikeudet on määritelty tiedonohjaussuunnitelmassa (TOS), arkistonmuodostussuunnitelmassa (AMS) sekä julkisuus- ja arkistolaissa. Helsingin kaupungin Ahjo-järjestelmä ohjaa myös tietojen luovuttamista. Erikseen on avoimen datan julkaisu. Palvelusta/päätöksestä vastaava viranhaltija vastaa tietopyyntöihin. Salassa pidettäviä asiakirjoja luovutetaan, jos pyytäjällä on siihen lain mukaan oikeus.

Muutoksia verrattuna edelliseen vuoteen ei ole.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalta ei ole viranomaisluovutuksia.

Liikenneliikelaitos

HR-tietojen osalta keskeisimmät tahot, joille luovutetaan henkilötietoja ovat mm. Keva, Kela, Verohallinto, vakuutusyhtiöt sekä kaupungin sisällä Taloushallintopalveluliikelaitos, HKL:n sisäiset talouspalvelut, esihenkilöt ja IT-palvelut. Tietoja saavat luovuttaa vain järjestelmien pääkäyttäjät. Kaikkien tietopyyntöjen osalta selvitetään, mihin henkilö tietoa tarvitsee ja onko hänellä oikeutta tietoihin. Luovutuksia ei dokumentoida erikseen.

Kameratallenteita luovutetaan viranomaisille, järjestyksenpitovalvomolle (HAAVA) ja joissain tapauksissa sisäiseen käyttöön turvallisuuden parantamiseksi. Tietoja luovuttavat vain henkilöt, joiden tehtäviin se kuuluu. Tieto pyynnöistä kirjataan Excel-tiedostoon, jonka tarkasteluun ja käyttöön on rajattu pääsy.

Sisäistä viestintää varten luovutetaan katuosoitteet postille ja työ sähköpostiosoitteet Postiviidakko-palvelulle. Luovutuksia ei dokumentoida erikseen.

Muutoksia verrattuna edelliseen vuoteen ei ole.

Palvelukeskusliikelaitos

Palvelukeskus Helsingistä ei tehdä viranomaisluovutuksia.

Taloushallintopalveluliikelaitos

Tahot, joille henkilötietoja luovutetaan Talpasta, ovat Keva, Kela, verohallinto, vakuutusyhtiöt, perintätoimisto sekä kaupungin sisällä tarpeen mukaan esimerkiksi Talpan ulkoiset ja sisäiset asiakkaat.

Luovutukset dokumentoidaan Talpan tietojenkäsittelyprosessien mukaisesti. Tietojen luovutus tallentuu järjestelmien lokitietoihin.

Rakentamispalveluliikelaitos

Verohallintoviranomaisille lakiperusteisesti luovutettavia veronumero.fi-sovelluksen tietoja lukuun ottamatta Staralla ei ole muita keskeisiä tahoja, joille tietoja luovutettaisiin. Tietojen käsittely taltioituu sovellukseen lokitietoihin.

Muutoksia edellisvuoteen verrattuna ei ole.

Työterveysliikelaitos

Työterveys Helsinki luovuttaa tietoja lakien ja asetusten perusteella sekä henkilöille itselleen että terveydenhuollon ja viranomaisten ja muiden tahojen kuten Kelan ja vakuutusyhtiöiden tarpeita varten.

Tietosuoja-asetukseen perustuvat luovutukset dokumentoidaan tietosuojan vastuuhenkilön toimesta. Muut luovutukset dokumentoidaan potilasasiakirjoihin. Luovutuksista jää lokitiedot järjestelmiin.

Pelastuslaitos

Keskeisimpiä tietojen luovutustahoja ovat Helsingin kaupungin lakisääteisiin työnantajavelvoitteisiin ja pelastustoimen lakisääteisiin tehtäviin liittyvät asianmukaiset viranomaistahot.

Pelastuslaitoksella on määritelty oikeudet tietojen luovuttamiseen.

Pelastuslautakunta on 8.5.2018 delegoinut toimivallan henkilörekistereitä koskevissa asioissa pelastuskomentajalle tai tämän määräämälle. Pelastuskomentaja on päättänyt (HEL 2018-004821), että hallintopäällikkö toimii pelastuslaitoksen henkilörekisterien vastuuhenkilönä. Rekistereistä ei luovuteta tietoja ilman hallintopäällikön päätöstä. Rekisterin yhteyshenkilö voi kuitenkin yksittäisessä asiassa päättää tietojen luovuttamisesta asianosaiselle tai viranomaisen tietopyyntöön perustuen lain ja pelastuslaitoksen tietosuojaa koskevat määräykset huomioiden. Luovuttajat dokumentoivat luovutukset.

Keskitettyä dokumentoinnin seurantaa ei ole käytössä.

Muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna ei ole.

Tarkastusvirasto

Tarkastusvirastosta ei tehdä viranomaisluovutuksia.

10.3 Henkilötietojen elinkaaren hallinta

Kaupunginkanslia

Käyttöoikeudet henkilötietoihin on rajattu käyttötarkoituksen ja roolin mukaan. Käyttöoikeuksia hallinnoivien henkilöiden määrä on rajattu. Osassa rekistereitä käyttötarkoitus ilmenee käyttölupahakemuksesta. Käyttölupaa myönnettäessä tarkistetaan, että tietojen käyttö vastaa rekisteriselosteissa kirjattua käyttötarkoitusta. Henkilötietoja käsitellään ainoastaan niiden henkilöiden toimesta, joiden työtehtäviin tietojen käsitteleminen kuuluu.

Tiedonhallintaa kehittämällä pyritään varmistamaan hyvän toimintamallin mukainen henkilötiedon elinkaaren hallinta. Perehdytyksen yhteydessä käydään läpi käytettävien järjestelmien ja niissä olevien henkilötietojen käyttötarkoitus ja -periaatteet. Käyttöoikeudet poistetaan, kun saadaan tieto, että työntekijä ei ole enää kaupunginkanslian palveluksessa.

Mikäli henkilötietoja käsittelee ulkopuolinen palveluntuottaja, on käsittelystä sovittu palveluntuottajan kanssa tehdyssä sopimuksessa. Palvelusopimukseen liitettävissä tietosuoja- ja salassapitolitteessä tai käsittelytoimien kuvauksessa yksilöidään henkilötietojen käsittelytoimeksianto, jossa sovitaan ainakin käsittelyn kohteesta, kestosta, luonteesta ja tarkoituksesta sekä käsiteltävien henkilötietojen tyypeistä ja rekisteröityjen ryhmistä. Tällä tavalla varmistetaan, että myös kaupungin käyttämät henkilötietojen käsittelevät tietoa vain rekisteriselosteissa yksilöityihin tarkoituksiin.

Poikkeamia ei ole tullut ilmi.

Henkilötietojen poistaminen ja asiakirjojen hävittäminen säilytysaikojen päätyttyä on osa tiedon elinkaarenhallintaa, joka on kuvattu tehtävittäin tiedonohjaussuunnitelmaan (TOS).

Tiedot poistetaan tiedon elinkaaren mukaisesti. Rekisterin vastuuhenkilö/pääkäyttäjä huolehtii tietojen hävittämisestä ja poistamisesta. Tietojen hävittämisestä ja poistosta on voitu sopia palvelun toimittajan kanssa. Hävitettävät manuaaliasiakirjat laitetaan tätä varten varattuihin tietosuoja-astioihin.

Sosiaali- ja terveystoimiala

Sosiaali- ja terveystoimialalla henkilötietojen käsittelyyn on useimmiten lakiperuste, jolloin henkilötietojen käsittelyyn on tarkat lainsäädännössä säädetty määrittelyt esimerkiksi käyttöoikeudet ja lokivalvonta. Joitain poikkeamia on tullut ilmi, missä henkilötietoja on käsitelty luvottomasti. Tällaisten tapausten selvittämiseen on toimialalla prosessi, ja ilmi tulleet tapaukset on käsitelty toimialalla prosessin mukaisesti.

Henkilötietojen poistaminen ja asiakirjojen hävittäminen säilytysaikojen päätyttyä on osa tiedon elinkaarenhallintaa, joka on kuvattu tehtävittäin tiedonohjaussuunnitelmaan (TOS). Kaupunginkanslian tiedonhallintayksikkö ylläpitää TOS:ia, jonka sosiaali- ja terveystoimialan substanssitehtävien eli sosiaali- ja terveydenhuollon suunnitelmista vastaa sosiaali- ja terveystoimialan asiakirjahallinnan yksikkö. TOS:in tiedot ovat saatavilla intrassa tiedonohjausjärjestelmässä.

Henkilöstön osaaminen varmistetaan säännöllisesti vuosittaisella koulutuskalenterilla. Eri henkilöstöryhmiä ohjeistetaan, neuvotaan ja koulutetaan asiakirjahallinnon koulutuksissa ja työyksiköiden palaverien yhteydessä. Intrassa on saatavilla asiantuntijoiden yhteystiedot neuvontaa vaativia tilanteita varten.

Asiakirjahallinnon toimipisteissä ja hallussa olevissa arkistoissa tehdään vuosittaiset hävitykset asiakirjojen säilytysaikojen mukaan.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Rekistereistä ei luovuteta tietoja asiattomiin tarkoituksiin. Henkilöstö on ohjeistettu ja koulutettu käsittelemään henkilötietoja oikein. Valvonta kuuluu työnjohton tehtäviin. Kaikissa tietojärjestelmissä, joissa käsitellään henkilötietoja, on lokitus. Sellaisia tapauksia, jossa rekisteröityjen tietoja olisi luovutettu sellaisiin tarkoituksiin, jotka poikkeaisivat rekisteriselosteissa määritellyistä tai muuten luvottomista, ei ole tullut esiin.

Asiakirjojen säilytysajat ja salausluokitukset on määriteltä Helsingin kaupungin tiedonohjaussuunnitelmassa. Säilytysajan päätyttyä henkilötietoja sisältävät asiakirjat ja järjestelmissä olevat tiedot hävitetään asianmukaisesti. Paperiaineisto toimitetaan tietosuoja-astioissa turvallisesti hävitettäväksi. Sähköisessä muodossa tietojärjestelmissä ja tallennuslaitteissa oleva henkilötieto, jonka säilytysaika on päättynyt, hävitetään ajatetusti automaattisesti tai manuaalisesti.

Kaupunkiympäristön toimiala

Toimialan eri henkilötietojen käyttötarkoitukset on määriteltä toimialan henkilörekistereitä koskevissa rekisteriselosteissa. Toimialan henkilöstöä koulutetaan henkilötietojen elinkaareen liittyen eri vaikutustenarviointien yhteydessä, jolloin muiden tietosuoja koskevien asioiden läpikäynnin lisäksi käydään lävitse mm. henkilötietojen käyttötarkoitukset ja säilytysaika (sekä niihin liittyvät henkilötietojen poistaminen ja asiakirjojen hävittäminen). Myös muissa yhteyksissä kuin vaikutustenarvioinneissa pidetään henkilötietojen elinkaaren hallintaan liittyen kokouksia ja annetaan ohjausta, mm. koskien rekisteriselosteiden päivittämistä/tekemistä.

Toimialalla tietous on yleisesti lisääntynyt henkilötietojen käsittelyyn ja niiden elinkaaren hallintaan liittyen. Yleisesti ottaen toimialan henkilöstö osaa tarvittaessa varsin hyvin ottaa yhteyttä toimialan tietosuojan vastuuhenkilöihin.

Poikkeamia henkilötietojen käyttämisestä rekisteriselosteissa määriteltyihin tarkoituksiin ei ole tullut ilmi.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Henkilörekisterien oikea käyttö varmistuu vastuu- ja yhteyshenkilöiden koulutuksen avulla (peruskoulutus 2018). Yksi poikkeama on tunnistettu henkilötietojen poistamiseen liittyen, jossa järjestelmästä ei ole poistettu henkilötietoja määrätyn säilytysajan päättyessä. Rekisterin vastuuhenkilöä on kehoitettu poistamaan vanhoja henkilötietoja järjestelmästä vastaamaan rekisteriselosteen velvoitetta.

Henkilötietojen poistamista rekisteriselosteessa kerrotuin tavoin on vuonna 2021 tarkistettu kaikkien henkilötunnuksia sisältävien henkilörekisterien (6) osalta. Palveluilta tulleissa henkilötietojen käsittelyyn liittyvissä tiedusteluissa on vastauksissamme painotettu tietojen poistamisen tärkeyttä ja pyydetty selvittämään, miten poistaminen voidaan toteuttaa.

Liikenneliikelaitys

Henkilötietojen käsittelyn tarkoituksenmukaisuus varmistetaan sisäisillä prosesseilla. Henkilötietoja käsittelevät vain ne henkilöt, joiden työtehtävät sitä vaativat, käyttöoikeuksia myönnetään valvotusti eri tasoissa ja niiden ajantasaisuutta ja tarpeellisuutta tarkastellaan säännöllisesti.

Tietojen poistosta huolehditaan sekä teknisin että organisatorisin keinoin. Osassa järjestelmistä on käytössä ajastettuja muistutuksia, jotka muistuttavat pääkäyttäjiä poistamaan tiedot. Taulukoiden ja erillisten tiedostojen osalta tietojen riittävä poistaminen on käyttäjän manuaalisen toiminnan varassa. Uusissa järjestelmähankinnoissa tämä asia on huomioitu ja asia korjaantuu nykyistä enemmän automatisoidulle tasolle.

Muutoksia verrattuna edelliseen vuoteen ei ole.

Palvelukeskusliikelaitys

Henkilötietojen käyttötarkoituksen mukainen käsittely sekä tietojen poistaminen määräajan jälkeen varmistetaan tehtäväkohtaisilla ohjeistuksilla ja järjestelmien käyttöoikeuksilla. Dokumenttien tallennukseen tarkoitettu tiedostonjakopalvelin on luvitettu selkeiden AD:ssa luotavien roolipohjaisten luvitusryhmien kautta.

Puhelin- ja hyvinvointipalveluiden osalta on menossa selvitystyö tietojen luovuttamisesta takaisin sosiaali- ja terveys toimialalle asiakkuuden päättyessä. Palvelukeskus Helsingissä.

Taloushallintopalveluliikelaitys

Henkilötietojen käyttötarkoituksen mukainen käsittely sekä tietojen poistaminen määräajan jälkeen varmistetaan ohjeistamalla, kouluttamalla ja käyttöoikeuksia rajoittamalla. Tietojen poistaminen tietojärjestelmistä säilytysajan päättyttyä ei ole kaikilta osin onnistunut.

Rakentamispalveluliikelaitys

Henkilötietojen käyttötarkoituksen mukainen käsittely sekä tietojen poistaminen määräajan jälkeen varmistetaan HR-prosesseilla, tunnushallinnan menettelyillä ja ohjeilla, tietosuojan ja tietoturvan ohjeilla ja tiedotuksilla, tietosuojakurssilla ja -tentillä.

Asiakirjojen hävittäminen säilytysaikojen päättyessä on kuvattu tehtävittäin tiedonohjaussuunnitelmaan (TOS).

Poikkeamia ei ole tullut ilmi.

Työterveysliikelaitys

Henkilötietojen käsittely on rajattu käyttäjäroolin mukaan ja niiden käsittelyyn on lakiperusteinen oikeus. Käyttäjäoikeudet on määritelty ja niitä hallinnoidaan tietolomakkeen avulla. Tiedossa ei ole poikkeamia.

Käsittelyn tarkoituksenmukaisuus varmistetaan sisäisillä ohjeilla, jotka ovat kuvattuna toimintajärjestelmään.

Asiakirjojen hävittämisessä noudatetaan sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistusta.

Pelastuslaitos

Henkilötietojen käyttö vain rekisteriselosteissa määriteltyihin tarkoituksiin varmistetaan koulutuksella, ohjeistuksella ja vakiintuneilla menettelytavoilla sekä tarpeen mukaisella valvonnalla. Pelastuslaitoksella ei ole ilmenyt merkittäviä poikkeuksia.

Henkilötietojen poistamisesta ja asiakirjojen hävittämisestä on voimassa ohjeet. Ohjeessa 22/2018 Pelastuslaitoksen tietosuoja määrätään Helsingin pelastuslaitoksen käytännöt asiakirjojen tietosuojaan ja salassapitoon liittyen. Ohjeesta 33/2018 Henkilörekistereiden hallinto ja tietosuoja sekä ohjeen perusteella laadituista rekisteriselosteista ilmenee, miten henkilötiedot poistetaan, kun säilytysaika on päättynyt.

Muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna ei ole.

Tarkastusvirasto

Henkilötietojen käsittelyn tarkoituksenmukaisuus varmistetaan sisäisillä prosesseilla, tarkastuksen, arvioinnin ja sidonnaisuusilmoitusten valvonnan ohjeilla sekä tietosuojan ja tietoturvan ohjeilla. Henkilötietoja käytetään rekisteriselosteissa määrättyihin tarkoituksiin. Koko tarkastusviraston henkilöstö on suoritta-

nut vuonna 2021 asiantuntijatason tietosuojakurssin ja -tentin. Henkilötietoja käsittelevät ne henkilöt, joiden työtehtävät sitä vaativat. Käyttöoikeuksia myönnetään esihenkilön päätöksen mukaan. Käyttöoikeuksien ajantasaisuutta ja tarpeellisuutta tarkastellaan säännöllisesti. Jokainen tarkastustyötä tekevä antaa vuosittain riippumattomuusvakuutuksen.

11. Sopimukset ja hankinnat

Arvioitaessa tietosuoja-asetuksen asettamia velvoitteita sopimusehtojen kannalta, lähtökohdaksi on otettava asetuksen asettama velvollisuus sopia henkilötietojen käsittelystä sopimuksella, kun joku muu (kuten kaupungin palveluntuottaja) käsittelee tietoja rekisterinpitäjän

(kaupunki) puolesta. Se kohdistuu sekä rekisterinpitäjään että henkilötietojen käsittelijään. Tietosuoja-asetuksessa säädetään sopimisvelvoitteen lisäksi tietosuojaa koskevan sopimuksen minimisisältö eli ne kohdat, joista ainakin tulee sopia.

11.1 Ennen tietosuoja-asetuksen voimaantuloa tehdyt sopimukset

Toimialat, virastot ja liikelaitokset ovat selvittäneet sopimuksia, joiden perusteella joku toinen toimija (kuten palveluntuottaja) käsittelee henkilötietoja kaupungin lukuun. Kartoitustyö keskittyi tietosuoja-asetuksen voimaan tullessa jo olemassa oleviin sopimuksiin.

Tietosuoja-asetuksen edellyttämien sopimusmuutosten neuvottelemisen voimassa olevien sopimusten osalta on kaupungilla edelleen kesken.

Sopimusten muutostyön valmiusaste on seuraava:

Toimiala/virasto/liikelaitos	Työn valmiusaste		
	25.5.2018–31.12.2019	2020	2021
Kaupunginkanslia	72,0 %	79,3 %	90 %
Sosiaali- ja terveystoimiala	100 %	100 %	100 %
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	100 %	100 %	100 %
Kaupunkiympäristön toimiala	90,2 %	90,2 %	90,2 %
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	83,8 %	100 %	100 %
Liikenneliikelaitos (HKL)	4,5 %	57,7 %	100 %
Palvelukeskusliikelaitos (Palvelukeskus Helsinki)	11,7 %	Henkilötietoa sisältävistä yhteensä 45 % (joista arkaluonteista henkilötietoa sisältävien valmiusaste 71 %)	66,7 %
Taloushallintopalveluliikelaitos (Talpa)	100 %	100 %	100 %
Rakentamispalveluliikelaitos (Stara)	0,0 %	10 %	20 %
Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki)	92,3 %	100 %	100 %
Pelastuslaitos	10,0 %	69,2 %	80 %
Tarkastusvirasto	100 %	100 %	100 %
Kaupungilla yhteensä (keskiarvo)	63,7 %	79,3 %	87,2 %

11.2 Tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeen tehdyt sopimukset ja hankinnat

Helsingin kaupungin tietosuojalinjauksissa (kaupungin hallitus 29.4.2019 § 287) on linjaus 8 koskien sopimuksia. Tietosuojalinjausten liitteenä on kaupungin malli rekisterinpitäjän ja käsittelijän väliseen sopimukseen liitettävästä tietosuoja- ja salassapitolitteesta, jossa on määritelty henkilötietojen käsittelyn edellytykset. Linjauksen 8

mukaan lähtökohtaisesti kaupungin sopimuksissa käytetään tämän mallin mukaista liitettä. Linjauksen mukaan tietosuoja- ja salassapitolite tai muut tietosuoja-asetuksen 28 artiklan vaatimukset täyttävät ehdot sisällytetään kaikkiin uusiin sopimuksiin, joiden perusteella käsittelijä käsittelee henkilötietoja kaupungin lukuun.

Kansliapäällikön tietosuojatyöryhmän asettamista koskevan päätöksen (28.6.2018 § 172) mukaisesti kaupungin tietosuojatyöryhmä asettaa tarvitsemansa alatyöryhmät. Tietosuojatyöryhmä päätti sopimuksia koskevan alatyöryhmän asettamisesta kokouksessaan 16.8.2018. Sopimusten alatyöryhmän tehtävänä on sopimusten osalta tukea tietosuojatyöryhmän työtä, jotta kaupungin sopimukset saadaan tietosuoja-asetuksen edellyttämälle tasolle. Alatyöryhmä käsittelee sopimuksiin liittyviä kysymyksiä ja toimii keskustelu- ja yhteistyöfoorumina. Alatyöryhmä myös valmistelee kaupunkitasoisia linjausehdotuksia vietäväksi tietosuojatyöryhmään.

Kaupungilla on valmisteltu seuraavat apuvälineet ja mallit sopimustyöhön:

- Tietosuoja- ja salassapitoliiite (perusversio)
- Tietosuoja- ja salassapitoliiitteen mallin käyttöohje
- Tietosuoja- ja salassapitoliiite (eng)
- Tietosuojaliite (suppea versio)

- Tietosuojaliite (eng)
- Tietosuojaliitteen käsittelijäversio (kaupunki henkilötietojen käsittelijänä)
- Henkilötietojen luovutussopimus rekisterinpitäjien välillä
- Vanhojen sopimusten tarkistuslista
- Tietosuojaliitteen lähete
- Sopimusmuutosmalli
- Käsittelytoimien kuvaus -pohja
- Yleiset tietoturvan ohjeet toimittajille.

Vuonna 2021 valmistui seuraavat apuvälineet ja mallit tietosuojan huomioon ottamiseksi sopimuksissa ja hankinnoissa:

- Yhteisrekisteriliite (osapuolet ovat yhteisrekisterinpitäjiä)
- Tietosuojan ja tietoturvan vaatimus pohja
- Päivitetty käsittelytoimien kuvaus -pohja

12. Lainsäädäntö, koulutukset ja ohjeistus

Rekisterinpitäjän on toteutettava tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, joilla voidaan varmistaa ja osoittaa, että henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan tietosuoja-asetusta. Organisatorisiin toimenpiteisiin sisältyvät muun muassa koulutukset ja ohjeistukset, jota kaupungin henkilötietoja käsitteleville työntekijöille annetaan.

Seuraavissa luvuissa kuvataan kaupungilla tehty henkilötietojen käsittelyä koskevat koulutukset ja ohjeistukset sekä annetaan yleiskuvaus siitä, millä eri perusteilla kullakin toimialalla, virastossa ja liikelaitoksessa henkilötietoja pääsääntöisesti käsitellään.

12.1 Henkilötietojen käsittelyä koskeva lainsäädäntö

Kaupunginkanslia

Kaupunginkansliassa käsitellään henkilötietoja pääosin suostumuksen perusteella, lakisääteisten veloitteiden noudattamiseksi, yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai julkisen vallan käyttämiseksi sekä sopimuksen täytäntöön panemiseksi.

Sosiaali- ja terveystoimiala

Sosiaali- ja terveystoimialalla käsitellään henkilötietoja lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi, yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Sosiaali- ja terveystoimialalla henkilötietojen käsittely perustuu pääsääntöisesti terveyden- ja sosiaalihuollon lakisääteisten tehtävien suorittamiseen. Henkilötietoja käsitellään myös tutkimus-, tilastointi- ja tietojohdantatarkoituksissa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla henkilötieto on keskeisesti asiakastiedon, opintohallinnon ja opetuksen järjestämiseen tarvittavaa tietoa. Sitä käsitellään ensisijaisesti lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi.

Kaupunkiympäristön toimiala

Kaupunkiympäristön toimialalla käsitellään henkilötietoja pääsääntöisesti sekä suostumuksen perusteella että lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Henkilötietoja käsitellään tapauskohtaisesti myös muiden käsittelyn oikeusperusteiden perusteella.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Henkilötietoja käsitellään pääsääntöisesti suostumuksen perusteella. Joissakin tapauksissa myös lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi.

Liikenneliikelaitos

Yleisimmät perusteet henkilötietojen käsittelylle ovat lakisääteisen veloitteen täyttäminen ja yleiseen etuun tai julkisen vallan käyttöön liittyvä peruste sekä sopimusluontoinen peruste.

Muutoksia verrattuna edelliseen vuoteen ei ole.

Palvelukeskusliikelaitos

Henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi, yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Palvelukeskus Helsingissä asiakkaiden henkilötietojen käsittely perustuu pääsääntöisesti sosiaali- ja terveystoimen lakisääteisten tehtävien suorittamiseen, sillä Palvelukeskus Helsinki tuottaa palveluja sosiaali- ja terveystoimialalle alihankintana. Osaan palveluista pyydetään erillinen asiakkaan suostumus.

Taloushallintopalveluliikelaitos

Talpassa käsitellään henkilötietoja lakisääteisen tehtävän suorittamiseksi. Tarvittaessa pyydetään suostumus esimerkiksi viestinnässä.

Rakentamispalveluliikelaitos

Starassa käsitellään henkilötietoja sekä lakisääteisen tehtävän suorittamiseksi että suostumuksen perusteella.

Muutosta edelliseen tarkastelujaksoon verrattuna ei ole tapahtunut.

Työterveysliikelaitos

Henkilötietoja käsitellään lakisääteisten tehtävien suorittamiseksi. Tietyissä tilanteissa tarvitaan henkilön suostumus. Lakisääteiset tehtävät hoidetaan ilman henkilön erityistä suostumusta työsuhteen perusteella.

Henkilötietoja käsitellään myös tutkimustarkoituksissa.

Pelastuslaitos

Pelastuslaitoksella käsitellään henkilötietoja pääosin suostumuksen perusteella sekä lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi ja julkisen vallan käyttämiseksi.

Muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna ei ole.

Tarkastusvirasto

Henkilötietoja käsitellään lakisääteisten tehtävien suorittamiseksi.

12.2 Henkilötietojen käsittelyä koskevat koulutukset

Tietosuojatiimi on tehnyt kaupungin henkilöstölle tietosuojan videokoulutuksen, joka kaikkien henkilötietoja työssään käsittelevien tulee katsoa. Videon katsomisen jälkeen tulee suorittaa tentti. Esihenkilöiden tulee varmistaa, että heidän alaisensa suorittavat koulutuksen ja suoritukset dokumentoidaan.

Vuonna 2021 julkaistiin uusi perustason tietosuojakoulutus ja tentti. Esihenkilö on tämän jälkeen voinut valita, suorittavatko hänen alaisensa perustason koulutuksen vai aiemmin julkaistun asiantuntijatasen koulutuksen.

Tietosuojan videokoulutus ja tentti, video tietosuojasta monitoimitilassa sekä tietosuojan intranet-

sivuihin tutustuminen on sisällytetty kaupungin perehdytysuunnitelmaan.

Oheisessa taulukossa on tiedot tietosuojakoulutuksen ja tentin suorittaneista. Taulukosta ilmenee kunkin toimialan, viraston ja liikelaitoksen osalta joko kaikkien tentin suorittaneiden lukumäärä ja heidän osuutensa koko organisaation henkilöstöstä tai vaihtoehtoisesti tiedot vuonna 2021 aloittaneista tentin suorittaneista henkilöistä ja heidän osuutensa kaikista uusista vuonna 2021 aloittaneista.

Joissakin organisaatioissa on katsottu koulutusvideoita ryhmässä ja pidetty tämän jälkeen ryhmätenttejä tai käyty ryhmäkeskusteluja. Niihin osallistuneiden lukumäärästä ei ole tarkkoja tietoja. Lisäksi tarkkojen tietojen saaminen HR-järjestelmästä on joissakin organisaatioissa ollut hankalaa.

Toimiala/virasto/liikelaitos	Tentin suorittaneiden lukumäärä/kaikki työntekijät	Tentin suorittaneiden lukumäärä vuonna 2021 aloittaneista työntekijöistä	Tentin suorittaneiden osuus kaikista uusista vuonna 2021 aloittaneista
Kaupunginkanslia	530/1029	-	-
Sosiaali- ja terveystoimiala	7333/14944	-	-
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	-	297	n. 10 %
Kaupunkiympäristön toimiala	-/1670 (vakinaiset ja määräaikaiset), kokonaismäärää ei pystytty selvittämään	14 asiantuntijatasen ja 37 perustason suorittanutta	-
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	1159/1257 83 % (vakinaiset)	-	-
Liikenneliikelaitos (HKL)	-	10 tentin suorittanutta/20 aloittanutta	50 %
Palvelukeskusliikelaitos (Palvelukeskus Helsinki)	-	141 aloittanutta + 348 tentin uusijaa	100 %
Taloushallintopalveluliikelaitos (Talpa)	-	16	21 %
Rakentamispalveluliikelaitos (Stara)	-	33	n. 20 %
Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki)	43/150	-	-
Pelastuslaitos	717/728 98,5 % (vakinaiset)	-	-
Tarkastusvirasto	17/17	2	100 %

Tietosuojan videokoulutusten lisäksi tietosuojatiimi on pitänyt useita tietosuojaan liittyviä koulutuksia.

Apulaistietosuojavastaavan sijainen piti 1.6.2021 koulutuksen Palvelukeskus Helsingille tietosuojasta sopimuksissa ja hankinnoissa.

Apulaistietosuojavastaavan sijainen ja tietosuojatiimin tietosuoja-asiantuntija pitivät 10.6.2021 hallintoasiain

peruskurssilla koulutuksen tietosuojan perusasioista. Paikalla oli 188 osallistujaa.

Tietosuojavastaava piti 18.11.2021 puheenvuoron kaupungin digipäivässä otsikolla Henkilötietojen käsittely EU/ETA-alueen ulkopuolella. Paikalla oli 112 kuulijaa.

Tietosuojatiimin tietosuoja-asiantuntija piti 2.12.2021 pidetyllä hallintoasiain peruskurssilla tietosuojan peruskoulutuksen. Paikalla oli 104 osallistujaa.

Tietosuojavastaava piti 2.12.2021 puheenvuoron strategia-osaston HRI Loves Developers -kehittäjätapamisessa otsikolla Avoin data ja tietosuoja. Paikalla oli noin 30 kuulijaa.

Tietosuojatiimi on pitänyt puheenvuoroja myös kaupungin ulkopuolisissa tilaisuuksissa. 14.9.2021 tietosuojavastaava ja apulaistietosuojavastaavan sijainen pitivät puheenvuoron VAHTI-tietosuojatyöryhmässä eli tietosuojan kehittämisen ryhmässä (TIKE, DVV) kaupungin tietosuojatyön ajankohtaisista aiheista, kuten tietosuojatyön tekijöistä, prosesseista ja jatkuvuudesta huolehtimisesta. Tietosuojatiimin tietosuoja-asiantuntija oli 26.11.2021 puhumassa VAHTI-tietosuojatyöryhmässä viestinnän merkityksestä tietosuojatyössä, ja tietosuojatiimin toinen tietosuoja-asiantuntija piti 14.12.2021 VAHTI-tietosuojatyöryhmässä puheenvuoron tietosuojan vaikutustenarvioinneista. Jokaisessa VAHTI-tilaisuudessa oli noin 50 osallistujaa.

Tietosuojatiimin tietosuoja-asiantuntija piti puheenvuoron Tietosuojavastaavan koulutusohjelmassa (FCG) 17.2.2021 tietosuojan vaikutustenarvioinneista. Lisäksi tietosuoja-asiantuntija piti puheenvuoron Helsingin kaupungin tietosuojatyöstä ja tietosuojan vaikutustenarvioinneista Kuntien kyberturvallisuuspäivillä 22.9.2021.

Toimialoilla, virastoissa ja liikelaitoksissa järjestetään lisäksi omia tietosuojaan liittyviä koulutuksia. Seuraavissa kappaleissa luetellaan kullakin toimialalla järjestetyt koulutukset.

Kaupunginkanslia

Elinkeino-osasto

- Työllisyyden kuntakokeiluun liittyvissä tehtävissä URA-järjestelmää käyttävät suorittavat kaupungin tietosuojatentin lisäksi Tietosuojan ABC julkishallinnon henkilöstölle 2020 -eOppiva verkkokoulutuksen
- Asiakastyöntekijöille järjestettiin koulutus Tiedonsaantioikeus ja tietosuoja asiantuntijoiden asiakastyössä

Hallinto-osasto, oikeuspalvelut

- Järjestettiin tietosuojan perusasioihin ja organisoitiin kaupungilla liittyvä koulutus

Viestintäosasto

- Järjestettiin koulutus tietosuoja-asioista

Sosiaali- ja terveystoimiala

Tietosuojan tietoiskut perhe- ja sosiaalipalvelujen, terveys- ja päihdepalvelujen, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen sekä hallinnon johtoryhmille ja terveysasemat ja sisätautien poliklinikan johtoryhmälle. Keväällä 2021 järjestettiin yhteinen tietosuojakoulutus Kannelmäen ja Hopeatien palvelutalojen henkilökunnalle. Keväällä 2021 pidettiin myös tietosuoja etätapaamisissa koulutus. Osallistujamäärät eivät ole tiedossa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Vuonna 2021 kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on järjestetty vain yksi erillinen tietosuojakoulutustilaisuus.

Kaupunkiympäristön toimiala

Kaupunkiympäristön toimialalla ei ole järjestetty erillisiä koulutustilaisuuksia.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Tietoturvapääliikkö järjesti palvelujen esihenkilöille tietoturvaa koskevia koulutuksia keväällä 2021.

Liikenneliikelaitos

Kertaus tietosuojasta hankinnoissa hankintapalveluille 22.11.2021, 15 osallistujaa.

Palvelukeskusliikelaitos

Tietosuojatentin ja salassapitositoumuksen tekevät Palvelukeskus Helsingissä kaikki, jotka käyttävät työssään tietokonetta, tällä hetkellä kaikkia tentin suorittaneita on 970 henkilöä / 1546 työntekijää. Tietosuojatentin on suorittanut työsuhteensa 2021 aloittaneista 141 henkilöä (100 %) henkilötietoja työssään käsittelevistä työntekijöistä ja sama määrä salassapitositoumuksia on kirjattu. Kaikkeen uusia työsopimuksia tehtiin 167 henkilölle, joista osa ei käsittele henkilötietoa lainkaan työssään. Iso osa henkilöstöstä työskentelee ruokatuotannossa eikä heillä ole pääsyä tietokoneelle.

348 henkilöä on uusinnut tietosuojatentin vuonna 2021, koska edellisestä suorituksesta oli kulunut 2 vuotta.

Taloushallintopalveluliikelaitos

Tietosuojan tietoiskut on tehty henkilöstöinfoissa ja Helmi-intrassa sekä uusille henkilöille perehdytysten yhteydessä. Lisäksi on tiedotettu Helmi-intrassa tietosuojakoulutuksista.

Rakentamispalveluliikelaitos

Stara ei ole järjestänyt erillisiä koulutustilaisuuksia vuonna 2021.

Työterveysliikelaitos

Ei ole pidetty omia koulutuksia.

Pelastuslaitos

Pelastuslaitoksen henkilöstö suorittaa pelastustoimen oman tietoturva- ja tietosuojatentin Koulumaalissa (Tietoturva I ja II). Pelastuslaitos ei ole järjestänyt erillisiä koulutustilaisuuksia vuonna 2021.

Tarkastusvirasto

Ei omia koulutuksia.

12.3 Henkilötietojen käsittelyä koskeva ohjeistus

Vuoden 2021 aikana on valmistunut useita kaupunkiyhteisiä ohjeita koskien henkilötietojen käsittelyä.

Euroopan tietosuojaneuvosto (EDPB) julkaisi heinäkuussa 2021 ohjeet henkilötietojen siirrosta ETA-alueen ulkopuolelle. Apulaistietosuojavastaavan sijainen teki ohjeista esitysmateriaalin, joka lisättiin intran tietosuojasivuille. Ohjeita tulee noudattaa arvioitaessa, voiko henkilötietoja siirtää ETA-alueen ulkopuolelle.

Syyskuussa julkaistiin kaupunginasiamiehen tekemä ohje liittyen Euroopan komission kesäkuussa 2021 hyväksymiin päivitettyihin vakiosopimuslausekkeisiin. Niiden tarkoituksena on varmistaa tietosuoja-asetuksen veloitteiden noudattaminen henkilötietojen siirtotilanteessa ETA-alueen ulkopuolelle.

Tietosuojatiimin tietosuoja-asiantuntija päivitti 2020 julkaistua evästeiden käyttöä koskevaa ohjeistusta Traficomien syksyllä 2021 julkaiseman evästeohjeistuksen pohjalta.

Tietosuojavastaava antoi vuonna 2021 seuraavat ohjeet:

- Profiloinnin ja profilointiin perustuvan (avusteisen) päätöksenteon edellytysten arvioiminen: työkalu
- Henkilötietojen käsittely tieteellisessä tutkimuksessa ja tilastollisissa tarkoituksissa, viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävissä sekä sosiaali- ja terveystietojen toissijaisessa käytössä
- Vastuunjako tietosuojan vaikutustenarvioinneissa

Kaupungin omaa kehittämisen viitekehystä, Kehmetiä, päivitettiin ja samassa yhteydessä Kehmetiin päivitettiin tietosuojaa koskeva ohjeistus.

Kaupungin digitalisaatio-ohjelman hankkeet ovat saaneet ohjeistusta ja neuvontaa kaupungin tietosuojavastaavalta ja tietosuojatiimiltä.

Intrassa uutisoitiin vaikutustenarvointien tekemisestä, evästehyväksynnän käyttöönotosta kaupungin verkkopalveluissa, uudesta tietosuojan ja tietoturvan vaatimuspohjan julkaisemisesta ja uusista tietosuojan kaupunkiyhteisistä koulutuskokonaisuuksista.

Intran tietosuojasivuilla julkaistiin uusi organisaatiokaavio sen havainnollistamiseksi, miten tietosuojatyö jakautuu Helsingin kaupungilla. Lisäksi intrassa julkaistiin uudet prosessikuvaukset tietosuojan vaikutustenarvioinnin tekemisestä, tietoturvaloukkaustilanteesta toimimisesta ja tietosuojan huomioon ottamisesta sopimuksissa ja hankinnoissa. Tietopyyntöprosessin vanha prosessikuvaus korvattiin uudella kuvauksella.

Intran tietosuojasivujen Usein kysyttyä -sivua päivitettiin. Lisäksi vaikutustenarvioinnista sekä sopimuksista ja hankinnoista ohjeistavia sivuja päivitettiin uusien ohjeiden ja lomakkeiden valmistumisen yhteydessä.

Tietosuojatiimi on julkaissut intrassa sekä ulkoisilla verkkosivuilla kaupungin oman tietosuojakäsikirjan, jossa kerrotaan perustietoa tietosuojalainsäädännöstä sekä ohjeistetaan siitä, miten tietosuojalainsäädännön veloitettavia toimenpiteitä toteutetaan kaupungilla. Tietosuojakäsikirjaa päivitettiin vuonna 2021 tarvittavilta osin. Muutokset on lueteltu käsikirjan versiohistoriataulukossa. Julkaisemalla tietosuojakäsikirjan ulkoisilla verkkosivuilla Helsingin kaupunki pyrkii edistämään läpinäkyvyyttä henkilötietojen käsittelyä koskevan ohjeistuksensa osalta sekä sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan toteutumista myös kaupungin ulkopuolella. Kesän 2021 aikana tietosuojatiimi sai tiedon, että kirkon tietosuojavastaavat saivat innostuksen Helsingin kaupungin tietosuojakäsikirjasta, että vastaavalle ohjeistukselle olisi tarvetta myös seurakunnissa. Tämän pohjalta syntyi ”Tietosuoja seurakunnassa” -julkaisu.

Toimialoilla, virastoissa ja liikelaitoksissa on myös omia ohjeita koskien henkilötietojen käsittelyä. Seuraavissa kappaleissa on lueteltu kunkin toimialan, viraston ja liikelaitoksen omat ohjeet henkilötietojen käsittelystä sekä kuvattu, miten tietosuoja on huomioitu uusien työnteekijöiden perehdyttämisessä.

Kaupunginkanslia

Kaupunginkansliassa noudatetaan henkilötietojen käsittelyssä kaupunkiyhteisiä ohjeita ja tiedonohjaussuunnitelmaa sekä kaupunginkanslian rekisteriselosteita. Joillakin osastoilla on lisäksi omia ohjeita kuten Tietosuojaa ja asiakirjojen julkisuutta koskevat periaatteet henkilöstöasioissa ja Uhatun henkilön yhteystietojen salassa pitäminen sekä ohjeet kaupunkiyhteisen asianhallinnan rekisteritietojen ylläpitoon ja kirjaamiseen, joka sisältää myös henkilötietojen rekisteröinnin ohjeistuksen.

Perehdyttämisessä noudatetaan henkilöstöosaston ohjeita. Yksiköillä ja tiimeillä on lisäksi tehtäväkohtainen perehdytys. Kanslian kaikkien työntekijöiden tulisi suorittaa tietosuojatentti.

Sosiaali- ja terveystoimiala

Henkilötietojen käsittelyä koskevia pysyviä- ja toimintaohjeita on päivitetty vuoden 2021 aikana ja niiden päivitys jatkuu vuonna 2022.

Esihenkilöille painotetaan eri yhteyksissä tietosuojaa-asioiden huomioimisesta jokaisen työntekijän perehdytyksessä. Uuden työntekijän perehdytysuunnitelmasa on tietosuojaosio, jotta tietosuoja tulisi huomioitua

palvelusuhteen alusta lähtien ja jokainen uusi työntekijä suorittaisi tietosuojatentin.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on tietosuojaohjeistus intranetissä ja Opehuone-sivustolla. Molemmat on päivitetty vuoden 2021 aikana. Lisäksi on varhaiskasvatuksen asiakastietojärjestelmän ja koulujen ja oppilaitosten opintohallintojärjestelmien käyttöohjeet sekä yleinen henkilöstön perehdytysohjeistus.

ICT-hankintoihin ja tietosuoja-vaikutusten arviointiin liittyvää ohjeistusta on täydennetty.

Tietosuojan peruskoulutus kuuluu pakollisena jokaisen työntekijän perehdytysaineistoon.

Kaupunkiympäristön toimiala

Kaupunkiympäristön toimialalla on valmistunut vuonna 2021 kolme tietosuoja- ja julkisuuslainsäädäntöä sekä tietopyyntöjä koskevaa koulutusmateriaalia toimialan henkilöstön käyttöön ja hyödynnettäväksi osana perehdytystä. Koulutusmateriaalin luomisessa on pyritty ottamaan huomioon jo olemassa oleva ohjeistus, jota on muokattu ja päivitetty tarpeellisilta osin.

Uudet työntekijät veloitetaan suorittamaan tietosuojatentti. Tietosuojatentin tekemistä tukee sitä ennen katsottava peruskoulutusvideo. Tietosuojatentti on osana toimialan perehdyttämisohjelmaa ja työntekijän esihenkilö on vastuussa tentin suorittamisen seurannasta.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Toimialan omia ohjeita ovat Kirjastopalvelujen ja Hel-Met-kirjastopalvelujen käyttöpolitiikat.

Pääsääntöisesti käytetään kaupunkiyhteisiä ohjeita.

Käyttö- ja salassapitositoumuksia ei ole.

Uusien työntekijöiden perehdytyksessä tietosuoja on huomioitu esihenkilöiden tarkistuslistassa, joka sisältää ne asiat, jotka käydään kaikkien uusien työntekijöiden kanssa läpi. Lisäksi on pakollinen kaupunkiyhteinen tietosuojakoulutus.

Liikenneliikelaitos

HKL:ssa noudatetaan henkilötietojen käsittelyssä kaupunkiyhteisiä ohjeita ja tiedonohjaussuunnitelmaa sekä HKL:n rekisteriselosteita henkilötietojen käsittelyä koskien.

Käyttö- ja salassapitositoumuksia ei ole tehty henkilöstön kanssa.

Uusien työntekijöiden perehdytysuunnitelmaan on kirjatun käytäväksi läpi kaupungin tietosuojatentti ja lisäksi HKL:n

oma tietoturvatentti. Jälkimmäinen on tarkoitettu kaikille niille työntekijöille, joilla on oma käyttäjätunnus kaupungin verkossa. Perehdyttäminen on esihenkilön vastuulla.

Muutoksia verrattuna edelliseen vuoteen ei ole.

Palvelukeskusliikelaitos

Palvelukeskus Helsingissä noudatetaan kaupunkiyhteisiä ohjeita. Lisäksi on omaa ohjeistusta, joka on Palvelukeskus Helsingin omilla intranetsivuilla.

Salassapitositoumus pyydetään jokaiselta, joka suorittaa tietosuojatentin. Tietosuojatentti ja salassapitositoumuksen hyväksyminen kuuluu tehdä jokaisen, joka Palvelukeskus Helsingissä käyttää tietokonetta työssään. Salassapitositoumuksia on tehty sama määrä kuin suoritettuja tietosuojatenttejä.

Taloushallintopalveluliikelaitos

Käyttö- ja salassapitositoumusten hyväksyjä on noin 39 (esihenkilöiden lukumäärä).

Uudet työntekijät suorittavat tietosuojatentin ja perehdytykseen kuuluu lisäksi muuta tietosuoja-/turvaa.

Talpassa on käytössä perehdytyksen ABC, tietosuoja ja tietoturva ovat siellä omina kohtinaan. Näistä on linkit kaupungin tietosuoja- ja tietoturvasivuille.

Tietoturvaloukkauksista on tehty Talpan oma prosessikuvaus ja ohjeistus sekä opetusvideo.

Rakentamispalveluliikelaitos

Starassa ei ole tehty omia ohjeita sen tuotantokäyttöön tarkoitettujen sovellusten sisältämien ei-arkaluontoisten tietojen vähäistä käsittelyä varten. Uudet työntekijät opastetaan tietosuoja-asioihin perehdyttämisoppaassa ja Starassa noudatetaan kaupunkiyhteisiä ohjeita.

Muutoksia edelliseen vuoteen ei ole.

Työterveysliikelaitos

Työterveys Helsingissä on laatuja järjestelmän osana IMS-toiminnanohjausjärjestelmässä ohjeistus, jossa on linkit myös kaupungin tietosuojasivuille. Oma ohjeistus kattaa muun muassa tietopyyntöjen käsittelyn ja neuvonnan asiakkaille.

Suojatun, kirjatun sähköpostin käyttö on ohjeistettu henkilöstölle. Samoin henkilötunnuksen käyttö henkilöä haettaessa potilastietojärjestelmästä.

Henkilöstöä on ohjeistettu siitä, miten toimia tietoturvaloukkaustilanteessa.

Koko henkilöstö, myös sijaiset, tekevät salassapitosi-
toumuksen. Esihenkilöt perehdyttävät uudet työntekijät
tietosuoja- ja tietoturva-asioihin ja tietosuojatentti on osa
uusien työntekijöiden koulutusta.

Pelastuslaitos

Pelastuslaitoksella on käytössä kuusi ohjetta koskien
henkilötietojen käsittelyä:

- ohje 33/2018 Henkilörekistereiden hallinto ja
tietosuoja
- ohje 22/2018 Pelastuslaitoksen tietosuoja ja
salassapito
- ohje 23/17/PEL Pelastuslaitoksen
organisaatioturvallisuus
- ohje 22/2020 Tiedonhallinnan vastuuroolit

- ohje 34/2020 Valokuvien ja videoiden kuvaaminen ja
käsittely
- ohje 30/2018 Viestinnän yleisohje

Uusien työntekijöiden täytyy suorittaa pelastustoimen
oma tietoturva- ja tietosuojatentti Koulumaalissa (Tieto-
turva I ja II). Tietosuoja kuuluu uuden henkilön perehdyt-
tämiseen. Perehdyttäminen on esihenkilön vastuulla.

Muutoksia edelliseen vuoteen ei ole.

Tarkastusvirasto

Tietosuojakoulutus ja -tentti ovat osa uusien työntekijöi-
den perehdyttämisohjelmaa. Jokainen tarkastaja antaa
vuosittain riippumattomuusvakuutuksen. Sähköisestä
dokumentoinnista on omat ohjeistuksensa.

13. Henkilötietojen tietoturvaloukkaukset

Henkilötietojen tietoturvaloukkauksella tarkoitetaan tapahtumaa, jonka seurauksena henkilötietoja tuhoutuu, häviää, muuttuu tai niihin pääsee käsiksi ulkopuolinen taho, jolla ei ole oikeutta käsitellä tietoja. Tietoturvaloukkaus voi tapahtua vahingossa tai tahallisesti. Henkilötietojen tietoturvaloukkauksia ovat esimerkiksi tietojen lähettäminen väärälle henkilölle, kadonnut henkilötietoja sisältävä paperi, omaan työhön kuulumattomien henkilötietojen katselu, kadonnut muistitikku, varastettu tietokone tai murtautuminen henkilötietoja sisältävään järjestelmään.

Tietoturvaloukkauksen havainneen työntekijän tulee ilmoittaa havaitsemastaan tietoturvaloukkauksesta välittömästi esihenkilölleen ja oman organisaationsa tietosuojaan vastuuhenkilölle. Vastuuhenkilön tulee ilmoittaa tietoonsa saamasta tietoturvaloukkauksesta välittömästi tietosuojavastaavalle ja apulaistietosuojavastaavalle tietointijärjestelmän kautta. Vastuuhenkilö huolehtii siitä, että asia tulee selvitettyksi organisaatiossa.

Oheisessa taulukossa on lueteltu tapahtuneiden tietoturvaloukkausten lukumäärät kunkin toimialan, viraston ja liikelaitoksen osalta:

Toimiala/virasto/liikelaitos	Tietoturvaloukkausten lukumäärä		
	25.5.2018–31.12.2019	2020	2021
Kaupunginkanslia	1	8	8
Sosiaali- ja terveystoimiala	172	193	275
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	19	17	12
Kaupunkiympäristön toimiala	7	4	3
Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala	1	3	3
Liikenneliikelaitos (HKL)	1	0	0
Palvelukeskusliikelaitos (Palvelukeskus Helsinki)	4	0	5
Taloushallintopalveluliikelaitos (Talpa)	38	8	7
Rakentamispalveluliikelaitos (Stara)	0	2	0
Työterveysliikelaitos (Työterveys Helsinki)	1	1	8
Pelastuslaitos	0	0	0
Tarkastusvirasto	0	0	0
Kaupungilla yhteensä	244	236	321

Seuraavissa kappaleissa on kuvattu toimialoilla, virastoissa ja liikelaitoksissa tapahtuneet tyypillisimmät tietoturvaloukkaustapaukset, mikäli niitä on tapahtunut useita, sekä mahdolliset vahingonkorvausvaatimukset.

Kaupunginkanslia

Tapauksia on vain muutama.

Kaupunginkanslian vastuulla olevien rekisterin osalta ei ole tullut vahingonkorvausvaatimuksia.

Sosiaali- ja terveystoimiala

Sosiaali- ja terveystoimialalla tyypillisimmissä tietoturvaloukkauksissa asiakas- tai potilastietoja sisältäviä asiakirjoja on joutunut ulkopuolisen henkilön saataville. Usein kyseessä on ollut väärälle henkilölle sähköpostitse tai kirjeitse lähetetty henkilötietoja sisältänyt asiakirja tai lähetys. Esimerkiksi vastaanottajan sähköpostiosoi-

te on saatettu kirjoittaa väärin tai asiakastietojärjestelmästä on saatettu poimia väärän henkilön osoite. Joissain tapauksissa asiakkaalle lähetettävien asiakirjojen sekaan on saattanut joutua toista henkilöä koskevia tietoja. Henkilötietoja sisältäviä asiakirjoja on myös kadonnut postissa sekä niitä on välillä tippunut kadulle esimerkiksi työntekijän repusta.

Toinen merkittävä osa tietoturvaloukkauksista liittyy potilas- ja asiakastietojärjestelmien käyttöön. Tällöin esimerkiksi väärän henkilön tietoihin on tehty toista henkilöä koskevia kirjauksia. Osa asiakas- ja potilastietojärjestelmää koskevista tietoturvaloukkauksista on johtunut järjestelmän virheestä, jonka seurauksena esimerkiksi henkilötietoja on näkynyt liian laajalle joukolle, kuten organisaatorajojen yli.

Vuonna 2021 sosiaali- ja terveystoimialaan kohdistui viisi tietoturvaloukkauksen johdosta esitettyä vahingonkorvausvaatimusta. Niistä vuoden loppuun mennessä ratkaistiin neljä. Kaikki vahingonkorvausvaatimukset johtivat korvauksiin.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Tyypillisin tietoturvaloukkaus kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla liittyy sähköpostin käyttöön. Henkilötietoja on päätyntä väärille vastaanottajille tai vastaanottajien osoitetiedot näkyvät liian laajasti. Myös tietojärjestelmiin ja internetjulkaisuihin liittyviä tietoturvaloukkauksia on tapahtunut.

Kaupunkiympäristön toimiala

Ei esitettyä vahingonkorvausvaatimuksia vuonna 2021.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Tyypitapauksena voitaneen pitää vahingossa asiakkaille sähköpostilla lähetettyjä muiden asiakkaiden yhteystietoja.

Vahingonkorvausvaatimuksia ei ole tullut.

Liikenneliikelaitys

Vuonna 2021 ei ole raportoitu tietoturvaloukkauksia.

Palvelukeskusliikelaitys

Vahingonkorvausvaatimuksia ei ole tullut.

Taloushallintopalveluliikelaitys

Tyypillisiä tietoturvaloukkauksia ovat kirje (lasku) väärään osoitteeseen. Väärään osoitteeseen menevien laskujen

tietoturvaloukkausten määrää on saatu pienennettyä sillä, että SAP-järjestelmän asiakasrekisteriin väestötietoja haetaan laajemmin, ei pelkästään Helsingin kaupunkilaisia.

Vahingonkorvausvaatimuksia ei ole tullut.

Rakentamispalveluliikelaitys

Tuntemattomasta syystä kahdella samannimisellä tuotannon työntekijällä on ollut sama sähköpostiosoite Outlook-sovelluksessa, jonka ylläpidosta käyttäjätukineen vastaa sovelluksen omistava digitaalisen perustan yksikkö. Saadun tiedon mukaan työntekijöillä ei ole ollut pääsyä sähköpostiin eikä toistensa sähköpostiviesteihin eivätkä he käytä muita sovelluksia työssään.

Vahingonkorvausvaatimuksia ei ole tullut.

Työterveysliikelaitys

Henkilötietoja on lähetetty väärään sähköpostiosoitteeseen. Sähköpostin liitteenä on lähetetty väärän henkilön tietoja. Kierrätetyn sähköpostiosoitteen avulla uusi työntekijä on päässyt väärän asiakkaan tietoihin nyt jo poistuneessa sähköisessä kanavassa.

Pelastuslaitys

Vahingonkorvausvaatimuksia ei ole tullut.

Tarkastusvirasto

Vahingonkorvausvaatimuksia ei ole tullut.

14. Valvontaviranomaisten selvitys- ja tietopyynnöt

Tietosuojavaltautettu on Suomen kansallinen valvontaviranomainen, joka valvoo tietosuojalainsäädännön noudattamista. Tietosuojavaltautetun toimisto saattaa lähettää rekisterinpitäjille selvityspyyntöjä esimerkiksi tilanteissa, joissa on tietosuojavaltautetun toimistolle ilmoitettu tietoturvaloukkauksesta ja siitä tarvitaan selvennystä.

Seuraavissa kappaleissa on lueteltu kunkin toimialan, viraston ja liikelaitoksen osalta, onko niille tullut tietosuojavaltautetun toimistolta selvitys- tai tietopyyntöjä.

Kaupunginkanslia

Yksi pyyntö 23.2.2021 ja samaan asiaan liittyvä lisäselvityspyyntö 1.7.2021. Tietosuojavaltautettu pyysi selvitystä rekisteröidyn tietojen poistamisesta Helsingin kaupungin palautejärjestelmästä.

Tämä on ensimmäinen kerta, kun tietosuojavaltautettu pyytää selvitystä kaupunginkanslian vastuulla oleviin rekistereihin liittyvästä toiminnasta.

Sosiaali- ja terveystoimiala

Toimialalle on tullut neljä selvityspyyntöä:

- Vastaamon tietoturvaloukkaukseen liittynyt selvityspyyntö
- Tietoturvaloukkaukseen liittynyt selvityspyyntö (lähetetty vahingossa kouluterveydenhuollosta väärälle huoltajalle tekstiviesti kehitysvammaisen oppilaan tulevasta HPV-rokotuksesta)
- Selvityspyynnot Apotin tietosuojan vaikutustenarviointien ennakkokuulemisiin kahteen rekisteriin kirjaa- vista rooleista ja lääkitystyönkulusta.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Valvontaviranomaisen selvitys- ja tietopyyntöjä ei ole tullut kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle vuonna 2021.

Kaupunkiympäristön toimiala

Kaupunkiympäristön toimialalle on tullut yksi selvityspyyntö vuonna 2021 liittyen Hitas -järjestelmän rekisteriin.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Selvityspyyntöjä ei ole vuonna 2021 tullut. Edellisenä vuonna tuli yksi selvityspyyntö.

Liikenneliikelaitos

Selvityspyyntöjä ei ole vuonna 2021 tullut. Muutosta verrattuna edelliseen vuoteen ei ole.

Palvelukeskusliikelaitos

Palvelukeskukselle ei ole tullut pyyntöjä.

Taloushallintopalveluliikelaitos

Selvityspyyntöjä ei ole tullut vuonna 2021. Muutosta vuoteen 2020 verrattuna ei ole tapahtunut.

Rakentamispalveluliikelaitos

Stara ei ole saanut selvityspyyntöjä vuonna 2021. Tilanteessa ei ole tapahtunut muutosta.

Työterveysliikelaitos

Selvityspyyntöjä ei ole tullut. Ei ole tapahtunut muutosta edellisvuoteen.

Pelastuslaitos

Selvityspyyntöjä ei ole tullut. Ei ole tapahtunut muutosta edellisvuoteen.

Tarkastusvirasto

Selvityspyyntöjä ei ole tullut.

15. Tietosuojatyössä havaitut ongelmakohdat, kehittämistarpeet ja onnistumiset

Yksi tietotilinpäätöksen keskeisiä tehtäviä on nostaa esille tietosuojatyön ongelma-kohtia, kehittymisen paikkoja ja onnistumisia. Niitä luetellaan seuraavissa luvuissa kun-kin toimialan, viraston ja liikelaitoksen osalta.

15.1 Ongelmakohdat

Kaupunginkanslia

Kaupunginkansliassa on vuoden 2021 aikana havaittu seuraavia haasteita tietosuojan toteuttamisessa:

Kaupunginkanslian osastoilla ei välttämättä ole tietoa toisilla osastoilla meneillään olevista tietojärjestelmä- tai palveluhankinnoista, jolloin hankinnan yhteydessä asetettavissa tietosuojavaatimuksissa ei osata ottaa huomioon muiden osastojen henkilötietojen käsittelyyn liittyviä tarpeita. Jälkeenpäin palveluihin tehtävät muutokset ovat usein käytännössä hankalia toteuttaa, ja niistä tulee todennäköisesti myös lisäkustannuksia.

Tietosuojan vaikutustenarviointien tekemistä koskevassa osaamisessa ja vaikutustenarvioinnin kytkemisessä osaksi hankintaprosessia ja siihen liittyvää päätöksentekoa on edelleen kehitettävää ja koulutusta ja ohjeistusta tarvittaisiin enemmän kuin tällä hetkellä on mahdollista toteuttaa.

Tietosuojan vaikutustenarviointeja ryhdytään edelleen usein toteuttamaan liian myöhään, jolloin niiden tekemisessä on kova kiire tai niiden tarkoituksena oleva riskienhallinta ei enää ehdi toteutua.

Haasteita on tunnistettu liittyen henkilötietojen luovutuksiin tilanteissa, joissa tietoa ei luovuteta teknisen rajapinnan kautta niin, että luovutuslokista kävisi ilmi luovutuksen ajankohta ja tiedot vastaanottava taho. Monissa tilanteissa tiedot joudutaan luovuttamaan paperisina tulosteina, jolloin työntekijän vastuulle jää kirjata järjestelmään tieto tulosteiden luovutuksesta. Kaikissa järjestelmissä ei välttämättä ole selkeää paikkaa tällaisen kirjauksen tekemiseen.

Henkilötietojen sijaintiin liittyvät vaatimukset on koettu haastaviksi vaikutustenarviointien yhteydessä. Mikäli kyseessä on henkilötietojen käsittely EU/ETA-alueen ulkopuolella, on koettu haastavaksi arvioida, milloin kohdemaan tietosuojan taso on riittävä tai suojoitoimenpiteet riittävät niin, että käsittely on mahdollista.

Kaupungilla valmisteltiin syksyllä 2021 ja loppuvuodesta päätöstä, jolla oli tarkoitus ratkaista, millä edellytyksillä henkilötietojen käsittely EU/ETA-alueen ja komission hyväksymän maan ulkopuolella olisi mahdollista. Päätöksen valmistelu jäi kuitenkin kesken ja siirtyi seuraavalle vuodelle.

Työllisyyden kuntakokeiluun liittyviä haasteita

Työllisyyden kuntakokeilu käynnistyi maalikuussa, mikä on aiheuttanut huomattavan lisäyksen elinkeino-osastolla tapahtuvaan tietosuojatyöhön aikaisempaan verrattuna. Voimassa olevan kokeilulainsäädännön mukaisesti kaupunki on henkilötietojen käsittelijän vastuussa. Tästä huolimatta kokeilun edetessä on esiintynyt lukuisia rekisterinpitäjyyteen liittyviä haasteita, koska vastuiden jakaantuminen ei ole ollut yksiselitteisen selkeää. Kokeilun toteutukseen vaikuttavan lainsäädännön tulkinta on monilta osin jäänyt pitkälti kokeilukuntien vastuulle. Toukokuussa 2022 voimaantulevaksi ehdotetussa lainsäädännössä (HE 225/2021 vp) kokeilualueen kunnat tulisivat olemaan yhteisrekisterinpitäjiä suhteessa TE-hallinnon asiakastietoon. Voimaan tullessaan laki saattaa selkiyttää rekisterinpitäjyyteen liittyviä tulkintoja ja vastuita, mutta vastaavasti uusi rooli rekisterinpitäjänä aiheuttanee työllisyyspalveluille uusia tehtäviä ja vastuita, joita olisi tärkeä arvioida ennen lain voimaantuloa. Merkittävä osa Helsingin kuntakokeilun asiakastyöntekijöistä on valtiotaustaisia. Kahden organisaation tietosuojaan liittyvissä tulkinnoissa ja ohjeistuksissa on eroja, mikä on omiaan aiheuttamaan henkilöstössä hämmennystä.

Rekisterinpitäjä ohjeistaa kokeilukuntia sähköisen kuntakokeilualustan kautta, mutta kaikissa tapauksissa tätä ei ole koettu riittäväksi, vaan olisi tarvittu rekisterinpitäjään selkeä keskusteluyhteys. Toisaalta myös rekisterinpitäjän antamien ohjeiden jalkautuksessa ja tietosuojakysymysten perehdyttämisessä työllisyyspalveluissa on ollut haasteita, koska tietosuojaan liittyvät sisäiset vastuut eivät aina ole olleet riittävän selkeitä. Vastuutukseen ja toimenkuviin liittyvät epäselvyydet ovat jo itsessään tietosuojariski. Lisähaastetta on tuonut toimintaympäristössä tapahtuneet lainsäädäntömuutokset kuten tiedonhallintalain voimaantulo. Joiltain osin on ollut epäselvää, mikä tiedonhallintalain toimeenpanossa kuuluu kokeilukunnan vastuulle ja mikä rekisterinpitäjänä valtiolle.

Tietosuojatyö on vaatinut enemmän resurssia kuin mihin on osattu varautua. Esimerkiksi tietosuojan vaikutus-

tenarviointeja ja kaupungilla ennestään käytössä olevia järjestelmiä on jouduttu arvioimaan uudestaan kuntakoikeilun edellyttämän tietosuojan näkökulmasta. Tietosuojan vaikutustenarviointi on kuntakokeilussa kriittistä johtuen henkilöstön ja asiakaskunnan suuresta määrästä sekä salassapidon vaatimuksista. Vaikutustenarvioinnit ovat jo itsessään aikaa vieviä prosesseja, jotka vaativat perehtyneisyyttä ja vahvaa juridista osaamista. Lisäksi arviointiprosesseilla on runsaasti heijastevaikutuksia ja niiden seurauksena esiin nousee usein ennakoimattomia kysymyksiä, joiden selvittely vie aikaa. Mm. uusien järjestelmien ja työkalujen käyttöönotto viivästyy, jos prosesseihin ei saada nopeasti riittävää tietosuojaosaamisen tukea. Tässä suhteessa myös toimiva yhteydenpito rekisterinpitäjään on tärkeää, sillä kokeilualueiden kuntien omien ratkaisujen käyttäminen vaatii rekisterinpitäjän hyväksynnän.

Henkilötietojen käsittely käytännön toiminnassa edellyttää erityisen suurta tarkkuutta, koska kokeilulakiin liittyvien tehtävien ja kaupungin omien työllisyyspalveluiden tuottamiseen liittyvien tehtävien asiakastietoja ei saa käyttää ristiin. TE-toimistoista kuntakokeiluun siirtyneillä ja kuntien kuntakokeilutehtäviä tekevällä henkilöstöllä on lainsäädäntöön pohjautuen osin erilaiset mahdollisuudet hyödyntää asiakastietojärjestelmän sisältämää asiakastietoa, mikä on saattanut aiheuttaa sekaannusta ja herättää epätietoisuutta. TE-toimistosta kokeilulain nojalla kuntakokeiluihin siirtyneet virkamiehet voivat hoitaa vain kokeilulaissa tarkoitettuja tehtäviä. Kunnan palveluksessa olevat voivat hoitaa sekä kokeilulakitehtäviä että kunnan yleisen toimialan työllisyyspalvelun tehtäviä tai muuhun lainsäädäntöön perustuvia tehtäviä (esim. sote). Kokeilulakitehtävissä ja TE-hallinnon asiakastietojärjestelmää käytettäessä on noudatettava kokeilulakia ja rekisterinpitäjän ohjeistusta. Edellä olevan mukaisesti edellytyksenä on, että kaikessa tekemisessä tulee olla selvillä, toimitaanko kokeilulakitehtävissä vai jossain muussa tehtävissä. Rajanveto näiden kahden välillä ei aina ole yksiselitteistä ja tarkennusta tarvitaan edelleen, että tunnistetaan min-kälaisen tehtävän parissa kulloinkin toimitaan ja millaisia ohjeistuksia ja rajoituksia toimintaan liittyy. On olemassa myös riski, että asiakas ei hahmota, hoidetaanko asiainnissa kokeilulaissa tarkoitettua viranomaistehtävää vai annetaanko hänelle jotain muuta palvelua.

Henkilötietojen keräämiseen, säilyttämiseen ja tietojen vaihtoon liittyviä kysymyksiä on jouduttu ratkomaan usealla rintamalla sekä asiakkaisiin että henkilöstöön liittyen. Esimerkiksi työhön kuntouttavien palveluiden osalta tietosuojaongelmia on ratkottu ja selkiytetty yhteistyössä Kelan ja muiden PKS-kuntien kanssa.

Sosiaali- ja terveystoimiala

Sosiaali- ja terveystoimialalla on havaittu puutteita asiakirjojen huolellisessa käsittelyssä, salassa pidettävän tie-

don säilyttämisessä ja sähköpostikäytännöissä. Asiakirjojen käsittely ja salassa pidettävän tiedon säilyttäminen koskevat sähköistä ja manuaalista käsittelyä.

Tietoturvaloukkausten havaitsemisessa ja ilmoittamisessa on havaittavissa tietoisuuden lisääntymistä, mutta puutteitakin esiintyy. Puutteita on havaittu tietosuojan huomioimisessa hankintaprosessissa erityisesti pilotoinneissa ja toiminnassa pienhankintana tehtävissä hankinnoissa. Tietosuojan vaikutustenarviointien tekeminen aloitetaan liian myöhäisessä vaiheessa. Linjajohdon tietosuojaosaamisessa on havaittu koulutustarpeita erityisesti koskien sosiaalihuollon ja terveydenhuollon välisten tietojenvaihtojen lakiperusteita. Tietosuojan ja tietoturvan eron ja toisaalta yhteyden tunnistamisessa on haasteita.

Tietoturvaloukkauksia ilmoitetaan enemmän kuin edellisen tarkastelujakson aikana. Lisäksi yleinen tietosuoja-tietoisuus on kasvanut toimialalla. Kiinnostus tietosuoja-asioihin näkyy myös koulutuspyyntöinä. Työntekijät ovat olleet enemmän yhteydessä tietosuojaan ja -turvaan liittyvissä kysymyksissä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla ongelmat ovat olleet lähes täysin samat kuin vuonna 2020. Vuoden 2021 aikana ei valitettavasti ole puutteita saatu korjattua.

Tietosuojakoulutuksen suorittaminen osana työntekijän perehdytystä on osoittautunut ongelmalliseksi. Vain pieni osa, n. 10 % uusista työntekijöistä on suorittanut koulutuksen ja tentin Onni-järjestelmässä.

Toimitilaturvallisuudessa ei ole otettu tietosuojan tarpeita riittävästi huomioon. Esim. näytönsuojakalvoja ei ole hankittu monitilatoimistoihin. Päiväkodeissa on todettu moneen otteeseen lukittavien säilytystilojen puute.

Kaupunkiympäristön toimiala

Toimialan toiminnan monipuolisuudesta ja laajuudesta johtuen henkilörekistereitä ja henkilötietoja sisältäviä tietojärjestelmiä on paljon ja niiden hallinnointi on haastavaa. Tähän liittyy oman ongelmansa tuo se, että toimialan tietojärjestelmissä olevia henkilötietoja sisältäviä asiakirjoja on määrällisesti erittäin paljon ja osa niistä on peräisin ajalta, jolloin nykyistä henkilötietoja koskevaa lainsäädäntöä ja kaupungin/toimialan ohjeistusta ei vielä ole ollut.

Oman haasteensa tuo myös sen varmistaminen, että kaikki uudet toimialan työntekijät saavat riittävän koulutuksen henkilötietojen asianmukaista käsittelyä koskien. Ohjeistukselle ja jatkuvalla koulutuksella käytännön esimerkein nähdään edelleen muutenkin olevan tarvetta asianmukaisen henkilötietojen käsittelyn varmistamiseksi. Varsinaisten koulutusten ja yksittäistä toimintaa kos-

kevien yksilöllisten koulutusten pitäminen on resurssi- ja aikataulusyistä melko rajallista. Tästä syystä toimialalla on vuonna 2021 tehty uudet tietosuojaa koskevat entistä kattavammat koulutusmateriaalit henkilöstön käyttöön ja tietosuoja-asioihin perehdyttämiseksi.

Sekä tietosuojan että tietoturvan vastuuhenkilöiden vaihtuminen kesken vuoden on asettanut omat haasteensa tehtävien toteuttamisessa.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Pilvipalvelujen käytössä on havaittu, että käyttäjän tulisi edelleen tiedostaa tarkemmin tallennettavan tiedon turvallisuus eli minne minäkin tiedon voi tallettaa. Tämä koskee sekä ryhmätöyöohjelman (Teams) keskusteluja että työskentelyä tiedostoja (O365). ”Tee näin” -ohjeita tarvittaisiin.

Yhtenä ongelmakohtana on tunnistettu tietojen käsittely kaupungin järjestelmien ulkopuolisissa palveluissa, joiden tietosuojavaatimuksia ei ole arvioitu (esimerkiksi yksityiskäyttöön tarkoitettut Googlen Gmail ja Drive sekä Dropbox).

Erityisenä ongelmakohtana on se, etteivät esihenkilöt lähetä uusia vakinaisia työntekijöitä tietosuojatenttiin. Jatkossa viestitään esihenkilöitä asiassa palvelukokonaisuuden johtajien kautta.

Vaikeutena on ollut tietoturvapääällikkö-tehtävän vaihtuvuus. Kun edellinen tietoturvapääällikkö vaihtoi työpaikkaa, ei tehtävää 1.10.2021 jälkeen ole saatu täytettyä.

Liikenneliikelaitys

Tietosuojan kannalta avaintöissä toimivat henkilötietojen käsittely sekä hankintoja tekevät henkilöt ovat enenevässä määrin tietoisia tietosuojavaatimuksista ja osaavat aiempaa paremmin nostaa tietosuoja-asioita esille. Haasteena on kuitenkin, että mm. vaikutustenarvioinnit ovat edelleen hyvin pitkälle tietosuojan vastuuhenkilön ja varahenkilön tietämyksen varassa ja tästä voi seurata pullonkauloja projekteille ja hankinnoille. Lisäksi tietosuojan kokonaiskuvan hallinta ja iso osa tietosuojatyöstä on yhden tai kahden henkilön varassa ja tietosuojatyössä on siten suuri henkilöriski. Koska tietosuojan vastuuhenkilö ja varahenkilö hoitavat tietosuojatehtäviä muun toimen ohella, on riski, että muut työt menevät tietosuojatyön edelle.

Tietosuojaan liittyvien järjestelmien ja toimintatapojen kokonaiskuva koetaan osittain puutteelliseksi, ja lisäohjeistukselle ja ohjeistuksen selkiyttämiseksi olisi tarvetta. Asian parantamiseksi on yritetty aloittaa vuonna 2021 oman tietosuojaverkoston toiminta sekä ottaa tietosuojan toteutumisen seuranta osaksi uutta turvallisuus-, laatu- ja ympäristötoiminnan omavalvontaprosessia, mutta nämä toimet eivät ole tuoneet toivottua tulosta osaamisen tai johtamisen parantamiseksi.

Organisaation tietosuojatyö on edelleen pitkälti tietosuojan vastuuhenkilön oman aktiivisuuden varassa eikä ylhäältä tapahtuvaan johtamiseen ole vielä täysin päästy kehitystoimista huolimatta.

Palvelukeskusliikelaitys

Henkilökunnan osaamistaso vaihtelee Palvelukeskuksessa. Tietosuojaosaamista on kuitenkin selkeästi aiempaa enemmän, siitä kertonee myös se, että tietoturvaloukkauksia on tullut vähemmän selvitettyä vuonna 2021.

2021 lopussa Palkessa huolestuttaa, kuinka digitaalisen perustan suhteen saadaan huomioitua tietosuoja, kun mm. työasemille ja verkkolevyille tulee saamaan suoran yhteyden Palvelukeskuksen näkökannalta hallitsematon hallinnoijaa ja käsittelijää, jopa kaupungin ulkopuolelta.

Pilvipalvelujen vauhdikas käyttöönotto vajavaisin ohjeistuksin aiheuttaa epävarmuutta henkilötietojen käsittelyn osalta.

Taloushallintopalveluliikelaitys

Manuaalisen käsittelyn osalta tarvitaan lisäohjeistusta.

Rakentamispalveluliikelaitys

Tuotantoprojektien ohjelmistojen hankinnat ovat edellyttäneet kaupungin ohjeiden, tietosuojaa ja -turvaa koskevien käytäntöjen huomioon ottamisen varmistamista etätöissä.

Koronapandemia on vaikuttanut yhteistyöhön ja tiedon jakamistapoihin eri toimijoiden (ulkoiset ja sisäiset) kesken.

Työterveysliikelaitys

Tarvitaan tukea ja osaamisen vahvistamista laajoihin vaikutustenarviointeihin tietoturvan osalta.

Kotihakemistoilla olevien tietojen käytön seuranta ja valvonta on käytännössä vaikeaa. Pyydetty poistamaan 11/21 henkilötietoja sisältävät tiedostot.

Pelastuslaitos

Pelastuslaitos ei ole havainnut uusia ongelmia. Aiemmin havaitut ongelmat liittyvät lähinnä käytettäviin järjestelmiin. Levyllä olevien tietojen käytön seuranta ja valvonta on käytännössä vaikeaa ja riskejä hallitaan käyttöoikeuksilla ja ohjeistuksilla.

Tarkastusvirasto

Käyttäjien kotihakemistoilla olevien tietojen käytön seuranta ja valvonta on käytännössä vaikeaa. Riskejä hallitaan käyttöoikeuksilla ja ohjeistuksilla.

15.2 Kehittämistarpeet

Kaupunginkanslia

Kaupunki panostaa digitaalisten palveluiden hyödyntämiseen ja myös niiden omaan tuotantoon. Tämä aiheuttaa edelleen lisääntyvää tietosuojatyötä kaupunginkansliassa. Tietosuojaan vastuuhenkilön ja varahenkilön myös vuoden 2021 aikana lisääntyneen tietosuojatyön määrän johdosta kaupunginkanslian tietosuojatyöhön varattu henkilöstöresurssi on riittämätön ja se hidastaa esimerkiksi vaikutustenarviointien ja sitä kautta kaupungin digitalisaatiotavoitteiden saavuttamista.

Kaupunginkansliassa on tarve kokoaikaiselle tietosuojaan vastuuhenkilölle. Myös varahenkilölle tulisi varata enemmän työaikaa tietosuojatyöhön ja esimerkiksi tietosuojaan vaikutustenarviointeihin osallistumiseen. Vaihtoehtoisesti vaikutustenarviointien tekeminen tulisi jakaa kokonaan uudella tavalla esimerkiksi tätä tarkoitusta varten koulutetuille projektipäälliköille. Kanslian tietosuojatyöryhmän jäsenille tulisi varata riittävästi aikaa tietosuojaosaamisen kehittämiseen ja ylläpitämiseen.

Kaupunginkanslian tietosuojaan vastuuhenkilö ja varahenkilö ovat tehneet tiivistä yhteistyötä tietoturvan asiantuntijoiden kanssa erityisesti tietosuojaan vaikutustenarviointien yhteydessä. Yhteistyötä on kuitenkin tarpeen edelleen lisätä ja kehittää ennakolliseen suuntaan esimerkiksi järjestelmällä säännöllisiä tapaamisia kaupunginkanslian keskeisten tietoturva-asiantuntijoiden kanssa.

Tiedonhallintalain toimeenpanoon ja tietosuojaan liittyvät kasvaneet tietoturvatarpeet sekä digipalveluiden erilaisten teknisten ratkaisuiden kasvanut määrä ja monimutkaisuus lisäävät tarvetta kaupungin oman tietoturvakyvyyden merkittävälle kehittämiselle. Tämä tarkoittaa sekä kaupungin oman henkilöstön tehtäviin liittyvän tietoturvaosaamisen kehittämistä että asiantuntijapalveluiden aiempaa laajempaa hyödyntämistä. Tietoturvaosaajien vähäinen määrä koko digipalvelualalla korostaa tarvetta keskittyä kaupungin valitsemiin tiettyihin teknologiaratkaisuihin.

Kaupungin tietohallinnon uudelleen järjestely ja siihen liittyvä digipalveluita tarjoavan sidosyhteisön perustaminen jatkuvat vuoden 2022 aikana. Uudelleen järjestelyjen yhteydessä on syytä kiinnittää huomiota tietoturvaan liittyvien voimavarojen kohdentamiseen. Osa digitaalisen perustan tietoturvapalveluista on mahdollista toteuttaa sidosyhteisön palveluina, osa kaupunkiyhteisistä tietoturvan tehtävistä ja palveluista kaupungin toimesta.

Jos rekisteröidyn pyynnöt tulevat muuten kuin sähköisen asiointipalvelun kautta tai tietopyyntölomakkeella, niitä

ei tällä hetkellä tilastoida. Tulisi selvittää, miten nämäkin tietopyynnöt saataisiin kirjattua ja tilastoitua.

Tulisi selvittää, pitäisikö tiedot tietojärjestelmien suunnitteleminen käyttökatoista raportoida digitaaliselle perustalle, kun digitaalisen perustan palveluihin tulee kyberturvapalveluiden valvomotoiminne parantamaan tämän osa-alueen hallintaa.

Sosiaali- ja terveystoimiala

Sotessa tulisi edelleen kiinnittää huomiota tietosuojaan varhaisemmassa vaiheessa hankkeita ja projekteja. Tietosuoajatietoisuus on parantunut ylimmässä johdossa, mutta linjajohtoon tietoisuuden parantamiseen tulee edelleen panostaa.

Uusi asiakas- ja potilastietojärjestelmä Apotti otettiin käyttöön vuoden 2021 aikana. Vanhat asiakas- ja potilastietojärjestelmät siirtyivät Apotin käyttöönoton myötä katselukäyttöön ja jäivät myöhemmin pois käytöstä kokonaan. Apotin kehittäminen tulee aiheuttamaan lisätyötä tietosuojaan ja -turvan saralla. Apotin käyttöönoton myötä on myös aiheutunut järjestelmän toiminnasta ja käytöstä tietoturvaloukkauksia.

Rekisteröityjen informointiin tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Tällä hetkellä informointi tapahtuu rekisteriselosteilla, jotka kuvaavat henkilötietojen käsittelyä vain hyvin yleisellä tasolla.

Tietosuojaan vaikutustenarviointeja on laadittu enemmän kuin viime tarkastelujakson aikana. Myös tietopyyntöprosessi sujuu paremmin, mutta edelleen tulee kiinnittää huomiota henkilöstön tietoisuuteen oikeista toimintatavoista, koska tietopyyntöihin liittyvät konsultoinnit edelleen kuormittavat tietosuojalakimiehiä.

Käyttöoikeuksien hallintaan ei ole keskitettyä sähköistä ratkaisua, vaan käytössä ovat paperiset käyttöoikeuslomakkeet. Sähköinen käyttöoikeusprosessi ja -järjestelmä pitäisi saada tehtyä mahdollisimman pian.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Tietosuoja- ja -turvakoulutusta tulisi järjestää henkilöstölle työn tarpeiden ja sisällön mukaisesti kohdennettusti. Tietosuojaan peruskoulutukseen osallistumista tulisi tehostaa. Tavoitteena on järjestää useita tietosuojateemaisia keskustelutilaisuuksia eri yksiköille v. 2022.

Toimitilojen tietosuojaan koskevat puutteet pitäisi korjata.

Keskeinen kehittämiskohde on digitaalisten pilvipalveluiden, M365 ja GWE-Fundamentals tietosuojasäädösten mukaisuuden varmistaminen.

Kaupunkiympäristön toimiala

Toimialan tietosuojatyö on organisoitu kahden lakimiehen toimesta. Vaikutustenarviointiprosessi on aloitettu varsinaisesti toimialalla huhtikuussa 2020. Vuoden 2021 aikana vaikutustenarviointiprosessin jalkauttaminen on edistynyt odotetusti ja sitä tullaan kehittämään edelleen.

Toimialalla on huomattavan paljon henkilörekistereitä ja niitä koskevien rekisteriselosteiden laatiminen ja päivittäminen vaativat jatkuvaa työtä.

Kaupunkiympäristön toimialalla on perustettu ja täytetty huhtikuusta 2020 lähtien tietosuojalakimiehen vakanssi. Tietosuojalakimiehen lisäksi toimialalla on toiminut huhtikuusta 2020 lähtien myös toinen tietosuojaan vastuuhenkilö. Varsinaista sisäistä tietosuojatyöryhmää ei toimialalla ainakaan toistaiseksi vielä ole.

Kaupunkiympäristön toimialalla on otettu käyttöön toimialan yhteinen projektinhallintamalli ja asetettu yhdeksi toteutusvaiheen siirtymiskriteeriksi tietosuojatarkastelu ja tarvittaessa tietosuojaan vaikutustenarvioinnin tekeminen.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Parannettavaa on uusien vakinaisten työntekijöiden tietosuojatentin suorittamisen varmistamisessa. Lisäksi myös määräaikaisen henkilöstön tietosuojakoulutuksen varmistamisessa.

Kehitystarpeeseen vaikutustenarviointien tekemiseen tarvittaessa on vastattu koulutuksissa, asiasta tiedottamalla ja yhdessä vaikutustenarviointeja tekemällä.

Liikenneliikelaitos

Vuonna 2021 ei ole tehty varsinaista tietosuojaan kehittämistyötä. ICT-toimintojen uudelleen organisoinnissa on perustettu uusi kyberturvavastaavan tehtävä ja tietoturva on otettu uudessa ICT-organisaatiomallissa aiempaa paremmin huomioon. Jatkossa kyberturvan ja tietosuojaan työtehtävien parempi yhteensovittaminen on edelleen tärkeää.

Organisaation itseohjautuvuutta tietosuoja-asioissa tuli entisestään syventää. Tietosuoja olisi nähtävä entistä paremmin osana yleistä turvallisuus- ja laatutyötä eikä erillisenä lakitoimintona. Tietosuojaan osaamisen olisi painotettava enemmän toiminnan kehittämisestä vastaaville yksiköille, eikä niinkään lakipalveluille.

Palvelukeskusliikelaitos

Tehty panostus tietosuojatyöhön on ollut selkeästi kannattavaa. Sen jatkuvuus samalla tasolla tulee varmistaa myös jatkossa.

Palvelukeskukselle oleellista olisi ollut nykyaikainen suojattu dokumentinhallintajärjestelmä, mutta kaupunkiyhteinen, edelleen keskeneräinen projekti keskeytti Palken oman projektin.

Suurta huolta Palken tietoturvaluusryhmässä herättää pilvipalvelujen, kuten M365:n käytön yleistymisen.

Kaupunkiyhteisten sovellusten hankinnoissa ei ole panostettu turvallisiin työvälineisiin henkilötiedon käsittelyä varten. Toiminnallisuudeltaan helppo ja käytettävä suojattu sähköposti on hyvä esimerkki tarpeesta, jota ei ole pystytty täyttämään.

Taloushallintopalveluliikelaitos

Kehittämistarpeita ja -kohteita ovat uusien työntekijöiden perehdytys ja jatkuva osaamisen varmistaminen, tietojärjestelmien lokitietojen saatavuus ja käytettävyys johtuen suurista määristä, tietojärjestelmien lokitietojen saatavuus tarpeen ilmettyä tulisi olla helpompaa, ja lisäksi uusissa sovelluksissa ja järjestelmissä tulisi huomioida tietosuojaan kannalta vaadittavat parannukset. Henkilöstön tietosuoja- ja tietoturvaosaamista lisätään digiABC-verkkokurssilla. Tavoitteena on, että kaikki talpalaiset suorittavat sen vuoden 2022 aikana.

Rakentamispalveluliikelaitos

Starassa tullaan ottamaan tietosuoja ja -turva enemmän osaksi liikelaitoksen prosesseja kaupunkiyhteisten linjauksien ja ohjeiden mukaisesti.

Työterveysliikelaitos

Vaikutustenarvioinnin osaamista on vahvistettu ja niiden tekemiseen on tullut varmuutta. Tietoturva-asioissa on konsultoitu herkästi kaupungin asiantuntijoita.

Lokitietojen valvonta (pistokokeet) on otettu uudelleen käyttöön.

Henkilöstövaihdosten vuoksi alkuvuodesta 2022 on edessä uusien perehdytys ja tietosuojatyön organisointi.

Pelastuslaitos

Pelastustoimen kumppanuusverkoston yhteistyötoiminnan yhteydessä on jatkettu yhdenmukaisen toimintamallien kehittämistä muun muassa ohje-suositusten laadinnalla. Pelastuslaitosten sisäinen yhdenmukaisen auditoinnin toteutusta on jatkettu koronatilanteen perusteella.

Tarkastusvirasto

Kannustetaan henkilöstöä osallistumaan jatkossakin tietosuojakoulutuksiin ja ylläpitämään tietosuojaosaamista. Vuoden 2022 osaamisen kehittämissuunnitelmaan sisältyvät sisäiset koulutukset tietoturvasta ja tietosuojasta.

15.3 Onnistumiset

Kaupunginkanslia

Kaupunginkansliassa otettiin käyttöön vuoden 2021 aikana yhteinen tutkimuslupakäytäntö. Yhtenäiset prosessit, yhteiset lomakkeet ja ohjeet lisäävät tietosuojatyössä onnistumista. Kaupunki panostaa merkittävästi digitaalisten palveluiden hyödyntämiseen digitalisaatio-ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Kaupungin tiedonhallintaryhmä, tietovastaavien ja tiedon hyödyntämisen työryhmien toiminta edistää tietosuojaa ja tiedon hyödyntämiseen liittyviä kysymyksiä.

Tietosuojaan liittyvien vastuiden jakautumista kaupungin yhteisten, kaupunginkanslian vastuulla olevien rekistereiden osalta selvitettiin yhteistyössä tietosuojavastaavan kanssa. Yhteistyössä valmisteltiin prosesseja ja ohjeita, jotka liittyivät tietopyyntöihin, tietosuojan vaikutustenarviointeihin, sopimuksiin ja tietoturvaloukkauksiin.

Kaupunginkanslian tietosuojan vastuuhenkilö osallistui tietosuojavastaavan johdolla tehtyyn kehitystyöhön, joka koski EU:n tietosuoja-asetukseen perustuvien rekisteröityjen oikeuksien toteutumista. Yhteistyössä valmisteltiin uutta prosessia ja ohjetta, jonka mukaisesti rekisteröidyt voivat valittaa saamistaan kielteisistä päätöksistä tietosuojavaltuutetun lisäksi myös suoraan hallinto-oikeuteen.

Kaupunginkansliassa otettiin käyttöön uusi, informatiivisempi rekisteriselostemalli. Uuden mallin mukaan henkilötietojen käsittelystä kerrotaan rekisteröidyille käyttötarkoitukseltaan, jolloin rekisteröidyn on helpompi ymmärtää, miksi ja miten juuri hänen tietojensa käsitellään. Kaupunginkansliassa kehitettiin myös uutta tapaa, jolla rekisterin vastuu- ja yhteyshenkilöllä voisi olla kootusti tieto siitä, missä tietojärjestelmissä ja palveluissa rekisteriin kuuluvia henkilötietoja käsitellään.

Sosiaali- ja terveystoimiala

Tietosuoja-asioita on edistetty, vaikka henkilöresurssissa on ollut paljon vaihtuvuutta vuoden 2021 aikana. Lisäksi yksi tietosuojalakimies on ollut kiinni Apotti-hankkeessa koko kuluneen vuoden. Henkilökunnan tietosuojatietämys on lisääntynyt, mikä näkyy mm. lisääntyneinä ja aikaisempaa haastavampina konsultaatioina. Apotti on kokonaisuudessaan otettu käyttöön onnistuneesti, minkä johdosta henkilötietojen käsittely on siirtynyt uuteen järjestelmään.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on selvää parannusta tullut tietoturvaan. Hakkerointeja on saatu kuriin pääsynhallinnan kehittämisen kautta. Laitteiden joutumisen väärin käsiin on merkittävästi vähentynyt ja niiden tekninen tietoturva on saatu ajan tasalle.

Tietosuojan vaikutustenarviointien tekemisestä on tullut lähes rutiinia uusia sovelluksia hankittaessa.

Kaupunkiympäristön toimiala

Toimialalla on panostettu henkilöstölle suunnattuun koulutusmateriaaliin. Materiaaleissa on pyritty huomioimaan aihealueita ja kysymyksiä, joita on jo materiaalin suunnitteluvaiheessa tiedusteltu esihenkilöiltä. Koulutusmateriaalien tekemisessä on lisäksi pyritty parhaan käsityksen mukaan huomioimaan jo aiemmin olemassa olevaa ohjeistusta, jota on päivitetty ja muokattu tarpeellisin osin.

Tietosuojan vastuuhenkilöiden yhteistyötä on organisoitu perustamalla viikoittaiset tietosuojan vastuuhenkilöiden kokoukset. Kokouksista tehty muistiot tallennetaan mahdollista myöhempää tarkastelua varten.

Tietoturvaloukkausten lukumäärä on pysynyt alhaisena. Toimialan henkilöstö ottaa yhteyttä tietosuojan vastuuhenkilöön aktiivisesti, mitä voidaan pitää positiivisena merkinä tietosuoja-asioihin liittyvän tietoisuuden lisääntymisestä.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala

Onnistumisena voidaan pitää sitä, että tietosuojan perustehtävät (mm. neuvonta, rekisteriselosteet, sopimukset, vaikutustenarvioinnit, tietoturvaloukkausten hoitaminen) on kyetty suorittamaan tietoturvapäällikön tehtävän avoimena olemisesta huolimatta 1.10.2021 jälkeenkin.

Liikenneliikelaitos

Tietosuojan huomioiminen sopimuksissa, hankinnoissa ja kehityshankkeissa on parantunut. Tietosuojan vaikutustenarviointien läpivientiaika on myös kokemuksen mukaan lyhentynyt ja vaikutustenarviointien tekeminen tehostunut kaupungin vaikutustenarvioinnin työkalun päivittämisen ja tietosuojan vastuuhenkilön kokemuksen kertymisen myötä. Vaikutustenarvioinnit aloitetaan aikaisemmin kuin aiemmin ja niiden tekemisessä on siirrytty enemmän ennakoivaan kuin reagoivaan tekemiseen. Myös vaikutustenarvioinnin alkukartoituksia on tehty enemmän.

Tietosuoja on otettu osaksi omavalvontatoimintaa. Kaikki yksiköt toimittavat omavalvontaraportit kerran vuodessa ennen tietotilinpäätöstä. Omavalvonnan seurauksena on osattu huomata mahdollisia puutteita esim. koulutuksissa.

ICT-toimintojen uudelleenorganisoinnissa kyberturvallisuuden parempi hallinta organisaatiotasolla on ollut yhtenä tärkeänä ajatuksena. Valittu organisaatiomalli ja kyberturvavastaavan nimittäminen mahdollistavat myös tietosuojatyön paremman tuen.

Yleinen kuva on, että organisaatiossa suhtaudutaan vakavasti tietosuojaan ja tietoturvaan. Tietosuoja nähdään tärkeänä asiana erityisesti tietosuojan kannalta kaikkein riskialtteinmissä työtehtävissä.

Palvelukeskusliikelaitos

Työ on kärsinyt erityisen paljon johtuen koronan tapausmisrajoituksista. Tietoturvallisuusryhmä on kokoontunut virtuaalisesti tarvittaessa käsittelemään mm. tietosuoja-asioita, mutta tarpeellisiksi havaittuja kehittämis- ja seurantapäiviä ei ole pystytty järjestämään. Erittäin positiivista on se, että tietoturvaloukkauksia on tullut vuonna 2021 vähän.

Taloushallintopalveluliikelaitos

Talpassa ei ole ollut merkittäviä tietosuoja- ja tietoturvaloukkauksia.

Rakentamispalveluliikelaitos

Starassa ei ole ollut merkittäviä tietosuoja- tai tietoturvaloukkauksia, mikä on osoitus siitä, että em. seikkojen huomiointi liikelaitoksen toiminnassa on ollut riittävällä tasolla tarkasteluajanjaksena.

Työterveysliikelaitos

Tietosuoja-asiat on otettu mukaan johdon ja joryn kokouksiin ja näin tulleet näkyviksi.

Alkuvuodesta 2021 on päivitetty tietosuojan osalta toiminnanohjausjärjestelmä (IMS).

Tietoisuus tietosuoja-asioista on lisääntynyt ja näkynyt mm. tietoturvaloukkausten ilmoituksina vastuuhenkilöille.

Pelastuslaitos

Tietosuoja- ja tietoturvatyö on saatu vakiinnutettua kaikkien toimintojen osaksi. Myös tietoisuus tietosuojan ja tietoturvan tärkeydestä on parantunut.

Tarkastusvirasto

Koko henkilöstö suoritti vuonna 2021 asiantuntijatason tietosuojakoulutuksen ja -tentin. Tiedonkulku tietosuoja-vastaavan ja johdon välillä oli toimivaa. Lisäksi lähes koko henkilöstö suoritti Tietoturva työpisteellä -koulutuksen ja tentin.

Helsinki

Julkaisija:

Helsingin kaupunki
kaupunginkanslia

Työryhmä:

Tietosuojatyöryhmä

Lisätietoja:

hel.fi/tietosuoja
tietosuoja@hel.fi